

วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Academic Journal of Graduate School Nakhon Ratchasima Rajabhat University

วารสาร
ราชพฤกษ์
Ratchaphruek Journal
Humanities and Social Sciences

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2562

Vol. 17 No. 1 January - April 2019

ISSN 1905-1344 (Print)

ISSN 2651-1835 (Online)

วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Academic Journal of Graduate School Nakhon Ratchasima Rajabhat University

วารสาร
ราชพฤกษ์
Ratchaphruek Journal
Humanities and Social Sciences

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2562

Vol. 17 No. 1 January - April 2019

ISSN 1905-1344 (Print)

ISSN 2651-1835 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานด้านวิชาการและการวิจัยในรูปของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของอาจารย์/ผู้ทรงคุณวุฒิ
2. เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้แสดงผลงานในระดับบัณฑิตศึกษา
3. เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผลงานระหว่างอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษากับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9)
340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-272827 ต่อ 14

บรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อติสร เนาวนนท์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประยุทธ์ ไทยธานี

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์
ศาสตราจารย์ ดร. ประสาท สืบคำ
ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์
ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ ศรีบรรณพิทักษ์
ศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์
ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง
ศาสตราจารย์ ดร. สุขสันต์ หอพิบูลสุข
ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย
รองศาสตราจารย์ ดร. อินทร์ ศรีคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร. สุวี ฤกษ์จารี
รองศาสตราจารย์ ดร. วชิระ อินทรอุดม
รองศาสตราจารย์ ดร. วงศา เล่าศิริวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร. มธุรส จงชัยกิจ
รองศาสตราจารย์ ดร. พวงเพ็ญ อินทรประวัติ
รองศาสตราจารย์ ดร. นาดยา ปิลันธนาพันธ์
รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย กิจระการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณี เจตจำนงนุช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชีรชัย เนตรถนอมศักดิ์
รองศาสตราจารย์พัฒนภรณ์ ไชยรัตน์ชัย
รองศาสตราจารย์ ดร. พุฒิพงศ์ สัตยวงศ์ทิพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรุณา เชิดจระพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัฐภรณ์ คัดการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ ลือนาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวียา ปารณชาติ
ดร. กฤตยา นาคประสิทธิ์
ดร. แววลี แววมลิ
ดร. สิริรัตน์ นาคิน

นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
สถาบันพระปกเกล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้เขียนอายุราชการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โรงเรียนเตรียมสาธิตศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ฝ่ายการเงินและเผยแพร่

นางธณกร จินตพละ นางศรีนวล สิงห์มะเริง
นางสาวนิตรา น้อยภูธร นางสาวศิริภาณี กรมโพธิ์
นางสาวชลดา พันภัย นายสรพงษ์ เปรมวิริยานนท์

กำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review) ภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ฐิติเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. วุฒิชัย สุนทรสมัย	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร. สุวีร์ ฤกษ์จาวี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. มธุรส จงชัยกิจ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร. วารินทร์ แก้วอุไร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร. จุฬารัตน์ โสตะ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. วชิระ อินทร์อุดม	ผู้เกษียณอายุราชการ
รองศาสตราจารย์ ดร. นาดยา ปิณฑนานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา สุวรรณศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต์
รองศาสตราจารย์ ดร. ประสาท เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยลักษณ์ โพธิ์วรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ปรัชญนันท์ นิลสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์บุญตา ช่วยมาก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิติธรร ภาโนมัย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินัย ผลเจริญ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรุณ พุยกะเดื่อง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยา เจริญศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนิรุทธิ์ สติมัน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วันทนา ถิ่นกาญจน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักการศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรางคนา ถาวรวิริยะกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประภาส เพ็งพุ่ม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิทรา กิจธีระอุดมวงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร. โสภณ ผลประพฤดิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน
ดร. กิจฐเขต ไกรวาส	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร. ธินิกันต์ สังข์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร. อภิวัฒน์ พลสยม	ผู้เกษียณอายุราชการ

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review) ภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร. ประยุทธ์ ไทยธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. พุฒิพงษ์ สัตยวงศ์ทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐกิตติ์ อินทร์สวรรค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งโรจน์ พงศ์กิจวิทูร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมร แสงอรุณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิรินาถ จงกลกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา กิตติจำเริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ดร. สมเกียรติ ทานอก	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ทุกบทความได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารนี้ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCIC) โดยอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACI) ต่อไป

สารบัญ

บทความวิชาการ

การชี้แนะการสอน: แนวทางการนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู 1	
วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์	

บทความวิจัย

การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา....11	
อัครศิริ ลาปี่อ	
การรับรู้ภาวะสุขภาพของข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.....19	
ภูวสิทธิ์ ภูลวรรณ, นำพร อินสิน, จรินทร์ทิพย์ ชมชายผล, จิราภรณ์ จำปาจันทร์ และอภิเชษฐ์ จำเนียรสุข	
การพัฒนาแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น.....27	
สรรเสริญ นุ่นแสน และจิราภรณ์ พจนอารีวงศ์	
การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียการส่งเสริมภูมิปัญญาผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราชสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านมะม่วงปลายแขน..... 34	
นิธิพร วรรณโสภณ และ กฤตพร แซ่แง สายจันทร์	
การจัดการการเรียนรู้ภาษาไทยและประเพณีของชาวมลายูในรัฐเปอรลิส..... 42	
ปัญญา เลิศไกร	
รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ..... 51	
นาวิ อุดร, วุฒินภา อลากบาง, วาโร เฟิงสวัสดิ์ และพรเทพ เสถียรนพแก้ว	
การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างกริถ (Grit) ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม..... 59	
ธนพจน์ ไชยมิตร และลักขณา สิริวัฒน์	
การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมมิฟิเคชันเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงระดับประถมศึกษา..... 66	
สุชัยญา เอื้องกลาง, ธนดล ภูสีฤทธิ์ และสุทธิพงศ์ หกสุวรรณ	
การพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา.....76	
โสมณุดา สัมมานุช, ธนดล ภูสีฤทธิ์ และสุทธิพงศ์ หกสุวรรณ	

สารบัญ

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษา ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้.....	86
<i>วรต์ถ์พัทธ์ ทวีเจริญกิจ และวิจิต สุวัชร์เรืองชัย</i>	
การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22.....	94
<i>จิรวดี ทวีโชติ และวัลลภา ฉลาดบาง</i>	
การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน ต่ำลงร้อยละ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา.....	102
<i>ชลลดา งามสำโรง และทองทิพย์ สละวงษ์ลักษณ์</i>	
ผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา.....	111
<i>ณภัทร สุวรรณอำภา และทองทิพย์ สละวงษ์ลักษณ์</i>	
การพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา.....	121
<i>พัทฐรินทร์ โลหา และสิรินาถ จงกลกลาง</i>	

Contents

Academic Articles

Instructional coaching: Guidelines for the development of teachers' instruction.....1	
<i>Wilaiporn Rittikoo</i>	

Research Articles

The development for tourism strategic management proposed policy of local government organization in Songkhla Lake Basin.....11	
<i>Aussiri Lapie</i>	
Perceived health status among pre-retired teachers in Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1..19	
<i>Phoowasit Phoolawan, Numporn Insin, Jarinthip Chomchaipon, Jiraporn Jumpajan and Apichet Jumneansuk</i>	
Development of life management in study of adolescent students test.....27	
<i>Sunsuen Hunsaen and Jiraporn Potjanaareewong</i>	
Multimedia development for promoting the wisdom of Nakhon Si Thammarat woven textile towards improving the quality of life of Ban Mamuang Plai Khaen villagers.....34	
<i>Nitiporn Vonnasopon and Krittaporn Saengae Saijun</i>	
Learning management of Thai Language and culture of Malaysian people in Perlis.....42	
<i>Punya Lertgrai</i>	
A causal relationship model of factors affecting the quality of work life of employees in Public Higher Education Institutions.....51	
<i>Nawee Udorn, Wannika Chalakbang, Waro Phengsawat and Pornthep Steannoppakao</i>	
Developing a model to enhance grit on College of Dramatic Arts Students, Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of culture.....59	
<i>Tanapot Posamak and Lakkhana Sariwat</i>	
The development of blended learning system by using gamification based learning to enhance the mathematics problem solving skills and connection skills to real life for primary schools.....66	
<i>Suchanya Yuengklang, Thanadol Phuseerit and Suttipong Hokuwan</i>	
The development of information technology aspect learning environment based on the philosophy of sufficiency economy for undergraduate students.....76	
<i>Somnuda Summanuch, Thanadol Phuseerit and Suttipong Hokuwan</i>	

Contents

The development of instruction model to promote the problem solving skill thinking of vocational students based on theory of constructionism.....	86
<i>Waratpat Thaweecharoenkij and Vichit Suratreungchai</i>	
The development of instructional leadership indicators of teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office 22.....	94
<i>Jiravadee Taveechot and Wannika Chalakbang</i>	
The potential development of self-care in Elderly with hypertension to prevent complication in Thongchainau Sub-District, Pakthongchai District, Nakhon Ratchasima Province.....	102
<i>Chollada Ngonsamrong and Thongtip Salawongluk</i>	
The effect of dietary and exercise modification program for obesity prevention among primary schools in Nakhon Ratchasima municipality.....	111
<i>Napat Suwanumpa and Tongthip Salawongluk</i>	
The development of assertive behavior and creative thinking of early childhood students by STEM Education.....	121
<i>Pattharin Loha and Sirinat Jongkonklang</i>	

การชี้แนะการสอน: แนวทางการนำไปใช้พัฒนา การจัดการเรียนการสอนของครู

Instructional coaching: Guidelines for the development of teachers' instruction

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์^{1,*}
Wilaiporn Rittikoop^{1,*}

บทคัดย่อ

การชี้แนะการสอน มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผ่านการสอนของครู การชี้แนะการสอนมีรูปแบบ ประกอบด้วยความเชื่อและแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน บทความนี้ขอเสนอ 3 รูปแบบ ที่ได้แก่ การชี้แนะการสอนตามโครงการแคนซัส, การชี้แนะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการชี้แนะการสอนแบบใช้การสืบเสาะเป็นฐานหรือการชี้แนะทางปัญญา ในการนำรูปแบบการชี้แนะการสอนไปใช้นั้น เราต้องทำความเข้าใจในหลักการ แนวคิดหักวิธีการ และขั้นตอนดำเนินการของแต่ละรูปแบบ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการชี้แนะการสอน ได้แก่ บทบาทและทักษะการชี้แนะของผู้ชี้แนะ ที่ต้องมีทักษะหลายด้านและมีการฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ การประเมินการชี้แนะการสอนควรเป็นการประเมินในภาพรวมทั้งระบบ

คำสำคัญ: การชี้แนะการสอน, การพัฒนาวิชาชีพ, รูปแบบการชี้แนะ

ABSTRACT

The instructional coaching is primarily intended to improve student achievement through teachers' instruction. There are different models of instructional coaching with different belief and practice. In this article, we present three models; the KCP: Kansas coaching project, the student-centered model and inquiry-based/cognitive instructional coaching. To use the instructional coaching in teachers' instruction, we need to understand the principles, concepts and procedures and condition of each model. The factors that influence the success of instructional coaching are the roles and skills of the coach. They need to know a number of coaching skills and practice themselves regularly. The instructional coaching evaluation should be done in a whole system of assessment.

Keywords: Instructional coaching, Professional development, Coaching model

¹ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา 56000

¹ Lecturer, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000 Thailand

* Corresponding author, e-mail: wi.nitescr2@gmail.com

บทนำ

“ครู” เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของสังคม และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด การพัฒนาวิชาชีพครูจึงเป็นประเด็นสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 มาตรา 52 ที่กำหนดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งในการพัฒนาการศึกษายุคศตวรรษ 21 ที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และจรรยาบรรณวิชาชีพ และส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพทุกด้าน แต่จากรายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2557/2558 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชาติจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: ONET) และจากโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ยังคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ขาดค้นพบจากงานวิจัยส่วนใหญ่สรุปคล้ายกันว่า ปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการทดสอบโครงการ PISA และโครงการอื่น ๆ คือ การยกระดับคุณภาพของครู แต่วิธีการพัฒนาครูของประเทศไทยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ถูกกำหนดจากส่วนกลางเป็นสูตรสำเร็จ เช่น จัดฝึกอบรมด้วยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิบรรยายเพียง 2-3 วัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, น. 85) ปัจจุบันพบว่า การพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลายทั่วโลก คือ การชี้แนะ (Coaching) ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปรับปรุงพัฒนาการสอนของครูและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านการปฏิบัติงานปกติของครู และดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในโรงเรียนและห้องเรียนมากกว่าการฝึก

อบรมแบบครั้งเดียว ถือเป็นกระบวนการต้นใหม่ทางการศึกษาสำหรับการเรียนรู้ของครูและการพัฒนาวิชาชีพ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา และเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาผ่านการปฏิบัติการงานปกติของครู การชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการประเมินตนเอง (Hanover, 2015, p. 6) ทั้งนี้การชี้แนะครูเพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยมีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์การทำงานร่วมกันและความไว้วางใจ ซึ่งจะช่วยพัฒนาความศรัทธา ปลุกฝังความรับผิดชอบร่วมกัน เกิดเป็นนวัตกรรมแนวใหม่ ที่พัฒนาความเป็นมืออาชีพของครูในการจัดการเรียนการสอน (Chien, 2013, p. 1)

ความหมายของการชี้แนะการสอน

คำว่า Coach มาจากภาษาฝรั่งเศส มีความหมายว่า “ยานพาหนะขนส่งผู้คนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง” (Reiss, 2015, p. 7) สหพันธ์โค้ชนานาชาติ (The International Coach Federation: ICF, 2018) ให้ความหมายของ Coaching หรือการชี้แนะว่า เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้ชี้แนะ (Coach) และผู้ถูกชี้แนะ (Coachee) ในกระบวนการกระตุ้นความคิดและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้พัฒนาตนเองและการประกอบอาชีพเต็มตามศักยภาพ จนเกิดความสำเร็จทั้งด้านส่วนตัวและหน้าที่ การงานสำหรับในประเทศไทย พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2555, น. 90-91) ให้ความหมายเป็น 2 แบบคือ ความหมายแรก เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารและการนิเทศที่อธิบาย กระตุ้น ชี้แจง และพัฒนาการทำงานของบุคคล ส่วนความหมายที่สองเป็นการสอนหรือฝึกผู้เรียนอย่างเข้มข้นในการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือทางการกีฬา เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องหรือพัฒนาความสามารถให้เพิ่มขึ้น ดังนั้น การชี้แนะจึงเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของนักการศึกษาตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยใช้ทักษะการสื่อสารและสัมพันธภาพที่ดีเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานส่งเสริมให้ผู้ถูกชี้แนะใช้ศักยภาพของตน ค้นหาแนวทางแก้ปัญหา และเน้นการ

ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความต้องการและความสนใจ เช่น อาจมุ่งเน้นเฉพาะในเรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ ในหลักสูตร การประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียน เป็นต้น (Steiner, 2004; วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2558, น. 3; เกื้อกนก เอื้อวงศ์, 2559, น.3)

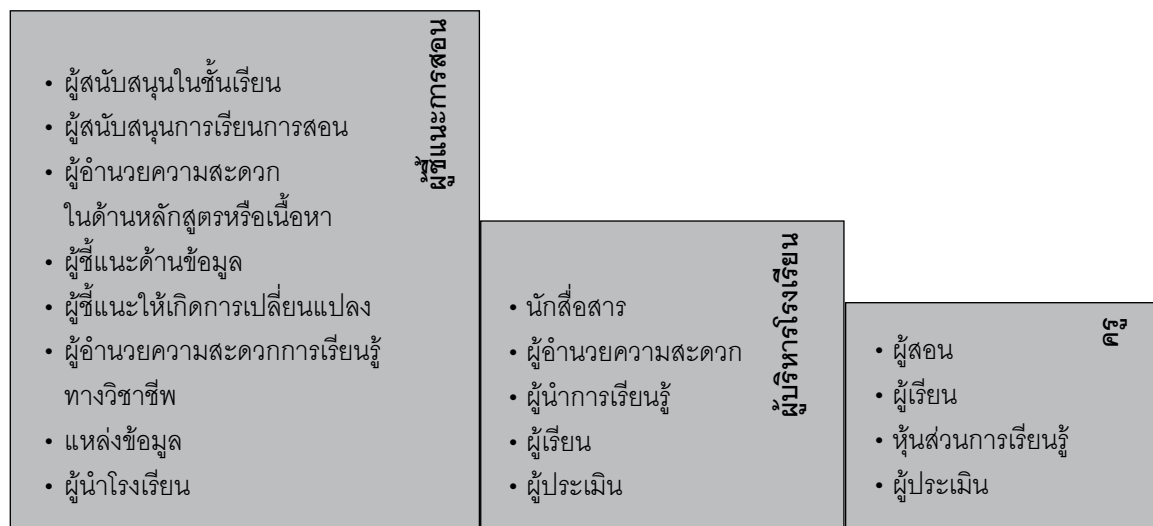
การชี้แนะที่พัฒนาความเป็นครูมืออาชีพในการจัดการเรียนการสอน โดยความร่วมมือระหว่างผู้ชี้แนะกับครู เพื่อปรับปรุง/พัฒนาการสอนของครูให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์การทำงาน ความรับผิดชอบ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เรียกว่า การชี้แนะการสอน (Instructional coaching) (Chien, 2013, p. 1; วัชรรา เล่าเรียนดี, 2553, น. 218) ในขณะที่ Knight (2007, p. 12) กล่าวว่า การชี้แนะการสอนเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษา ที่ผู้ชี้แนะเสริมพลังการเรียนรู้ให้กับครูผ่านการเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

สำหรับนิยามของโค้ชหรือผู้ชี้แนะการสอน Knight (2007, 2009) ให้ความหมายว่า เป็นนักพัฒนามืออาชีพที่อยู่เคียงข้างครูเพื่อแนะนำ ช่วยเหลือให้สามารถนำวิธีการสอนที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นวิธีการที่ดีนำไปสู่การปฏิบัติได้ นอกจากนี้ มีผู้ให้ความหมายในลักษณะอื่น ๆ เช่น ผู้ให้บริการทรัพยากร, ที่ปรึกษา, ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน, ผู้สนับสนุนในชั้นเรียน, วิทยากรให้ความรู้, ผู้นำโรงเรียน (Chien, 2013, p. 1) ทั้งนี้ ผู้ชี้แนะการสอนจึงมิใช่เฉพาะนักพัฒนามืออาชีพเท่านั้น แต่หมายรวมถึงผู้เชี่ยวชาญที่อยู่รอบตัวครู ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ตลอดจนเพื่อนครูในโรงเรียนและโรงเรียนอื่น (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2553, น. 222)

ดังนั้น การชี้แนะการสอนจึงเป็นการพัฒนาวิชาชีพครู โดยความร่วมมือระหว่างผู้ชี้แนะ ซึ่งอาจหมายถึงศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ตลอดจนถึงเพื่อนครูในโรงเรียนเดียวกันและโรงเรียนใกล้เคียงกับครูผู้รับการชี้แนะ ในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้ร่วมกัน ภายใต้ภาระงานปกติของครูในโรงเรียนและห้องเรียน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

บทบาทและทักษะของผู้ชี้แนะการสอน

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการชี้แนะการสอน คือบทบาทและทักษะของผู้ชี้แนะ Chien (2013) พบว่า ผู้ชี้แนะการสอนมีบทบาทในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นพี่เลี้ยงให้ครูโดยใช้บทเรียนที่เสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolded lessons) มีส่วนร่วมในการวางแผนบทเรียน และการสะท้อนความคิดในขณะที่ Hanover (2015, p. 12) อธิบายว่าบทบาทของผู้ชี้แนะการสอน คือการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนหลากหลายรูปแบบ เช่น ทำการสอนเป็นตัวอย่างให้ครู สังเกตพฤติกรรมการสอนของครูทั้งในและนอกห้องเรียน ร่วมวางแผน วิเคราะห์ ผู้เรียน พัฒนาหลักสูตรและประชุมร่วมกับครูผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทในการเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างผู้ชี้แนะการสอนและครู รวมไปถึง ส่งเสริมกระบวนการชี้แนะในโรงเรียนและอำนวยความสะดวก ให้การดำเนินงานมีความราบรื่น ส่วนครู มีบทบาทเป็นผู้ร่วมกระบวนการที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในลักษณะของหุ้นส่วนการเรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้รับไปจัดการเรียนการสอนโดยสรุปบทบาทหน้าที่ของผู้ชี้แนะการสอนและผู้ร่วมกระบวนการชี้แนะการสอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ของผู้ร่วมกระบวนการชี้แนะการสอน
ที่มา: Hanover (2015)

ภายใต้บทบาทดังกล่าวข้างต้น ผู้ชี้แนะการสอน จึงต้องมีทักษะความสามารถหลายด้าน Knight (2007, pp. 12-13) ระบุว่า ต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดีเยี่ยม เอาใจใส่ ฟัง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้ครูเกิดความไว้วางใจ รวมทั้งต้องมีทักษะในการจัดการให้ครูสะท้อนคิด ขณะที่วัชร เล่าเรียนดี (2553, น. 222) กล่าวว่า การชี้แนะการสอน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลักสูตรและการสอนอย่างมาก ดังนั้น ผู้ชี้แนะการสอนจึงต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล การวิจัย และเทคนิคการนิเทศ กล่าวได้ว่า ผู้ชี้แนะการสอนมีบทบาทสำคัญ ทั้งเป็นผู้สนับสนุน การพัฒนาวิชาชีพของครู เป็นผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เป็นหุ้นส่วนและเพื่อนคู่คิดของครู และเป็นผู้นำครูในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นจำเป็นต้องมีทักษะหลายด้าน และฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ

การชี้แนะการสอน: แนวทางการนำไปใช้ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู

การชี้แนะการสอนมีหลากหลายรูปแบบแต่ละรูปแบบมีหลักการ ความเชื่อ แนวปฏิบัติที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายที่คล้ายคลึงกันคือปรับปรุงผลการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพและมีความหมาย การปฏิบัติจึงต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยผู้ชี้แนะการสอน ครู และผู้บริหารโรงเรียน ต้องทำความเข้าใจในหลักการ แนวคิด และวิธีดำเนินการ ตลอดจนเงื่อนไขการนำไปใช้ของแต่ละรูปแบบให้เข้าใจ และมั่นใจว่าจะสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้ (วัชร เล่าเรียนดี, 2553, น. 225) บทความนี้นำเสนอ 3 รูปแบบซึ่งเป็นวัตรกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสอนของครู นำไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่สูงขึ้นทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 รูปแบบการชี้แนะการสอนตาม โครงการแคนซัส (Kansas Coaching Project Instructional Coaching Model)

การชี้แนะการสอนตามโครงการแคนซัสได้รับการพัฒนาโดยศูนย์การวิจัยด้านการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยแคนซัส ภายใต้โครงการวิจัย Kansas Coaching Project โดยมี Jim Knight เป็นผู้อำนวยการโครงการมีเป้าหมายของรูปแบบคือ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ชี้แนะและครู และขับเคลื่อนกระบวนการโดยใช้วิจัยเป็นฐาน โดยมีกรอบแนวคิดที่นำไปสู่การปฏิบัติ 4 ประเด็นหลัก ที่เรียกว่า Big Four ประกอบด้วย (Knight, 2009, p. 23)

1. พฤติกรรม (Behavior) ครูจำเป็นต้องสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ดีโดยผู้ชี้แนะการสอนให้คำแนะนำครูเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการตอบสนองต่อการเรียนรู้มากกว่าเดิม

2. ความรู้ในเนื้อหา (Content knowledge) ครูต้องมีความเข้าใจอย่างลุ่มลึกในเนื้อหาที่สอน ผู้ชี้แนะการสอนจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการนำมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางสู่ห้องเรียน เพื่อช่วยครูวางแผนการสอนและจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา

3. การสอนทางตรง (Direct instruction) การสอนของครูที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการวางแผนเตรียมการล่วงหน้า ส่งเสริมกระบวนการคิดโดยการถามคำถามระดับสูงอย่างหลากหลาย และมั่นใจได้ว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

4. การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative assessment) ครูจำเป็นต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การระบุเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน ทำให้ผู้เรียนสามารถติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองได้ นำไปสู่บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของตน

จากกรอบแนวทางข้างต้น Knight (2015, pp.10-18) กำหนดขั้นตอนการชี้แนะ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ระบุเป้าหมาย (Identify) ผู้ชี้แนะการสอนและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายและเลือกกลยุทธ์การสอนที่ควรนำมาใช้ โดยเป้าหมายที่กำหนดนั้นควรเน้นผลที่เกิดกับนักเรียน

2. เรียนรู้ (Learn) เมื่อครูและผู้ชี้แนะการสอนตั้งเป้าหมายและเลือกกลยุทธ์สอนแล้ว ครูต้องเรียนรู้วิธีการใช้ ส่วนผู้ชี้แนะการสอนหมายถึงการอธิบายและเป็นแบบให้ครูในการใช้กลยุทธ์สอนนั้น

3. ปรับปรุง (Improve) ผู้ชี้แนะการสอนจะติดตามว่าครูนำกลยุทธ์การสอนไปใช้อย่างไร และนักเรียนบรรลุเป้าหมายหรือไม่

รูปแบบที่ 2 การชี้แนะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered Instructional Coaching Model)

รูปแบบการชี้แนะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความเชื่อว่า นักเรียนแต่ละคนมีอัตราการเรียนรู้ ความสามารถ และความต้องการในการเรียนรู้แตกต่างกัน ดังนั้นเป้าหมายจึงเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีสอนของครูให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนทุกคน โดยใช้ข้อมูล ร่องรอยหลักฐานการเรียนรู้ของนักเรียน มาวางแผนการสอนและเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม Sweeney & Harris (2017, pp. 2-3) ได้กำหนดแนวคิดหลักของการชี้แนะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคน

2. การชี้แนะไม่ใช่เป็นงานที่ปรับปรุงหรือสร้างครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในทุกเรื่อง เนื่องจากครูแต่ละคนมีประสบการณ์และความถนัดที่แตกต่างกัน

3. งานชี้แนะการสอนเกิดขึ้นในชั้นเรียนของครู ไม่ใช่จากการสนทนาหรือฝึกอบรมเพียงครั้งเดียว

4. ความสัมพันธ์ผู้ชี้แนะการสอนและครูเป็นปัจจัยที่สำคัญ แต่ไม่ใช่เป้าหมายของการชี้แนะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. การชี้แนะการสอนเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน และทุกคนคือผู้เรียน

6. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะการสอนจะต้องเอาใจใส่และมุ่งมั่นการทำงานเพื่อผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

นอกจากนี้ Sweeney & Harris (2017) ได้กำหนดหลักการและขั้นตอนการปฏิบัติในการชี้แนะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 7 ประการดังนี้

1. จัดระบบการชี้แนะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีขั้นตอนการชี้แนะ 4 ขั้นตอนดังนี้

1.1 ครูและผู้ชี้แนะการสอนร่วมกันกำหนดเป้าหมายสำหรับนักเรียนโดยใช้มาตรฐานการเรียนรู้เป็นตัวขับเคลื่อน

1.2 ครูและผู้ชี้แนะการสอนประเมินนักเรียนก่อนเรียนและออกแบบการสอนตามสภาพปัญหาและความต้องการ

1.3 ครูและผู้ชี้แนะการสอนนำแผนการสอนไปใช้ในห้องเรียน และปรับปรุงแผนเมื่อนักเรียนไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.4 ครูและผู้ชี้แนะการสอนประเมินนักเรียนหลังเรียนเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. กำหนดเป้าหมายของการชี้แนะที่เน้นผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ เป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของนักเรียน และพฤติกรรมของนักเรียน จากนั้นจึงเลือกเป้าหมายที่เริ่มต้นด้วย “นักเรียนจะ ...”

3. เป้าหมายแท้จริงของการชี้แนะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร

4. ใช้ร่องรอยหลักฐานการเรียนรู้ของนักเรียนในการวางแผนการสอนร่วมกัน

5. ผู้ชี้แนะเป็นผู้สอนร่วมกับครูอาจกำหนดบทบาทในชั้นเรียน เช่น ผู้สอน-ผู้สังเกต, ผู้สอน-ผู้ช่วยสอน, สอนแบบคู่ขนาน, สอนเป็นฐาน และสอนหลากหลายวิธีตามที่ตนถนัด

6. การวัดและประเมินผลเป็นการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนและครู

7. ผู้ชี้แนะการสอนเป็นพันธมิตรกับผู้นำโรงเรียน มีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อขอความคิดเห็นสำหรับวางแผนการพัฒนาวิชาชีพ

รูปแบบที่ 3 การชี้แนะการสอนแบบใช้การสืบเสาะเป็นฐานหรือการชี้แนะทางปัญญา (Inquiry-based/ Cognitive Instructional Coaching)

การชี้แนะการสอนแบบใช้การสืบเสาะเป็นฐานหรือการชี้แนะทางปัญญาเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นกระบวนการคิดและความเชื่อพื้นฐานของครูเป้าหมายสำคัญของรูปแบบนี้คือการพัฒนา “ทักษะการสะท้อนคิด ผ่านการสนทนา และการประยุกต์ใช้ความรู้” (Aguilar, 2013) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาทางความคิดทำให้ครูค้นพบวิธีพัฒนาตนเองการขึ้นนำตนเอง อีกทั้งเป็นการสร้างพลังอำนาจให้แก่ครูทำให้เกิดความมั่นใจและความเชื่อมั่นว่าตนสามารถคิด พัฒนา และปรับเปลี่ยนตนเองได้ ผลที่ได้รับมีความคงทนและยั่งยืน (ชนิพรพรณ จาติเสถียร, 2557, น. 34)

Aguilar (2013) ได้กล่าวถึงหลักการการชี้แนะการสอนแบบใช้การสืบเสาะเป็นฐานหรือการชี้แนะทางปัญญา 7 ประการ ดังนี้

1. เริ่มต้นด้วยการตรวจสอบการเรียนรู้ของนักเรียน

2. มุ่งเน้นที่สิ่งที่ครูสามารถปฏิบัติแตกต่างจากเดิมเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ผู้ชี้แนะจะทำให้ครูนำไปปฏิบัติในการสอน

4. มุ่งเน้นการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน

5. มีการประเมินปลายทางเพื่อให้ครูมีความรับผิดชอบ

6. เน้น ดำรงเทคโนโลยีและหลักสูตรเป็นพื้นฐาน

7. ผู้ชี้แนะจะถูกมองว่าเป็นผู้รับผิดชอบครู

Costa and Garmston (2002, p. 26) กำหนดขั้นตอนของการชี้แนะการสอนแบบใช้การสืบเสาะเป็นฐานหรือการชี้แนะทางปัญญา 4 ขั้นตอนได้แก่

1. การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนที่ผู้ชี้แนะช่วยให้ครูทำความเข้าใจกับเป้าหมายมีการระบุตัวชี้วัดความสำเร็จวางแผนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ เลือกวิธีการหรือกลยุทธ์ในการติดตามความสำเร็จ ตลอดจนระบุความต้องการในการเรียนรู้และวิธีการประเมินตนเอง

2. การติดตามดูแลให้คำปรึกษา (Monitoring) เป็นการดูแลและสนับสนุนเพื่อให้บรรลุผลตามตัวชี้วัด

3. การวิเคราะห์ (Analysis) ผู้ชี้แนะช่วยให้ครูสรุปทบทวนข้อมูล เปรียบเทียบ วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของข้อมูลต่าง ๆ

4. การประยุกต์ใช้ (Applying) ผู้ชี้แนะช่วยเหลือครูให้สามารถสร้างความรู้ใหม่และนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการสะท้อนและปรับปรุงกระบวนการชี้แนะ

รูปแบบการชี้แนะการสอนทั้งสามรูปแบบ มีจุดเน้นที่แตกต่างกัน โดยรูปแบบการชี้แนะการสอนตามโครงการแคนซัส เน้นปรับปรุงการสอนของครู และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ชี้แนะกับครู ในขณะที่การชี้แนะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการใช้ข้อมูล ร่องรอยหลักฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนมาวางแผนการสอน ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ารูปแบบอื่น ส่วนการชี้แนะการสอนแบบใช้การสืบเสาะเป็นฐานหรือการชี้แนะทางปัญญา เน้นให้มีการสะท้อนคิดและใช้คำถามปลายเปิดกับครู เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและตระหนักว่าต้องเปลี่ยนแปลงวิธีสอนของตน

สำหรับแนวทางการนำรูปแบบการชี้แนะการสอนไปใช้พัฒนาการสอนของครูนั้น โรงเรียนอาจเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไปใช้ โดยร่วมกันพิจารณาว่า รูปแบบใดเหมาะสมที่จะทำให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายได้ หรืออาจบูรณาการทั้งสามรูปแบบโดยการเลือกจุดเด่นของแต่ละรูปแบบมาปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเหมาะสมกับวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียน ทั้งนี้การนำรูปแบบการชี้แนะการสอนไปใช้มีข้อควรคำนึงดังนี้

1. การชี้แนะการสอน ไม่ใช่เป็นการประเมินการสอนจึงต้องให้เกียรติครูในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพและใช้หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งครูอาจปฏิเสธการชี้แนะก็ได้ ดังนั้น ผู้ชี้แนะและผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการจึงควรตระหนักถึงความเป็นอิสระและการตัดสินใจของครู

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องกำหนดเป้าหมายของการชี้แนะการสอนอย่างชัดเจน การสร้างเป้าหมายเฉพาะจะช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกรูปแบบการชี้แนะวางแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร เวลา และการประเมินผลได้อย่างเหมาะสม (Hanover, 2015, p. 3)

3. การชี้แนะการสอนเป็นการสนับสนุนความรู้ในโรงเรียนคุณลักษณะสำคัญของการชี้แนะคือการใช้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชี้แนะ, ผู้บริหารและครูในโรงเรียนซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีสอนและความรู้ในเนื้อหา (Pedagogies content knowledge)

4. การชี้แนะการสอนจะต้องเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ คือ ในห้องเรียน การสังเกตการเรียนรู้อะไรและการปฏิบัติงานของครู จำเป็นต้องเกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

5. การชี้แนะการสอน จำเป็นต้องใช้ข้อมูลรอบด้านมาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครูมากกว่าใช้ความคิดเห็นส่วนตัว ซึ่งจะส่งผลทางตรงต่อการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านการสอนและการพัฒนาวิชาชีพของครู

6. การชี้แนะการสอนจะต้องส่งเสริมให้บุคลากรมีการปฏิบัติและสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการทำงานและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเชิงบวก

การประเมินผลการชี้แนะการสอน

การประเมินผล เป็นองค์ประกอบสำคัญของการชี้แนะการสอน เป็นการรวบรวม และการวิเคราะห์หลักฐานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เห็นประสิทธิผลของกระบวนการประเมินการชี้แนะการสอนควรเป็นการประเมินภาพรวมทั้งระบบ โดยผู้ประเมินสามารถเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือในการประเมิน ช่วงเวลา และวิธีการสะท้อนผล

การประเมินที่สอดคล้องกับบริบทต่างๆอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยต้องคำนึงอยู่เสมอว่า เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Assessment for improvement) ไม่ใช่การประเมินเพื่อตัดสิน (Judgment) มุ่งเน้นการประเมินตามสภาพจริงและให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนา (วิชัช วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2558, น. 328) ทั้งนี้การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญ 5 ระดับ โดยความสำเร็จหรือปัญหาที่พบในแต่ละระดับจะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการในระดับต่อไป และนำไปสู่การปรับปรุงในภาพรวมของการชี้แนะการสอนทั้งระบบ Guskey (2002) ได้เสนอระดับการประเมินผลการพัฒนาวิชาชีพ 5 ระดับ ดังตารางที่ 1

บทสรุป

การชี้แนะการสอนเป็นเรื่องของการเรียนรู้ การพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงในการคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการชี้แนะการสอน คือ บทบาทและทักษะของผู้ชี้แนะ ในการเป็นผู้สนับสนุน เสริมพลัง อำนาจความสะดวก เป็นผู้เชี่ยวชาญ และเพื่อนคู่คิด จึงต้องมีทักษะหลายด้าน เช่น ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร การจัดการ และความเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาการชี้แนะการสอนมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีหลักการ ความเชื่อ และแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน ในการนำไปใช้ สามารถเลือกรูปแบบใด

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินผลการพัฒนาวิชาชีพครู

ระดับการประเมิน	สิ่งที่วัด	การนำข้อมูลไปใช้
1. ปฏิบัติการของผู้ร่วมพัฒนาวิชาชีพ	ความพึงพอใจในระยะเริ่มต้นโครงการของผู้เข้าร่วมพัฒนาวิชาชีพ	เพื่อปรับปรุงการออกแบบโครงการ
2. การเรียนรู้ของผู้ร่วมพัฒนาวิชาชีพ	ความรู้และทักษะใหม่ของผู้เข้าร่วมพัฒนาวิชาชีพ	เพื่อปรับปรุงเนื้อหา รูปแบบ และการบริหารจัดการ
3. การสนับสนุนของหน่วยงาน	การส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงาน	เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานในอนาคต
4. การใช้ความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นใหม่ของผู้ร่วมพัฒนาวิชาชีพ	ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน	เพื่อจัดทำเอกสารและปรับปรุงเนื้อหา
5. ผลการเรียนรู้ของนักเรียน	5.1 ด้านความรู้ (ผลการปฏิบัติงานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) 5.2 ด้านอารมณ์ (ทัศนคติและการแสดงออก) 5.3 ด้านจิตวิทยา (ทักษะและพฤติกรรม)	เพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานทั้งหมด และแสดงให้เห็นถึงผลกระทบโดยรวมของการชี้แนะการสอน

ที่มา: Guskey (2002)

รูปแบบหนึ่ง โดยร่วมกันพิจารณาถึงเป้าหมายที่ต้องการ
ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ หรือบูรณาการ
จุดเด่นของแต่ละรูปแบบสู่การปฏิบัติให้มีความเหมาะสม
กับบริบทและวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียน โดยมีการ
วางแผน กำหนดเป้าหมาย บทบาทความรับผิดชอบของ
ผู้เข้าร่วมกระบวนการอย่างชัดเจน และที่สำคัญที่สุดคือ
ต้องมาจากความต้องการของครูเป็นสำคัญทั้งนี้การประเมิน
ผลการชี้แนะการสอน ควรเป็นการประเมินในภาพรวม
ทั้งระบบ ได้แก่ ปฏิบัติการและการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมพัฒนา
วิชาชีพ การสนับสนุนของหน่วยงาน การใช้ความรู้และ
ทักษะที่เกิดขึ้นใหม่ของผู้เข้าร่วมพัฒนาวิชาชีพ และ
ผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- เก็กนก เอื้อวงศ์. (2559). การชี้แนะ: การประยุกต์ใช้
เพื่อการนิเทศการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์*
มสธ. 9(2), น. 1-3.
- ชนิพรรณ จาติเสถียร. (2557). การชี้แนะทางปัญญา
เพื่อการพัฒนาครู. *วารสารศึกษาศาสตร์มสธ.* 7(2),
น. 28-35.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน
2561, จาก [http://www.moe.go.th/main2/plan/
p-r-b42-01.htm](http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์*.
กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- วัชรวิภา เล่าเรียนดี. (2553). *การนิเทศการสอน*.
(พิมพ์ครั้งที่ 5) นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2558). *การโค้ช
เพื่อการรู้คิด (Cognitive Coaching)*. กรุงเทพฯ:
จรัสสินทวงศ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *สภาวิชาการ
ศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทย
ให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร”*. กรุงเทพฯ:
พิมพ์ดี.
- Aguilar, E. (2013). *The art of coaching: Effective
strategies for school transformation*.
San Francisco: Jossey-Bass.
- Chien, C. W. (2013). Analysis of an Instructional
Coach's Role as Elementary School Language
Teachers' Professional Developer. *Current
Issues in Education*, 16(1). Retrieved April 25,
2018, from [https://cie.asu.edu/ojs/index.php/
cieatasu/article/view/1004](https://cie.asu.edu/ojs/index.php/cieatasu/article/view/1004).
- Costa, A., & Garmston, R. (2002). *Cognitive Coaching:
A Foundation for Renaissance Schools*. USA:
Christopher-Gordon Publishers.
- Guskey, T. R. (2002). *Does It Make a Difference?
Evaluating Professional Development*.
Retrieved April 26, 2018, from [http://www.ascd.
org/publications/educational-leadership/mar02/
vol59/ num06/Does-It-Make-a-Difference%
C2%A2-Evaluating-Professional-Development.
aspx](http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/mar02/vol59/num06/Does-It-Make-a-Difference%C2%A2-Evaluating-Professional-Development.aspx)
- Hanover Research. (2015). *Best Practices in
Instructional Coaching Prepared for Iowa
Area Education Agencies*. Retrieved April 25,
2018, from [https://www.educateiowa.gov/sites/
files/ed/documents/Best%20Practices%20
in%20Instructional%20Coaching%20-%20
Iowa%20Area%20Education%20Agencies.pdf](https://www.educateiowa.gov/sites/files/ed/documents/Best%20Practices%20in%20Instructional%20Coaching%20-%20Iowa%20Area%20Education%20Agencies.pdf)
- Knight, J. (2007). *Instructional coaching: A partnership
approach to improving instruction*. Thousand
Oaks, CA: Corwin.
- _____. (2009) Coaching: The Key to Translating
Research into Practice Lies in Continuous,
Job-Embedded Learning with Ongoing
Support. *National Staff Development Council*.
(30)1, pp.18-22.

- Knight, J. (2015). 3 steps to great coaching: A simple but powerful instructional coaching cycle nets results. *The Learning Forward Journal*. 36(1), Retrieved April 25, 2018, from <https://learningforward.org/docs/default-source/jsd-february-2015/feb-2015-jsd.pdf>
- Reiss, K. J. (2015). *Leadership Coaching for Educators: Bringing Out the Best in School Administrators*. London: Corwin.
- Steiner, L. (2004). *Designing Effective Professional Development Experiences: What Do We Know?*. (2nd ed.) Illinois USA: Learning point Associates.
- Sweeney, D. & Harris, L. S. (2017). *Student-Centered Coaching: The Moves*. Thousand Oaks, CA: Corwin. *The international coach federation*. (2018). *ICF Definition of Coaching*. Retrieved April 25, 2018, from <https://coachfederation.org/>.

การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนโยบาย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา¹

The development for tourism strategic management proposed policy
of local government organization in Songkhla Lake Basin

อัศวศิริ ลาปีลี^{2,*}

Aussiri Lapie^{2,*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาผู้ข้อเสนอการพัฒนา ยุทธศาสตร์เชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชาชนใน 3 พื้นที่กรณีศึกษา จำนวนรวม 1,121 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOT Analysis ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ยุทธศาสตร์การดำเนินงานจะเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์คือ “แหล่งทรัพยากรธรรมชาติล้ำค่าที่ควรอนุรักษ์ ก่อเกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ด้วยระบบการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลาย” นับเป็นข้อเสนอที่สัมพันธ์กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ควรเป็นผู้ริเริ่มกำหนดนโยบายด้วยความร่วมมือกับชุมชน ควบคู่กับการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พ.ศ. 2560-2579 ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนายุทธศาสตร์ การจัดการท่องเที่ยว ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ABSTRACT

The objectives of this research were surveying to people opinion towards role for tourism management of local government organization in Songkhla Lake Basin and offering the guidance to the development for tourism strategic management policy. A questionnaire used as research tool to collect data by samples were 1,121 from 3 case studies. The data were analyzed by using frequency, mean, standard deviation and SWOT analysis. The results showed that the opinion in overall at the high level. In order to pursue these strategies of

¹ งานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประเพณีทุนวิจัยยุทธศาสตร์ กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ปีงบประมาณ พ.ศ.2560

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla 90000, Thailand

* Corresponding author, e-mail: sirin.a@hotmail.com

vision tourism was "Natural resources should be preserved, Development of communities and local at southern Gulf of Thailand by diversity of tourism management". The suggestions were that the local government organization should be the innovators to improve the policy on responsibilities by encouraging from community including of the preventing and conserving the natural resources and environmental toward the master plan for Songkhla Lake Basin B. E. 2017-2036 that interchanges these strategies to the practical ways.
Keywords: Development strategic, Tourism management, Songkhla Lake Basin

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวถือเป็นกลไกพัฒนาทางเศรษฐกิจและเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักให้กับประเทศที่สำคัญ โดยจะพบว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรวมถึงนโยบายด้านบริการและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย หรือ Tourism Capital of Asia นั้น มีเป้าประสงค์หลักเพื่อก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล แต่อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากนโยบายดังกล่าวกลับส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงประเพณีของคนในท้องถิ่นอย่างมาก (สำเนาวิ เสาวกุล และคณะ, 2550) ทั้งนี้เนื่องมาจากการขยายตัวเชิงปริมาณที่เน้นจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ทางการท่องเที่ยวเพียงมิติเดียว โดยละเลยต่อการเตรียมความพร้อมในการรองรับขีดความสามารถทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบที่เพียงพอ จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรมเป็นจำนวนมาก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

จากปรากฏการณ์สำคัญที่สะท้อนปัญหาดังกล่าว จึงนำมาสู่การเชื่อมโยงแผนงานภายใต้แนวคิดการแก้ไขด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างยั่งยืนด้วยการประกาศใช้แผนแม่บทการพัฒนาแหล่งน้ำรายภาค เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่สำคัญซึ่งเชื่อมโยงเป้าหมายหลักในการรองรับการให้บริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สาธารณสุขพื้นฐานรวมทั้งการพัฒนาเพื่อรองรับให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ปรากฏในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา อันมีอาณาเขตพื้นที่ครอบคลุมจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุงและจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น

พบว่า ทรัพยากรที่มีอยู่แต่เดิมได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมากและต่อเนื่องเป็นเวลานาน โดยมิได้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูให้เหมาะสม ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วนำไปสู่ผลกระทบต่องานวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ซึ่งผลที่ตามมาคือแนวโน้มที่ลดลงของจำนวนผู้มาเยือนและรายได้อันเกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระจายตัวทางเศรษฐกิจของพื้นที่หรือรายได้ของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงผลกระทบอันเกิดจากการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากประเด็นปัญหาดังกล่าวคณะรัฐมนตรีจึงมีมติในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2545 ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (พ.ศ. 2549-2558) โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก โดยแผนแม่บทฉบับดังกล่าวได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 5 ยุทธศาสตร์หลัก ประกอบด้วย (กรมเจ้าท่า, 2556, น.1-2) (1) การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพของลุ่มน้ำให้มากที่สุด (2) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรลุ่มน้ำแบบบูรณาการและใช้อย่างยั่งยืน (3) การควบคุมและป้องกันมลพิษ (4) การอนุรักษ์ พื้นฟูบูรณะ ศิลปวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดี ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศิลปกรรม และ (5) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญ ด้วยบริบทการดำเนินงานตามแนวทางการจัดทำแผนแม่บทดังกล่าวนับเป็นกลไก

สำคัญของการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการอย่างเร่งด่วนที่สะท้อนศักยภาพขององค์กรที่เป็นภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่

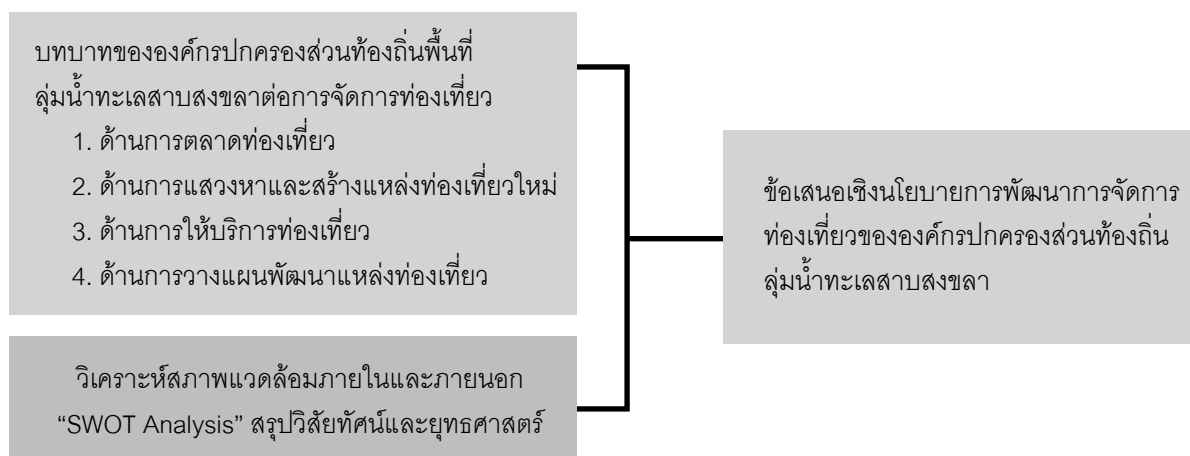
ทั้งนี้ความท้าทายที่มีต่อการจัดการปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบทของการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในสถานการณ์ปัจจุบันนั้น นอกเหนือการประกาศแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (พ.ศ. 2549-2558) อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว การเสริมสร้างกลไกดำเนินงานขององค์กรที่เป็นภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นหน่วยทางการเมืองที่สำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะ รวมทั้งเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดและตอบสนองความต้องการของประชาชนมากที่สุดในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิผล ดังนั้นแนวทางการวิจัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับข้อสรุปที่อยู่บนฐานความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทในการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งวิเคราะห์แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่การตกผลึกข้อเสนอเชิงนโยบายว่าด้วยการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา รวมทั้งการประยุต์องค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะด้านการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับถ่ายทอดจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรวมทั้งมีการกำหนดแนวทางดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่กำหนดโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 4 ด้าน ประกอบกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยเกี่ยวข้อง ด้วยเทคนิค SWOT Analysis อันนำมาสู่การพัฒนาวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เพื่อตกผลึกข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยว ด้วยกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: อัครวิริ ลาปือ และคณะ (2561)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จากการสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยความสำคัญของประชาชนในบริบทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการท่องเที่ยวภายใต้การวิจัยครั้งนี้ได้แสดงออกถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการกิจว่าด้วยการจัดทำบริการสาธารณะอย่างแท้จริงผ่านการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ จากพื้นที่ที่ใช้เป็นกรณีศึกษาซึ่งจะใช้เกณฑ์การคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและลักษณะเฉพาะ ประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 2) แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา และ 3) แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ชุมชนทะเลน้อย ตำบลทะเลน้อย อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยกำหนดแผนการดำเนินงานตามรายละเอียดการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ครั้งนี้ คือประชาชนที่เป็นผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ท่องเที่ยวกรณีศึกษาบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วย 1) พื้นที่ตำบลเกาะยอ จำนวน 4,547 คน 2) พื้นที่ตำบลคลองแดน จำนวน 3,251 คน และ 3) พื้นที่ตำบลทะเลน้อย 8,916 คน รวมประชากรพื้นที่อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวน 13,814 คน ในขณะที่การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จะกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณทั้ง 3 พื้นที่บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบ ดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างพื้นที่ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา รวม 367 คน 2) กลุ่มตัวอย่างพื้นที่ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา รวม 356 คน และ 3) กลุ่มตัวอย่างพื้นที่ทะเลน้อย อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง รวม 389 คน ตามลำดับ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 1,121 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สำคัญ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการตลาดท่องเที่ยว 2) ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 3) ด้านการให้บริการท่องเที่ยว และ 4) ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อสะท้อนถึงความคิดเห็นที่หลากหลายของประชาชนในพื้นที่กรณีศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์วารสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักสำคัญในกระบวนการวิจัยซึ่งสะท้อนถึงความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ค่าสถิติประมวผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยข้อมูลพื้นฐานใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละ สำหรับข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งจะนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเป็นข้อเสนอเพื่อเข้าสู่กระบวนการวิพากษ์ร่างยุทธศาสตร์ในขั้นต่อไป

การสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวโดยนำผลวิจัยที่ได้จากการสำรวจในระยะแรกประกอบการพัฒนาร่างยุทธศาสตร์สู่การวิพากษ์เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พร้อมวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT Analysis โดยให้ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนผู้ประกอบการ ตัวแทนชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พร้อมทั้งนำข้อค้นพบดังกล่าวสรุปเป็นแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวเพื่อนำเสนอข้อค้นพบเชิงนโยบายแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แสดงรายละเอียดข้อมูลตามพื้นที่การศึกษาดังนี้

1.1 ความคิดเห็นของประชาชนพื้นที่ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ พบว่า ความคิดเห็นภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 1.02) โดยด้านการตลาดท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.88$, S.D. = 0.90) รองลงมา คือ ด้านการให้บริการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 0.97) ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ($\bar{X} = 2.69$, S.D. = 1.09) ในขณะที่ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 1.13) ตามลำดับ

1.2 ความคิดเห็นของประชาชนพื้นที่ตำบลคลองแดน อำเภอร่อนฉิม จังหวัดสงขลา ต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองแดน พบว่า ความคิดเห็นภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.76) โดยด้านการให้บริการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือด้านการตลาดท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.69) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.76) ในขณะที่ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.93) ตามลำดับ

1.3 ความคิดเห็นของประชาชนพื้นที่ตำบลทะเลน้อย อำเภอกวนขน จังหวัดพัทลุง ต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลทะเลน้อย พบว่าความคิดเห็นภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 1.03) โดยด้านการตลาดท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.92) รองลงมา คือ ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 1.02) ด้านการให้บริการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 1.06) ในขณะที่ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 1.08) ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกรณีศึกษา เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยวิธี “SWOT Analysis” สามารถสรุปได้ว่า

1. จุดแข็ง (Strength: S) ได้แก่ การมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสมบูรณ์, เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลาย, ความเข้มแข็งของระบบการบริหารงานที่เน้นหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งมีหน่วยงานสนับสนุนด้านวิชาการและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพสูง

2. จุดอ่อน (Weaknesses: W) ได้แก่ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ขาดการอนุรักษ์อันเนื่องมาจากการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างรวดเร็ว, ปัญหากลุ่มผู้มีอิทธิพลและความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์, การขาดสาธารณูปโภคพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น

3. โอกาส (Opportunities: O) ได้แก่ การเป็นจุดเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างจังหวัดและภูมิภาคอื่น, มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม ทั้งในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่รวมทั้งระดับชุมชน, มีชื่อเสียงทั้งระดับชาติและนานาชาติ รวมทั้งการได้รับงบประมาณลงทุนและส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวจำนวนมาก

4. อุปสรรค (Threats: T) ได้แก่ การทับซ้อนขององค์กรภาครัฐ/กฎหมาย รวมทั้งแนวทางการพัฒนาที่ขาดความเป็นเอกภาพ ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ใกล้เคียง จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์การจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างต้นดังกล่าวสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทั้ง 3 พื้นที่ พบว่าวิสัยทัศน์คือ “แหล่งทรัพยากรธรรมชาติล้ำค่าที่ควรอนุรักษ์ ก่อเกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ด้วยระบบการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลาย”

ในขณะที่การจัดการท่องเที่ยวพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสะท้อนแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) อนุรักษ์พื้นที่ร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ให้ยั่งยืน 2) กำหนดอัตลักษณ์ท้องถิ่นและขยายเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากพร้อมเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับทุน ศักยภาพและนโยบายทุกระดับแบบบูรณาการ

ทั้งนี้ จากวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ดังกล่าวเน้นเป็นแนวทางสำคัญในการกำหนดกลไกเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับฐานความคิดว่าด้วยบทบาทหน้าที่ตามภารกิจจัดการท่องเที่ยวตามมาตรฐานของขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะศักยภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การตลาดท่องเที่ยว การแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การให้บริการท่องเที่ยว รวมถึงการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งพัฒนาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ศักยภาพและมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน (เทิดชาย ชวบุรุษ, 2552) ประกอบด้วย 1) ด้านการตลาดท่องเที่ยว 2) ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 3) ด้านการให้บริการท่องเที่ยว และ 4) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พบว่า บทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรบริหารส่วนตำบลคลองแดนและเทศบาลตำบลทะเลน้อย อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการจัดการท่องเที่ยวอันเป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลที่ถึงแม้ว่าจะมีขนาดและบริบทโครงสร้างองค์กรที่ต่างกัน แต่หากพิจารณาถึงภารกิจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 รวมทั้งกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุถึงอำนาจหน้าที่ของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉพาะบทบาท

ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน การสนับสนุนด้านพาณิชย์กรรม รวมถึงการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวซึ่งนับเป็นภารกิจที่มีผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนโดยรวมแล้วนั้น ก็นับเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์อันนำไปสู่การอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้กระบวนการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกันด้วย ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวจากผลการวิจัยครั้งนี้อาจช่วยขยายข้อสรุปเชิงปฏิบัติการจากการศึกษาของสุธรรม ขนาศักดิ์ (2558) ที่อธิบายว่ากระบวนการจัดทำบริการสาธารณะทุกด้านตามภารกิจรับผิดชอบรวมทั้งระดับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกันนั้นจะมีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนที่แตกต่างกันด้วยอย่างมีนัยสำคัญ

ในขณะที่ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอซึ่งพบว่าอยู่ในระดับปานกลางนั้น พบว่ามีเงื่อนไขสำคัญจากอุปสรรคบางประการในพื้นที่ตำบลเกาะยอ โดยเฉพาะข้อจำกัดว่าด้วยบทบาทของภาคประชาชนในกระบวนการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนับเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญที่สะท้อนถึงความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ตำบลเกาะยอต่อบทบาทการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังมีอุปสรรคบางประการ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวได้ยืนยันผลการวิจัยของกุลดาร่า เพียรเจริญ และศุภวรรณ ตันตสุทธิกุล (2555) ที่สะท้อนแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ โดยพบว่าการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะยอนั้นจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโดยเปิดโอกาสให้มีผู้แทนของชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านการประชุมเป็นประจำเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสะท้อนความต้องการที่เป็นไปในแนวเดียวกัน อันจะส่งผลให้การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยว

ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สามารถจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพอันเนื่องมาจากการสะท้อนความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยวิธี “SWOT Analysis” นั้นสามารถสะท้อนแนวทางการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตามวิสัยทัศน์สู่การพัฒนายุทธศาสตร์เชิงนโยบายได้ด้วยความเห็นชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งเป็นการตกลึกข้อค้นพบที่สอดคล้องกับบริบทสำคัญในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยสะท้อนถึงความสำคัญของบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดกลไกการดำเนินงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับฐานความคิดว่าด้วยการดำเนินกิจกรรมควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นเชิงบูรณาการซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พ.ศ. 2560-2579 ได้อย่างมีนัยสำคัญด้วย ตามข้อสรุปของของคณะกรรมาธิการ วุฒิสภา และคณะ (2555) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนต้องพิจารณาบนฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญนอกเหนือจากมาตรการเชิงนโยบายที่กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบจึงจะนำไปสู่ประสิทธิผลและสร้างสรรค์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวตามนโยบายที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาควบคู่กับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทั้งระบบ อันจะนำไปสู่การสร้างกลไกการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กรมเจ้าท่า. (2556). *ร่างรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการขุดลอกร่องน้ำ ทะเลสาบสงขลา ตอนล่าง*. กรุงเทพฯ: กระทรวงคมนาคม.
- กุลดารา เพียรเจริญ และ ศุภวรรณ ตันตสุทธิกุล. (2555). *การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- คณิงภรณ์ วงเวียน และคณะ. (2555). การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. *วารสารการบริหารและการท่องเที่ยว*, 7(2), น. 86-103.
- เทิดชาย ชวบน้ำรุ่ง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำเนาวิเสาวกุล และคณะ. (2550). บทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 3(1), น. 259-275.
- สุธรรม ขนาบศักดิ์. (2558). ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณพ.ศ.2557. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 10(1), น. 35-51.

อัศวศิริ ลาปี่อ และคณะ. (2561). การพัฒนาศาสตร์
การจัดการท่องเที่ยวเชิงนโยบายขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา:
มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Yamane, T. (1970). *Statistics: An Introductory
Analysis*. Tokyo: John Weatherhill.

การรับรู้ภาวะสุขภาพของข้าราชการครู ที่กำลังจะเกษียณอายุราชการในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1

Perceived health status among pre-retired teachers in Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1

ภูวสิทธิ์ ภููลวรรณ ^{1,*} นภาพร อินสิน ¹ จรินทร์ทิพย์ ชมชายผล ¹
จิราภรณ์ จำปาจันทร์ ¹ และอภิเชษฐ์ จำเริญสุข ²
Phoowasit Phoolawan ^{1,*} Numporn Insin ¹ Jarinthip Chomchaipon ¹
Jiraporn Jumpajan ¹ and Apichet Jumneansuk ²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ภาวะสุขภาพและทดสอบความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของกลุ่มข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณ 2560 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 134 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป การรับรู้ภาวะสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและเชิงอนุมาน ผลการศึกษพบว่าข้าราชการครูร้อยละ 76.9 มีการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายไม่ได้และร้อยละ 70.1 มีการรับรู้ภาวะสุขภาพทางจิตใจไม่ได้ เพศและโรคประจำตัว มีความแตกต่างในการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าข้าราชการครูมีการรับรู้ภาวะสุขภาพที่ไม่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งการรับรู้ภาวะสุขภาพมีผลต่อการปฏิบัติกิจกรรมหรือพฤติกรรมสุขภาพเมื่อเกิดการรับรู้ภาวะสุขภาพไม่ดีขึ้นแล้วย่อมจะเกิดอุปสรรคในการการปฏิบัติกิจกรรมหรือพฤติกรรมสุขภาพที่ดีได้ ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณ

คำสำคัญ: การรับรู้ภาวะสุขภาพ ครูที่กำลังจะเกษียณ

¹ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, จังหวัดสกลนคร 47000

Faculty of Science and Technology, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon 47000 Thailand

² คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี 13180

Faculty of Public Health, Walailak Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani 13180 Thailand

* Corresponding, e-mail: phoowasitmu@gmail.com

ABSTRACT

The objective of this survey research to describe health status perception and to determine difference demographic characteristics on health status perception among pre-retired teachers in Sakon Nakhon primary educational service area 1) Data was conducted among 134 pre-retired teachers. Data was collected by self-administered questionnaire. The data was analyzed by descriptive and inferential statistics. The results show that poor physical and mental perceived health status were 70.1% and 76.9%. Gender and chronic disease were significant differences in physical health status perception. In this study shows that teachers have poor physical and mental health status perception ($p < .05$). Health status perception has effects to health activities or behaviors. When health status perception is poor then there will be obstacle in the implementation of good health activities or behavior. The findings from this study can be used as a guide for planning problem-solving health behavior of pre-retired teachers.

Keyword: Health status perception, Pre-retired teachers

บทนำ

การสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ใน พ.ศ. 2559 โลกของเรามีประชากรทั้งหมดประมาณ 7,433 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 929 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5 ของประชากรทั้งหมด (ปราโมทย์ประสาทรกุล, 2559) จากจำนวนของผู้สูงอายุที่เกินร้อยละ 10.0 นั้นทำให้ในปัจจุบันโลกได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทยในปัจจุบันที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าและการพัฒนาทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างต่อเนื่องส่งผลให้สัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากปี 2523 มีประชากรผู้สูงอายुर้อยละ 5.46 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.51 ในปี 2543 และร้อยละ 10.3 ในปี 2548 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 21 ในปี 2563 (Chunharas, 2010) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเริ่มก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) นับตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา ตามนิยามขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดให้ประเทศที่มีจำนวนร้อยละของผู้สูงอายุตั้งแต่ร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ให้ถือว่าประเทศดังกล่าวก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ (Prasartkul, 2011)

ในด้านสถานการณ์สุขภาพของผู้สูงอายุไทย พบว่าผู้สูงอายุไทยเป็นโรคเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น เช่นโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไตวาย โรคดังกล่าวสามารถนำไปสู่ภาวะทุพพลภาพและการเสียชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งเป็นภาวะที่บั่นทอนสุขภาพ (Chunharas, 2009) จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้สูงอายุมีสัดส่วนมากและมีอายุยืนยาว และหากผู้สูงอายุเหล่านี้มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต้องได้รับการรักษา หรือมีการทุพพลภาพ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลคนเหล่านี้จะเป็นภาระต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเหล่านี้ ให้มีความแข็งแรงและลดการเจ็บป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่กำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ จะเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม หากไม่มีการเตรียมตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อาจจะทำให้บุคคลเหล่านี้เกิดการเจ็บป่วยได้ง่าย

กลุ่มข้าราชการครูเองก็เช่นกันเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณจะเกิดความรู้สึกสูญเสียบทบาทเกิดการรับรู้ความสามารถในตนเองลดลง นอกจากนี้การเกษียณยังส่งผลต่อปัญหาในการดำเนินชีวิตในวัยเกษียณ กล่าวคือ บางรายเคยมี

ตำแหน่งหน้าที่ระดับสูง มีการทำงานที่มั่นคงเป็นที่นับถือของคนในสังคม แต่เมื่อต้องหยุดการทำงานลงอำนาจที่เคยมีก็ลดน้อยลง จึงเกิดความรู้สึกถูกลดบทบาทออกจากสังคม ขาดการเคารพนับถือ และมีผลต่อสุขภาพจิตจากความรู้สึกเหงา หงุดหงิดง่าย เบื่อหน่ายเพราะมีเวลาเพิ่มมากขึ้นแต่ไม่มีกิจกรรมใดมาทดแทน (Tongsawang, 1997) (Jakobsson, 2007)

ในจังหวัดสกลนครมีข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการและกำลังเข้าสู่วัยสูงอายุในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 452 คน และในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร เขต 1 จำนวน 163 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ถือเป็นกลุ่มที่กำลังเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงจากคนวัยทำงานมาเป็นผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวการที่ทราบถึงการรับรู้ภาวะสุขภาพของข้าราชการครูที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะการรับรู้ภาวะสุขภาพเป็นความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสุขภาพของตนเองในแต่ละเวลา บรูค และคณะ (Brook, 1979) และจากการศึกษาที่ผ่านมาการรับรู้ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ผู้ที่มีการรับรู้ภาวะสุขภาพดีก็มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดี (दारुंग์ สุภากรณ, 2540; นูร์มา แวบือฮา, 2551)

ดังนั้นถ้าข้าราชการครูมีการรับรู้ภาวะสุขภาพที่ไม่ดีก็จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ไม่ดีเกิดขึ้นด้วย การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาการรับรู้ภาวะสุขภาพและทดสอบความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของกลุ่มข้าราชการครูที่กำลังเกษียณในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้จะสามารถช่วยในการวางแผนสร้างเสริมสุขภาพของข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการเข้าสู่วัยสูงอายุได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ภาวะสุขภาพของกลุ่มข้าราชการครูที่กำลังเกษียณในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของกลุ่มข้าราชการครูที่กำลังเกษียณในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional study)

1. ประชากรและกลุ่มอย่าง

ประชากรในการศึกษาค้นครั้งนี้คือข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณ 2560 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 163 คน

เกณฑ์การคัดเลือกในงานวิจัย ข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณ 2560 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เกณฑ์การคัดออกจากงานวิจัย ไม่ส่งแบบสอบถามในระยะเวลาที่กำหนด ตอบแบบสอบถามในส่วนของกรรับรู้ภาวะสุขภาพ จำนวนประชากร 163 คน มีข้าราชการครูที่ไม่ส่งแบบสอบถามตามระยะเวลาที่กำหนดจำนวน 18 คน และตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนในส่วนของกรรับรู้ภาวะสุขภาพ 11 คน ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างที่เข้ามาในการศึกษา จำนวน 134 คน โดยมีค่า response rate เท่ากับร้อยละ 82.21

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมีทั้งหมด 2 ส่วน คือ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน เงินเดือน โรคประจำตัว

2.2 แบบประเมินสภาวะสุขภาพเอสเอฟ 12 ฉบับภาษาไทย (Short Form Health Survey (SF-12)) ใช้สำหรับประเมินคุณภาพชีวิตและภาวะสุขภาพตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างในระยะเวลา 4 สัปดาห์ที่ผ่านมา ซึ่งแบบประเมินดังกล่าวมีคำถามทั้งหมด 12 ข้อ

(Ware,1996) โดยแบบประเมิน SF-12 สามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ การรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย (physical health) และด้านจิตใจ (mental health) ในปัจจุบันยังไม่มีเกณฑ์การตัด (cut-off score) ที่ชัดเจนแต่ในการศึกษาส่วนมากใช้การจำแนกระดับของการรับรู้ภาวะสุขภาพโดยใช้เกณฑ์ตามค่าปกติ (norm-based scoring (NBS)) ซึ่งดูจากค่าเฉลี่ย (50 คะแนน) ของคะแนนที่ประเมินได้ การแปลผลคะแนนแบบสอบถามการรับรู้ภาวะสุขภาพโดยคะแนนน้อยกว่า 50 เป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ภาวะสุขภาพไม่ดีและช่วงคะแนน 50 - 100 เป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ภาวะสุขภาพดี (Gandek, 1998) สำหรับภาษาไทยผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่แปลเป็นภาษาไทยโดยชลลทิพย์ ทองมอญ มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ (ชลลทิพย์ ทองมอญ, 2549)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหามากกว่าเท่ากับ 0.8 และผ่านการทดสอบค่าความเที่ยงตรงจากกลุ่มข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณในจังหวัดสกลนครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่า Cronbach's Alpha Coefficient มากกว่าเท่ากับ 0.7

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเริ่มทำการเก็บข้อมูลโดยแนะนำตัวและแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัยพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัย เมื่อประชากรที่ศึกษายินดีเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามให้และเก็บรวบรวมกลับนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ในการอธิบายลักษณะของประชากร และสถิติเชิงอนุมานสถิติค่าที่ (Independent t-test) ในการอธิบายความแตกต่างระหว่างลักษณะของประชากรกับการรับรู้ภาวะสุขภาพกำหนดระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

คุณลักษณะของข้าราชการครู

ข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณ 2560 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 134 คน ร้อยละ 61.2 เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 78.4 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 67.9 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งครูผู้สอน ร้อยละ 88.8 มีรายได้น้อยกว่า 60,000 บาท ร้อยละ 54.5 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 50.7 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของข้าราชการครู (n = 134)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	52	38.8
หญิง	82	61.2
สถานภาพสมรส		
โสด	9	6.7
คู่	105	78.4
หม้าย	15	11.2
หย่า หรือ แยกกันอยู่	5	3.7

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	2.9
ปริญญาตรี	91	67.9
ปริญญาโท	36	26.9
ปริญญาเอก	3	2.3
ตำแหน่งงาน		
ครูผู้สอน	119	88.8
ศึกษานิเทศก์	5	3.7
ผู้บริหารโรงเรียน	7	5.2
อื่น ๆ	3	2.3
รายได้ต่อเดือน		
<60,000	73	54.5
≥60,000	61	45.5
โรคประจำตัว		
มี	68	50.7
ไม่มี	66	49.3

การรับรู้ภาวะสุขภาพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณ 2560 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 134 คน พบว่า ข้าราชการครูที่กำลังจะเกษียณอายุราชการ ร้อยละ 76.9 มีการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายไม่ดีและมีการรับรู้ภาวะสุขภาพทางจิตใจไม่ดีร้อยละ 70.1 โดยค่าเฉลี่ยของการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายเท่ากับ 44.6 (S.D.=6.5) และทางจิตใจเท่ากับ 46.2 (S.D.= 7.8) ในด้านการทดสอบ

ความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับการรับรู้ภาวะสุขภาพ พบว่า เพศและโรคประจำตัว มีความแตกต่างในการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายมากกว่าเพศหญิงและข้าราชการครูที่ไม่มีโรคประจำตัวมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายมากกว่าข้าราชการครูที่มีโรคประจำตัว (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้ภาวะสุขภาพ (n = 134)

การรับรู้ภาวะสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ร่างกาย		
ดี	31	23.1
ไม่ดี	103	76.9
ค่าเฉลี่ย 44.6 (S.D.= 6.5)		
จิตใจ		
ดี	40	29.9
ไม่ดี	94	70.1
ค่าเฉลี่ย 46.2 (S.D.= 7.8)		

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างลักษณะทั่วไปของข้าราชการกับการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย (n = 134)

ปัจจัย	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	p
เพศ					
ชาย	52	45.9	5.1	1.9	.04*
หญิง	82	43.8	7.1		
โรคประจำตัว					
มี	68	42.7	7.1	3.5	.01*
ไม่มี	66	46.6	5.2		

*p < .05

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาคั้งเป็นวิจัยสำรวจแบบภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาการรับรู้ภาวะสุขภาพและทดสอบความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของกลุ่มข้าราชการครูที่กำลังเกษียณในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าข้าราชการครูร้อยละ 76.9 มีการรับรู้

ภาวะสุขภาพทางกายไม่ดีและร้อยละ 70.1 มีการรับรู้ภาวะสุขภาพทางจิตใจไม่ดี โดยค่าเฉลี่ยของการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายเท่ากับ 44.6 (S.D.= 6.5) และทางจิตใจเท่ากับ 46.2 (S.D.= 7.8) เพศและโรคประจำตัว มีความแตกต่างในการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนของการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย 44.6 (S.D. = 6.5) และทางจิตใจเท่ากับ 46.2 (S.D. = 7.8) ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาในผู้ป่วยทางใต้ของประเทศอิตาลี (Manuti, 2013) พบการรับรู้ ภาวะสุขภาพทางกาย 45.9 (S.D. = 10.8) และทางจิตใจเท่ากับ 46.7 (S.D. = 11.6) แต่แตกต่างกับการศึกษาในประชาชนทั่วไปประเทศกรีซ (Kontodimopoulos, 2007) พบการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย 49.4 (S.D. = 10.5) และทางจิตใจเท่ากับ 48.9 (S.D. = 9.2) และการศึกษาในผู้สูงอายุในประเทศสวีเดน (Jakobsson, 2007) พบการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย 37.5 (S.D. = 11.9) และทางจิตใจเท่ากับ 50.3 (S.D. = 11.5) สามารถอธิบายได้ว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนที่แตกต่างกันเกิดขึ้นจากการรับรู้แต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน และบริบทของพื้นที่ในการศึกษาต่างกันจึงทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนของการรับรู้ภาวะสุขภาพแตกต่างกันและในการศึกษานี้พบเพศและโรคประจำตัว มีความแตกต่างในการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเพศหญิงเป็นเพศที่มีการดูแลสุขภาพร่างกายมากกว่าเพศชาย (Sawangsi, 2013) ทำให้ได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพที่เปลี่ยนไปในวัยสูงอายุทำให้รับรู้ถึงสุขภาพที่เสื่อมลงประกอบกับเพศชายเป็นเพศที่มีลักษณะทางกายภาพแข็งแรงกว่าเพศหญิงจึงทำให้การรับรู้ทางกายในการศึกษาคครั้งนี้พบผู้ชายมีคะแนนการรับรู้ที่สูงกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับการศึกษาในผู้ป่วยทางใต้ของประเทศอิตาลี (Manuti, 2013) พบว่าเพศมีความแตกต่างในการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายโดยหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายต่ำกว่าเพศชายโรคประจำตัวข้าราชการครูที่มีโรคประจำตัวจะมีข้อจำกัดในการทำงานหรือปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวันมากกว่าข้าราชการครูที่ไม่มีโรคประจำตัว ทำให้ข้าราชการครูที่มีโรคประจำตัวจะรับรู้อยู่แล้วว่าตนเองมีข้อจำกัดทางร่างกายเกิดขึ้นจึงทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายในกลุ่มที่มีโรคประจำตัวมีน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่มีโรคประจำตัวสอดคล้องกับการศึกษาในผู้ป่วยทางใต้ของประเทศอิตาลี (Manuti, 2013) พบว่าโรคประจำตัวมี

ความแตกต่างในการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายโดยผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวจะมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายต่ำกว่าผู้ป่วยที่ไม่มีโรคประจำตัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 หน่วยงานด้านบริการสุขภาพควรมีการให้ความรู้และความเข้าใจในกลุ่มข้าราชการครูที่มีโรคประจำตัวและกลุ่มของเพศหญิงในการส่งเสริมสุขภาพทางกาย เช่นการออกกำลังกายหรือกิจกรรมทางกายที่เหมาะสม

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาสกลนคร เขต 1 ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุเพื่อข้าราชการครูได้มีความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาสกลนคร เขต 1 ควรมีการจัดตั้งกลุ่มให้ข้าราชการครูที่เกษียณแล้วได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลสุขภาพและยังเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตให้กับข้าราชการครูที่เกษียณ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในเรื่องของโปรแกรมที่ช่วยให้ข้าราชการครูเกิดการรับรู้ภาวะสุขภาพที่ดีขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ดี

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อที่จะได้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนในการส่งเสริมสุขภาพของข้าราชการครู

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *บัญชีรายชื่อข้าราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ต้องพ้นจากราชการเนื่องจากครบเกษียณอายุราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2560* สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2560, จาก <http://www.moe.go.th/moe/nipa/RetiredList60.pdf>.

- ชลทิพย์ ทองมอญ. (2549). ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะไตวายเรื้อรังของผู้ดูแลที่เป็นสมาชิกในครอบครัว (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ดาวรุ่ง สุภากรณ์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างความหวังการรับรู้กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนด้านสุขภาพของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- นุรมา แวบือซา. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะสุขภาพกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในอำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2559). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- Brook, R. H., Ware Jr, J. E., Davies-Avery, A., Stewart, A.L., Donald, C. A., Rogers, W. H., et al. (1979). Overview of adult health status measures fielded in Rand's health insurance study. *Medical Care*, 17(7), pp. 119-131.
- Chuharas, S. (2009). *Situation of the Thai Elderly 2009*. bangkok: Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute (TGRI).
- Chunharas, S. (2010). *situation of the thai elderly 2010*. bangkok: Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute (TGRI).
- Gandek, B., Ware, J. E., Aaronson, N. K., Apolone, G., Bjorner, J. B., Brazier, J. E., Sullivan, M. (1998). Cross-Validation of Item Selection and Scoring for the SF-12 Health Survey in Nine Countries: Results from the IQOLA Project. *Journal of Clinical Epidemiology*, 51(11), pp. 1171-1178.
- Jakobsson, U. (2007). Using the 12-item Short Form health survey (SF-12) to measure quality of life among older people. *Aging ClinExp Res*, 19(6), pp. 457-464.
- Kontodimopoulos, N., Pappa, E., Niakas, D., & Tountas, Y. (2007). Validity of SF-12 summary scores in a Greek general population. *Health and quality of life outcomes*, 5(1), pp. 55.
- Manuti, B., Rizza, P., Pileggi, C., Bianco, A., & Pavia, M. (2013). Assessment of perceived health status among primary care patients in Southern Italy: findings from a cross-sectional survey. *Health and Quality of Life Outcomes*, 11(1), pp. 93-93.
- Pramote Prasartkul, P. V. (2011). *Transitional point of the Thai population*. Bangkok: Population and social Publisher.
- Sawangsi, B. (2013). Self-healthcare of the elderly in Samchuk District, Suphanburi Province. *RMUTSB Academic Journal*, 1(2), pp. 128-137.
- Tongsawang, T. (1997). *Some Variables Related to Pre-Retirement Planning in Middle Age*. (Master Education (Developmental Psychology), Srinakharinwirot University).
- Ware, J., Jr., Kosinski, M., & Keller, S. D. (1996). A 12-Item Short-Form Health Survey: construction of scales and preliminary tests of reliability and validity. *Med Care*, 34(3), pp. 220-233.

การพัฒนาแบบวัดการจัดการชีวิต ด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น Development of life management in study of adolescent students test

สรุเสริญ หุ่นแสน^{1,*} และจิราภรณ์ พจนาวารีย์วงศ์¹
Sunsuen Hunsuen^{1,*}, Jiraporn Potjanaareewong¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบวัดการจัดการตนเองด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น และตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรง และค่าความเชื่อมั่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 560 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการวิจัย พบว่า 1) แบบวัดการจัดการตนเองด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย มีข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ มี 3 องค์ประกอบ คือ การเลือก การปฏิบัติที่เหมาะสม และการทดแทน 2) แบบวัด มีค่าอำนาจจำแนก .29 - .74 มีความเที่ยงตรงตามทฤษฎีโดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมในแต่ละองค์ประกอบและระหว่างคะแนนรวมในแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนรวมทั้งหมด .43 - .66 และ .66 - .75 ตามลำดับ และมีค่าความเชื่อมั่น .89

คำสำคัญ: แบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียน, นักเรียนวัยรุ่น

ABSTRACT

The objectives of this research were to develop life management in study of adolescent students test and measure the discrimination validity and reliability. The samples were 560 adolescent students in the upper secondary school level. They were selected by Stratified Random Sampling. The instruments used in data analysis were based on Index of Item-objective congruence, Pearson product moment correlation, and Cronbach's alpha coefficient. The results of this research were; 1) the life management in study of adolescent students test was designed as a five-level scale. Essentially, most real, actually modestly, a little real, not at all. There were 30 questions and consisted of three factors; Selection, Optimization, and Compensation, 2) the life management in study of adolescent students test had item discrimination index, which were in the range of .29 - .74, the construct validity correlation coefficients between each component; and between each component and total score were .43 - .66 and .66 - .75 respectively, the reliability of the test was .89.

Keywords: Life management in study of adolescent students test, Adolescent students

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา 24000

¹ Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Chachoengsao 24000 Thailand

*Corresponding author, e-mail: ajsunsuen@gmail.com

บทนำ

การจัดการชีวิตด้านการเรียนเป็นการที่บุคคลใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การหาทางออกในการแก้ปัญหาชีวิตด้านการเรียนของตนเอง โดยมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ การจัดการชีวิตด้านการเรียนจึงเป็นกระบวนการพัฒนาของบุคคลเพื่อให้รู้จักการประยุกต์ใช้ทักษะชีวิตในการแก้ไขปัญหาทางด้านการเรียนโดยบุคคลจะสามารถจัดการกับตนเองให้มีพฤติกรรมทางการเรียนที่ถูกต้อง และแสดงพฤติกรรมในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองในชีวิตประจำวันได้ (Wikipedia, 2018)

การจัดการชีวิตด้วยรุ่นจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดการชีวิตด้านการเรียน พรอยด์และเบลท์ (Freund & Baltes, 2002, p. 82; Kianoosh. et al., 2015, pp. 373-374; เจริญ เดชแสง, 2559, น. 2115) กล่าวโดยสรุปว่า การจัดการชีวิต (Life management) ตามรูปแบบ SOC Model เป็นเรื่องที่มีความน่าสนใจ ซึ่งจะสามารถช่วยวัยรุ่นในการจัดการชีวิตด้านการเรียนได้ประสบความสำเร็จ ซึ่งการจัดการชีวิตด้านการเรียนมี 3 องค์ประกอบ คือ การเลือก (Selection) การปฏิบัติที่เหมาะสม (Optimization) และการทดแทน (Compensation) ซึ่งเรียกว่า รูปแบบการเลือก การปฏิบัติที่เหมาะสม และการทดแทน (The model of selection, optimization, and compensation; The SOC model) (Robinson, Rickenbach & Lachman, 2016, p. 126) ซึ่งทำให้วัยรุ่นมีเป้าหมาย สามารถตัดสินใจไปสู่แนวทางการดำเนินชีวิตทางการเรียนได้อย่างเหมาะสมกับตนเองจนนำไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จทางการเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของซาเชอร์และคนอื่นๆ (Zacher et al., 2015, pp. 101-102) ที่ได้ศึกษานักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิต พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต มีการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ SOC ด้วยการเลือก ซึ่งหมายถึง การตั้งเป้าหมายในชีวิต มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางปฏิบัติที่จะเป็นไปได้ตามทางเลือกของเป้าหมายนั้น ภาวะที่เหมาะสม คือ สิ่งที่ได้มาจากการเลือกสรรสิ่งที่ต้องการ การประยุกต์ใช้

และการปรับเป้าหมายให้ตรงกับความต้องการของชีวิต การทดแทน หมายถึง การคงไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่เมื่อต้องเผชิญกับความล้มเหลว หรือการสูญเสียทั้งการสูญเสียชั่วคราวและถาวร โดยการทดแทนหรือปรับเปลี่ยนเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ จากผลการศึกษาของของซาเชอร์ และคนอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ได้ใช้กระบวนการ SOC ส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต และสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจัดเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ต้องมีการจัดการชีวิตด้านการเรียน เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีปัญหาในด้านการเรียนหลายเรื่องด้วยกัน ประกอบกับในช่วงการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องมีการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นไม่สามารถจัดการกับชีวิตตนเองด้านการเรียนได้

ดังนั้นการประเมินการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งจะทำให้ทราบระดับการจัดการตนเองด้านการเรียน และจะเป็นข้อมูลสำหรับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาหรือเสริมสร้างการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นต่อไปได้ ในประเมินการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นต้องมีเครื่องมือวัดที่เชื่อถือได้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่ามีการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลายด้าน แต่ในการจัดการชีวิตด้านการเรียนยังไม่พบเครื่องมือที่สอดคล้องกับการวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนในระดับชั้นที่ต้องการ และเครื่องมือที่พบเป็นเครื่องมือวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่พบงานวิจัยการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะสร้างแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประเมินการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรง และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นให้มีคุณภาพตามเกณฑ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดการจัดการชีวิตของฟรอยด์และเบลล์ใช้พัฒนาบุคคลทั่วไปให้ประสบความสำเร็จในชีวิต มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การเลือก (Selection) เป็นการตั้งเป้าหมายในชีวิต การกำหนดบทบาทหน้าที่และความเป็นไปได้ของทางเลือกในเป้าหมายนั้น
 2. การปฏิบัติที่เหมาะสม (Optimization) เป็นสิ่งที่ได้มาจากการเลือกสรรตามความต้องการ รวมถึงการประยุกต์ใช้ และเป็นการปรับเป้าหมายให้ตรงกับความต้องการของชีวิต
 3. การทดแทน (Compensation) เป็นการรักษาไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่ต้องเผชิญกับความล้มเหลว หรือความสูญเสียชั่วคราวหรือถาวร โดยการทดแทนสิ่งใหม่หรือการปรับเปลี่ยนเป้าหมายใหม่
- โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของฟรอยด์และเบลล์มาสร้างแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในจังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2560 จำนวน 11,668 คน

กลุ่มตัวอย่าง

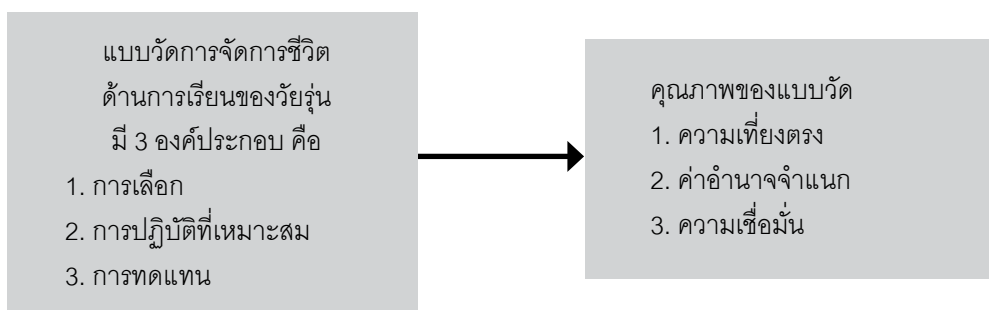
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในจังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2560 จำนวน 560 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) ซึ่งได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก และมีห้องเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling unit) และจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรโดยใช้ระดับความเชื่อมั่น .05 (Gurnsey, 2018, p. 155)

เครื่องมือ

แบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งครอบคลุมทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการเลือก มีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ ด้านการปฏิบัติที่เหมาะสม มีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ และด้านการทดแทน มีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ รวมทั้งฉบับ จำนวน 30 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับการหาคุณภาพของแบบวัดทั้งค่าอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของวัยรุ่น

การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-objective congruence: IOC) ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาจำนวน 5 ท่านเป็นผู้ประเมินแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น

2. ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation)

3. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งใช้การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

ผลการวิจัย

1. แบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย ซึ่งครอบคลุมทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการเลือก มีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ ด้านการปฏิบัติที่เหมาะสม มีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ และด้านการทดแทน มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ รวมทั้งฉบับ จำนวน 30 ข้อ

2. คุณภาพของแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น

2.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ที่ผู้เชี่ยวชาญได้จากการพิจารณาและตัดสินค่าดัชนีความสอดคล้องของนิยามศัพท์กับข้อคำถามและพฤติกรรมบ่งชี้การจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในแบบวัด มีค่าอยู่ระหว่าง 0.8-1.0

2.2 ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 ขึ้นไปปรากฏว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อโดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .29 - .74 โดยผลการวิเคราะห์คุณภาพปรากฏดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น

องค์ประกอบการจัดการชีวิตด้านการเรียน	ค่าอำนาจจำแนก
การเลือก	.32 - .72
การปฏิบัติที่เหมาะสม	.33 - .70
การทดแทน	.29 - .74
รวมทั้งฉบับ	.29 - .74

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อคำถามในแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .29 - .74 ซึ่งมีค่าสูงกว่า .20 ขึ้นไป และสามารถนำไปใช้วัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นได้

2.3 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.89 ซึ่งแสดงว่าแบบวัดมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น

องค์ประกอบการจัดการชีวิตด้านการเรียน	ค่าความเชื่อมั่น
การเลือก	.53
การปฏิบัติที่เหมาะสม	.61
การทดแทน	.67
รวมทั้งฉบับ	.89

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นรายองค์ประกอบ มีค่าอยู่ในช่วง .53 - .67 และทั้งฉบับ .89 ซึ่งองค์ประกอบที่มีค่าความเชื่อมั่นสูงสุด คือ การทดแทน และองค์ประกอบที่มีค่าความเชื่อมั่นต่ำที่สุด คือ การเลือก

สรุปผลการวิจัย

แบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น มีค่าที่เป็นไปตามคุณภาพของการสร้างแบบวัดดังนี้

1. มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ที่ผู้เชี่ยวชาญได้จากการพิจารณาและตัดสินค่าดัชนีความสอดคล้องของนิยามศัพท์กับข้อความคำถามและพฤติกรรมบ่งชี้ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0
2. มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .29 - .74
4. มีค่าความเชื่อมั่นรายองค์ประกอบ มีค่าอยู่ในช่วง .53 - .67 และทั้งฉบับ .89 ซึ่งเป็นแบบวัดที่อยู่ในระดับที่มีคุณภาพตามเกณฑ์

อภิปรายผล

1. แบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น แบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย ซึ่งครอบคลุมทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการเลือก มีข้อความคำถาม จำนวน 10 ข้อ ด้านการปฏิบัติที่เหมาะสม มีข้อความคำถาม จำนวน 10 ข้อ และด้านการทดแทน มีข้อความคำถาม จำนวน 10 ข้อ รวมทั้งฉบับ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างแบบวัดของ

ฮูลิน ลิสแซค และ ดราสกอร์ (Hulin; Lissak; & Drasgow, 1982 อ้างอิงจาก มิ่ง เทพครเมือง, 2554, น. 13) ที่กล่าวว่าแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น ควรจะมีข้อความคำถามประมาณ 30 ข้อ ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นไม่เบื่อหน่ายในการตอบ และได้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง โดยการวิจัยในครั้งนี้กำหนดเวลาในการทำแบบวัด 30 นาที ซึ่งมีความเหมาะสมกับนักเรียนวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม ข้อคำถามตรงตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด และจำนวนข้อความคำถามของแบบวัดไม่มากเกินไป จึงส่งผลให้ผู้ตอบแบบวัดมีความตั้งใจจริงในการตอบ สอดคล้องกับ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2558, น. 18) กล่าวโดยสรุปว่า หลักการในการสร้างแบบวัดข้อความคำถามจะต้องถูกสร้างขึ้นตามกรอบของทฤษฎีหรือของตัวแปรที่ต้องการวัด ซึ่งการออกแบบวัดจะต้องมีความเหมาะสมกับประเด็นที่ต้องการวัด โดยจะต้องพิจารณาขอบข่ายของข้อมูลทั้งหมดจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เลือกรูปแบบข้อความคำถามให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการวัด สร้างประเด็นคำถามให้ครอบคลุม ถามให้ชัดเจน ตรงประเด็น ใช้ภาษาง่าย หลีกเลี่ยงภาษาทางเทคนิค และสอดคล้องกับสมบัติ ท้ายเรือคำ (2559, น. 35) กล่าวว่า แบบวัดจะต้องมีข้อความคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง หรือคุณลักษณะที่ต้องการวัด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลหรือรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า แบบวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นมีคุณภาพเป็น

ไปตามเกณฑ์ ซึ่งพิจารณาได้จากผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ได้จากการพิจารณาและตัดสินคำดัชนีความสอดคล้องของนิยามศัพท์กับข้อความและพฤติกรรมบ่งชี้การจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในแบบวัด มีค่าอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 แสดงว่าข้อความสามารถวัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในพฤติกรรมบ่งชี้การจัดการชีวิตด้านการเรียนที่กำหนดได้ ข้อคำถามในแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .29 - .74 ซึ่งมีค่าสูงกว่า .20 ขึ้นไป และสามารถนำไปใช้วัดการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นได้ ค่าความเชื่อมั่นรายองค์ประกอบ มีค่าอยู่ในช่วง .53 - .67 และทั้งฉบับ .89 ซึ่งองค์ประกอบที่มีค่าความเชื่อมั่นสูงที่สุดคือการทดแทน และองค์ประกอบที่มีค่าความเชื่อมั่นต่ำที่สุดคือการเลือก ซึ่งผลการพัฒนาแบบวัดนี้เป็นไปตามเกณฑ์การพัฒนาแบบวัด ดังนั้นข้อคำถามในแบบวัดการจัดการตนเองทางการเรียนของวัยรุ่นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จึงมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับแนวคิดการจัดการชีวิตของ ฟรอยด์และเบลลาห์ว่ามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเลือก การปฏิบัติที่เหมาะสม และการทดแทน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามจากจากแนวคิดของฟรอยด์และเบลลาห์ ประกอบกับผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น และการจัดการตนเอง จึงทำให้มีข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ สามารถนำไปใช้จัดการตนเองทางการเรียนของวัยรุ่นได้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการตอบข้อสอบ (Item Response Theory: IRT) (มิ่ง เทพรเมือง, 2554, น. 22) ที่กล่าวว่า การกำหนดลักษณะของข้อคำถามด้วยค่าอำนาจจำแนกจะทำให้แบบวัดมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ ปราณีย์ หล้าเบญญะ (2559, น. 1) ที่กล่าวโดยสรุปว่า หลักการของการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดที่ใช้ในการวัดผลจะต้องทำการตรวจสอบคุณภาพด้านต่างๆ ที่จำเป็นของแบบวัดแต่ละชนิด โดยการตรวจสอบคุณภาพนั้นจะต้องมีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะวัด มีค่าอำนาจจำแนกซึ่งเป็นลักษณะของแบบวัดที่สามารถแบ่งกลุ่มอ่อนจนถึงเก่งสุดได้ทุกระดับ และมีค่าความเชื่อมั่นที่เป็นความ

คงเส้นคงวาของคะแนนในการวัดแต่ละครั้ง ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มีลักษณะใกล้เคียงกับงานวิจัยของเดือนเพ็ญ บุญลา และศิริพันธ์ ดิยะวงศ์สุวรรณ (2560, น. 116) ที่ได้พัฒนาแบบวัดการร่วมมือรวมพลังเชิงสถานการณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแบบวัดมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด มีค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด มีความตรงเชิงโครงสร้าง มีความเที่ยงของแบบวัดทั้งฉบับและรายองค์ประกอบผ่านเกณฑ์คุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ผลการวิเคราะห์สามารถจัดกลุ่มการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นจากตัวแปรที่ทำการศึกษาได้เป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบริบทของนักเรียนวัยรุ่นในการจัดการชีวิตด้านการเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องจัดการศึกษาโดยการวางหลักสูตรให้เกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตด้านการเรียน การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถจัดการชีวิตตนเองด้านการเรียนได้ ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ ให้สามารถการจัดการชีวิตด้านการเรียนทั้ง 3 องค์ประกอบ โดยหน่วยงานทางการศึกษาและโรงเรียนควรกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนวัยรุ่นสามารถจัดการชีวิตตนเองด้านการเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาแบบวัดในการศึกษาครั้งนี้ ยังไม่ได้ดำเนินการในส่วนของการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในการวิจัยครั้งต่อไปจึงใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงดังกล่าวด้วย เพื่อที่จะทำให้แบบวัดมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 การพัฒนาแบบวัดในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการพัฒนาแบบวัดเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) ซึ่งจะช่วยให้รูปแบบการวัดมีหลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2558). เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 12(58), น. 13-24.
- เจรจา เดชเล็ง. (2559). การให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการจัดการชีวิตด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น. ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.
- เดือนเพ็ญ บุญลา และศิริพันธ์ ตียะวงศ์สุวรรณ. (2560). การพัฒนาแบบวัดการร่วมมือรวมพลังเชิงสถานการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารราชพฤกษ์*, 15(2), น. 111-117.
- ปราณี หล้าเบญจสะ. (2559). การหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล. ยะลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- มิ่ง เทพครเมือง. (2554). การตรวจสอบความเท่าเทียมกันของการวัดบนพื้นฐานทฤษฎีการทดสอบแบบคะแนนจริงสัมพันธ์และทฤษฎีการตอบข้อสอบ (วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สมบัติ ห้ายเรือคำ. (2559). การพัฒนาแบบสอบถามและแบบวัดทางจิตวิทยา. *วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 1(5), น. 35-48.
- Gurnsey, R. (2018). *Statistics for Research in Psychology: a modern approach using estimation*. California: SAGE: Thousand Oaks.
- Freund, Alexandra M. and Baltes, Pual B. (2002). The Adaptive of Selection, Optimization and Compensation as Strategies of Life management: Evidence from a Preference Study on Proverbs. *Psychological Sciences America*, 5, pp. 426-434.
- Kianoosh. et al. (2015). The Role of Basic Beliefs in Predicting Life Management Strategies (Selection, Optimization, & Compensation). *Journal of Natural and Social Sciences*, 4(2), pp. 373-379.
- Robinson, Stephanie A, Elizabeth H.; & Lachman, Margie E. (2016). Self-regulatory strategies in daily life: Selection, optimization, and compensation and everyday memory problems. *Journal of Behavioral Development*, 40(2), pp. 126–136.
- Wikipedia. (2018). *Lifestyle management programme*. Retrieved. April 1, 2018, from https://en.wikipedia.org/wiki/Lifestyle_management_programme.
- Zacher, et al. (2015). Selection, optimization, and compensation strategies: Interactive effects on daily work engagement. *Journal of Vocational Behavior*, 87, pp. 101–107.

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียการส่งเสริมภูมิปัญญา ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านมะม่วงปลายแขน

Multimedia development for promoting the wisdom of
Nakhon Si Thammarat woven textile towards improving
the quality of life of Ban Mamuang Plai Khaen villagers

นิธิพร วรรณโสภณ^{1,*}, กฤตพร แซ่เง่ สายจันทร์¹
Nitiporn Vonnasopon^{1,*}, Krittaporn Saengae Saijun¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. สร้างสื่อมัลติมีเดียให้ความรู้ถึงผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช 2. เพื่อพัฒนาช่องทางการให้ความรู้การประชาสัมพันธ์และสืบสานภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราชให้เป็นที่รู้จักผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ กลุ่มทอผ้ายกมะม่วงปลายแขน ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชและผู้สนใจเรื่องราวผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ผู้เข้าชมสื่อมัลติมีเดียผ่านสื่อสังคมออนไลน์จำนวน 3,563 คน โดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) สื่อมัลติมีเดียเพื่อเผยแพร่ศิลปภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช กลุ่มทอผ้ายกมะม่วงปลายแขน สำหรับผู้สนใจ ผลิตภัณฑ์ผ้ายกจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) แบบประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย 3) แบบวัดการรับรู้เกี่ยวกับสื่อมัลติมีเดีย 4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย 5) การเผยแพร่สื่อมัลติมีเดียผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ จำนวนผู้เข้าชมสื่อ

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตภัณฑ์ผ้ายกทอเมืองนครศรีธรรมราช สำหรับกลุ่มทอผ้ายกมะม่วงปลายแขน มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดีและผู้เข้าชมสื่อมัลติมีเดียผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 3,563 คน

คำสำคัญ: สื่อมัลติมีเดีย ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ ผ้ายก

¹ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, นครศรีธรรมราช 80110

¹ Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat 80110 Thailand

*Corresponding author, e-mail: nitiporn.r@rmutsv.ac.th

ABSTRACT

This research aims to 1) create multimedia in promoting the wisdom of Nakhon Si Thammarat woven textile, and 2) develop channel in promoting and conserving product wisdom of Nakhon Si Thammarat woven textile. The sample in this present research consisted of 2,345 people derived from Nakhon Si Thammarat woven textile for Ban Mamuang Plai Khaen villagers and people who are interested in the woven textile using accidental sampling. The research instruments used in this present research were 1) Multimedia in publishing art of wisdom of Ban Mamuang Plai Khaen Nakhon Si Thammarat Woven Textile, 2) Multimedia Quality Assessment Form, 3) Multimedia Perception Measurement Form, 4) Satisfaction on Multimedia Questionnaire, and 5) the multimedia publishing via social media. Percentage and the numbers of media visitors were employed to analyze the collected data.

The results revealed that the development for promoting the Wisdom of Nakhon Si Thammarat Woven Textile towards improving the quality of life of Ban Mamuang Plai Khaen villagers was in the good level. The sample's perception was in the very high level. Moreover, the overall satisfaction was in the good level, which overall data revealed 3,563 media.

Keywords: Multimedia, Product Wisdom, Woven Textile

บทนำ

ฝ่ายกเมืองนครศรีธรรมราชถือเป็นหัตถกรรมการทอผ้าพื้นบ้าน ผสมผสานด้วยศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีการดำรงชีวิตของคนพื้นเมือง ฝ่ายกเมืองนคร เป็นชื่อเฉพาะ หมายถึง ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ทอสืบต่อกันมาแต่โบราณ เป็นผ้าที่ได้รับการยกย่องมาแต่โบราณว่าสวยงามแบบ อย่างผ้าชั้นดี สันนิษฐานว่า ในสมัยอาณาจักรตามพรลิงค์หรือตามพะลิงค์ ซึ่งเป็นอาณาจักรโบราณที่มีมาตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธศตวรรษที่ 7 และมีศูนย์กลางอยู่ที่นครศรีธรรมราชในปัจจุบันคงจะมีการทอผ้าอย่างจริงจังแล้ว เพราะยุคนั้นตามพรลิงค์ เป็นเมืองท่าศูนย์กลางการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม จึงมีการแลกเปลี่ยนรับเอาศิลปวัฒนธรรมจาก จีน อินเดีย และอาหรับ ชาติต่าง ๆ เหล่านี้คงจะนำเอาวิชาการทอผ้ามาถ่ายทอดไว้ ซึ่งทำให้ชาวพื้นเมืองรู้จักการทอผ้าทั้งผืนเรียบและฝ่ายกดอก

จากการศึกษาของ นิมนวล จันทฤฎ (2559) พบว่า การพัฒนาภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมืองอีสาน สามารถพัฒนา ลดลายผ้าโบราณให้หลากหลายตามรูปแบบกลุ่มทอผ้าใหม่และผ้าฝ้าย และเพื่อมีการถ่ายทอดเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ผ้าทอพื้นเมืองอีสานในจังหวัดมหาสารคาม ภาพสินธุ์ และสกลนคร ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสูงขึ้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมระดมสมอง การ SWOT การสัมภาษณ์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมการพัฒนาผลิตภัณฑ์

จากการศึกษาของ สุธาสินี บุรีคำพันธ์ (2556) พบว่า การผลิตภัณฑ์ฝ่ายกดอกของชุมชนกลุ่มแม่บ้านตำบลเวียงยอง จังหวัดลำพูน เพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพของชุมชนกลุ่มแม่บ้าน ตำบลเวียงยอง จังหวัดลำพูน กลุ่มแม่บ้านมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้วัสดุที่มีความเหมาะสม สะดวกสบาย ใช้งานง่าย และสามารถเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี มีความสวยงามและน่าสนใจสามารถประยุกต์เข้ากับยุคปัจจุบัน และมีความง่ายต่อการผลิตเชิงพาณิชย์มีความเป็นเอกลักษณ์สื่อถึงชุมชน

ปัจจุบันการทอผ้าฝ่ายกเมืองนครยังคงมีการทออยู่บ้างที่บ้านมะม่วงและบ้านมะม่วงปลายแขน ตำบลนาสาร โดยส่วนใหญ่ช่างผู้ทอเป็นผู้สูงอายุและไม่มีใครรับสืบทอดการทอผ้าฝ่ายกต่อ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดาย หากภูมิปัญญานี้จะ

สูญหายไป ลวดลายของผ้ายกเมืองนคร เช่น ลายดอกพิกุล ลายก้านแย่ง ลายดอกมะลิร่วง ลายดอกสี่ขา ลายดอกพิกุล แก้ว ลายกรั้วรอง เป็นต้น เนื่องจากผ้ายกเมืองนครเป็นผ้าที่มีความสำคัญของเมืองนครศรีธรรมราช จึงได้จัดทำสื่อ มัลติมีเดียการส่งเสริมภูมิปัญญาผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านมะม่วงปลายแขน มะม่วงปลายแขนในรูปแบบของวีดิทัศน์ ผสมผสานงาน กราฟิกเกี่ยวกับผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช เพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตของชาวชุมชนทอผ้ายกอีกทั้งการเสริมสร้าง โอกาสทางการเรียนรู้ให้คนรุ่นหลังได้มีความรู้และช่วยกัน สืบสานศิลปะผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราชให้เป็นที่ยอมรับ และรู้จักของนานาชาติประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสื่อมัลติมีเดียให้ความรู้ถึงผลิตภัณฑ์ ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช
2. เพื่อพัฒนาช่องทางการให้ความรู้การประชาสัมพันธ์ และสืบสานภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ให้เป็นที่รู้จัก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตและ จำหน่ายผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ตำบลมะม่วง ปลายแขน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 20 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิต และจำหน่ายผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ตำบลมะม่วง ปลายแขน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 20 คนโดยการ เลือกแบบเจาะจงและเจ้าหน้าที่ศูนย์ทอผ้ามะม่วง ปลายแขน จำนวน 10 คน

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือผลิตภัณฑ์ผ้ายกดอก

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ รูปแบบของลวดลายผ้ายกดอกเมืองนครศรีธรรมราช ที่ได้รับการพัฒนาและสามารถเพิ่มมูลค่าและเพิ่มทางเลือก ในการจัดจำหน่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยการ ศึกษาเอกสาร การระดมสมองด้วยวิธีแลกเปลี่ยนข้อมูล การสัมภาษณ์ การสังเกต การวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมการ ปฏิบัติกิจกรรมตามกำหนดการ และการทบทวนสรุปผล แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทอผ้ายกดอกเมือง นครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 2 ความต้องการและประโยชน์การใช้ ภูมิปัญญาผ้าทอยกดอกพื้นเมืองนครศรีธรรม

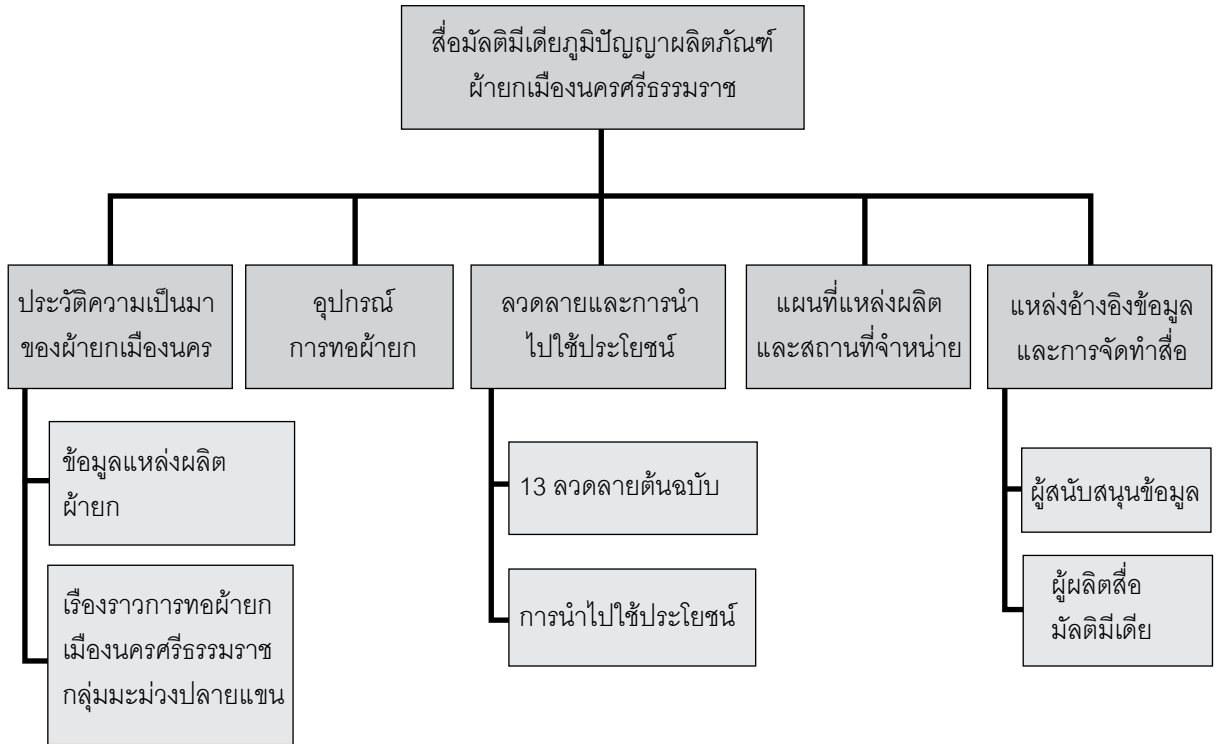
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียการส่งเสริม ภูมิปัญญาผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช สู่การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของชาวบ้านมะม่วงปลายแขน เป็นการวิจัยแบบมี ส่วนร่วมกับกลุ่มชุมชนทอผ้าชาวบ้านมะม่วงปลายแขน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีกระบวนการทำงาน 5 ขั้นตอน

1. ศึกษาบริบทเกี่ยวกับผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ของชุมชนโดยกระบวนการศึกษาเอกสาร การสังเกต สัมภาษณ์
2. วางแผนเค้าโครงของสื่อด้วยกระบวนการ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วม
3. ออกแบบและพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย ด้วย กระบวนการถ่ายทำวีดิโอสัมภาษณ์เจ้าของศูนย์ทอผ้ายก กลุ่มแม่บ้านทอผ้ามะม่วงปลายแขน
4. การทดสอบและแก้ไขข้อผิดพลาด
5. การตรวจสอบและประเมินผลสื่อมัลติมีเดีย

ผลการวิจัย

สื่อมัลติมีเดียภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมือง นครศรีธรรมราช มีการออกแบบโครงสร้างรายละเอียดของ เนื้อหาให้สามารถทำงานเชื่อมโยงกันดังนี้

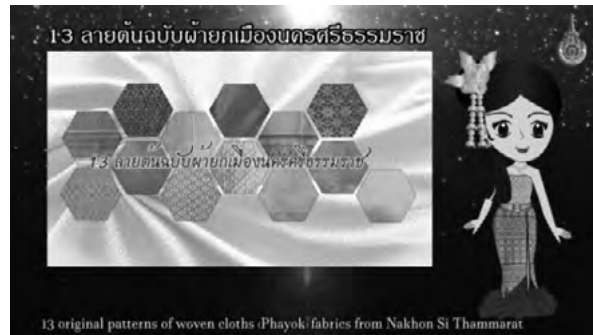
ภาพที่ 1 โครงสร้างรายละเอียดของเนื้อหาสื่อมัลติมีเดียการส่งเสริมภูมิปัญญาผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 2 นำเสนอหน้าแรกเข้าสู่สื่อมัลติมีเดีย

ภาพที่ 3 หน้าเรื่องราวการทอผ้ายก

ภาพที่ 4 นำเสนอหน้าแรกเข้าสู่สื่อมัลติมีเดีย

ภาพที่ 5 อุปกรณ์การทอผ้ายก

ภาพที่ 6 แผนที่เส้นทางไปสถานที่ผลิต

ภาพที่ 7 ติดต่อสั่งซื้อ

ภาพที่ 8 แผ่นป้ายไว้นิลของศูนย์ทอผ้ายก

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียการส่งเสริมภูมิปัญญาผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านมะม่วงปลายแขน ได้พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์การทอผ้ายกท้องถิ่นประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แสดงซึ่งผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช เผยแพร่ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นการทอผ้ายกสำหรับกลุ่มทอผ้ายกมะม่วงปลายแขน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40 แสดงถึงการให้ความรู้และการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมือง นครศรีธรรมราช สำหรับกลุ่มทอผ้ายกมะม่วงปลายแขน ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าผลการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับดี

2. การเพื่อพัฒนาช่องทางการให้ความรู้การประชาสัมพันธ์และสืบสานภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราชให้เป็นที่รู้จักทั้งช่องทางสื่อมีเดียสื่อสิ่งพิมพ์ กลุ่มเพจ Facebook ส่งผลให้ผู้สนใจให้ความสนใจและมีความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช สำหรับกลุ่มทอผ้ายกมะม่วงปลายแขน ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าผลความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับดี

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจจากผู้ เข้าชมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียเผยแพร่ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นการทอผ้ายก สำหรับกลุ่มทอผ้ายกมะม่วงปลายแขน ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าผู้เข้าชม จำนวน 3,563 คน (อ้างอิงจากสื่อเผยแพร่ใน youtube.com)

อภิปรายผล

จากผลการการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียการส่งเสริมภูมิปัญญาผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านมะม่วงปลายแขน พบว่าการผลิตสื่อมัลติมีเดียได้เก็บข้อมูลบันทึกเรื่องราวของกลุ่มทอผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ตั้งแต่กระบวนการจัดวางเส้นไหม การออกแบบลวดลายผ้ายกโดยต้องอาศัยประสบการณ์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ที่ต้องวางลวดลายตามเส้นไหม อีกทั้งการทอผ้ายกมีการใช้อุปกรณ์สำหรับการทอผ้าอยู่ 2 รูปแบบ คือ แบบที่กระตุก และที่ทอแบบยกไม้เพื่อให้ได้ลายผ้ายกที่ออกมาสวยงามมีเอกลักษณ์ตามแบบผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช จากผลสรุปการสัมภาษณ์จากกลุ่มแม่บ้านทอผ้ายกลวดลายผ้ายกที่กลุ่มแม่บ้านมะม่วงปลายแขนจะเป็นผ้าที่หายากลวดลายโบราณที่ได้สืบทอดกันมาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของลายผ้ายกแตกต่างจากผ้าพื้นเมืองทั่วไป การทอผ้ายกเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ช่างทอผ้าในปัจจุบันที่สามารถทอผ้าได้อย่างถูกต้องวิธีทั้ง

ต้องอาศัยประสบการณ์ความชำนาญของช่างทอแต่ละคน ที่มีทักษะฝีมือในการทอผ้าที่แตกต่างกัน การทอผ้าแบบดั้งเดิมและผ้าแบบที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยของคนในปัจจุบัน ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราชเป็นผ้าทอที่ใช้เทคนิควิธีที่ละเอียดด้วยลวดลายแบบดั้งเดิมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ที่สืบสานอนุรักษ์สิ่งทอพื้นเมืองสืบต่อกันมา ลวดลายส่วนใหญ่เป็นลวดลายแบบดั้งเดิมโดยกลุ่มทอผ้ายกจะดูจากลวดลายผ้าลายเส้นที่อยู่บนผืนผ้าตามการวางลายเส้นใหม่และทอลายผ้าจากผ้าเก่าที่จากการเก็บรักษาไว้ของบรรพบุรุษ ส่วนผ้าทอที่สร้างสรรค์รูปแบบขึ้นมาใหม่ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสีเส้นของผ้าเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยและความต้องการของกลุ่มผู้ ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับชุมชนทำให้เกิดการอยู่ด้วยกันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มแม่บ้านทอผ้ามะม่วงปลายแขนมีงานอย่างไม่ขาดสาย มีรายได้จากการทอผ้ายกได้เลี้ยงปากท้องของคนในครัวเรือน ทั้งนี้ยังเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูงาน ถ่ายทอดความรู้การทอผ้ายก ผ้าทอพื้นเมืองของคนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้ ขั้นตอนกระบวนการวิธีการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น เรียนรู้จากการเลียนแบบ การสอนแนะนำของปู่ย่า ตายาย พ่อแม่สู่ลูกหลานให้สืบถอดปฏิบัติตามการศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้ายกเพื่อนำมาสร้างสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์และเก็บบันทึกข้อมูลเรื่องราวของการทอผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราชให้เป็นที่รู้จักสั่งสมและสืบทอดสิ่งดี ๆ ที่มีคุณค่าสูงส่งอย่างยิ่งที่ควรดำรงและรักษาไว้ให้คู่กับบ้านเมืองนครศรีธรรมราชและประเทศไทยสืบต่อไป

ดังนั้นการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ด้วยกระบวนการออกแบบโครงสร้างรายละเอียดของเนื้อหาให้สามารถทำงานเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสมลงตัวสามารถถ่ายทอดกรรมวิธีผลิตผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช การประยุกต์ลวดลายผ้ายกในปัจจุบันให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ได้สร้างองค์ความรู้วิธีการเก็บรวบรวมลวดลายผ้าที่พัฒนาขึ้นตามยุคตามสมัยตามความเหมาะสมอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำมาถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นให้เกิดการปลูกฝังภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดมูลค่าทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าที่ลูกหลานได้สืบทอดและดำรงชีพได้เช่นผ้ายกทอมือ เป็นสินค้า Hand make ที่เป็นเอกลักษณ์จุดเด่นของเมืองนครศรีธรรมราช หากมีการกอบกู้ ก็ไม่เหมือนกันทุกมิติ ส่งผลให้ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราชสามารถสร้างงานสร้างเงิน สร้างรายได้ มีอาชีพที่มั่นคงในอนาคตกับลูกหลานไทยต่อไป

2. ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราชเป็นผ้าทอมือหายากอีกทั้งลวดลายที่เก่าแก่ตั้งแต่อดีตซึ่งควรอนุรักษ์ไว้ให้สำหรับคนรุ่นหลังได้สืบทอดองค์ความรู้สืบต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป โดยสามารถนำเทคโนโลยีการสร้างภาพ 2 มิติ มาประยุกต์ให้มีมุมมองหลายมิติ อีกทั้งสามารถเพิ่มรายละเอียดของการนำเสนอพร้อมเทคนิคใหม่ๆที่น่าสนใจให้มากขึ้นตามความเหมาะสมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

- นิมนวล จันทฤณ. (2559). การพัฒนาภูมิปัญญาผ้าทอพื้นบ้านอีสาน. ใน *การประชุมวิชาการ “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ 12”* (น. 305-311). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุธาสินี บุรีคำพันธ์. (2556). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้ายกดอก เพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพของชุมชน กลุ่มแม่บ้าน ตำบลเวียงยอง จังหวัดลำพูน*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ธีรพันธุ์ จันทร์เจริญ. (2536). *การศึกษาบทบาทและความสำคัญของผ้ายกนครศรีธรรมราชและผ้ายกพุมเรียง ระหว่าง พ.ศ. 2325-2453*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537).

ผ้าไทย. กรุงเทพฯ: CURSMA ลาดพร้าว.

_____. (2545). ผ้าไทย...สายใยแห่งภูมิปัญญา...

สู่คุณค่าเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ: องค์การค้า

ของ CURSMA.

การจัดการการเรียนรู้ภาษาไทยและประเพณี ของชาวมาเลเซียในรัฐเปอร์ลิส

Learning management of Thai Language and culture of Malaysian people in Perlis

ปัญญา เลิศไกร^{1, *}

Punya Lertgrai^{1, *}

บทคัดย่อ

การจัดการการเรียนรู้ภาษาไทยและประเพณีทางพระพุทธศาสนา ของชาวมาเลเซียรัฐเปอร์ลิส มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ภาษาไทยของชาวมาเลเซียในรัฐเปอร์ลิส 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยและการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการถ่ายทอดภาษาไทยในชีวิตประจำวัน และการจัดกิจกรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาภาคสนาม เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัย พบว่า

การเรียนรู้ภาษาไทยและประเพณีของชาวมาเลเซียในรัฐเปอร์ลิสเป็นการจัดการและผ่านคนในครอบครัวเครือญาติ วัดและโรงเรียน เป็นหลัก โดยเน้นการสื่อสารภาษาไทยในครอบครัวและการเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดตามหลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยและการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา มีฐานคิดสำคัญมาจากความเชื่อมั่น ความศรัทธาในพลังบุญทางศาสนา ชาวมาเลเซียที่นับถือพระพุทธศาสนาจึงตระหนักที่จะเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี ซึ่งแต่ละประเพณีจะมีขั้นตอนในการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องหลายขั้นตอน หลายวัน เป็นกระบวนการถ่ายทอดและอบรมทางสังคม แนวทางการถ่ายทอดภาษาไทยในชีวิตประจำวันโดยการจัดกิจกรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนาใช้รูปแบบกิจกรรม บ้าน วัด โรงเรียน เป็นหน่วยขับเคลื่อนกิจกรรมประเพณี และการใช้ภาษาไทยด้วยการปฏิบัติจริง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, ภาษาไทยและประเพณี, ชาวมาเลเซียในรัฐเปอร์ลิส

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the state of Thai language learning of Malaysian people in Perlis 2) the process of Thai language learning and Buddhist custom activity participation and 3) ways to transfer Thai language in everyday life and to organize Buddhist custom activities. The research is qualitative research using the field study method. Data was collected by using the participant observation and in-depth interview. Then problems were analyzed and synthesized to find the solutions.

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช 80280

¹ Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat 80280 Thailand

*Corresponding author, e-mail: punya97lert@gmail.com

The research showed that Thai language and custom learning of Malaysian people in Perlis are mainly managed by members of the family or relatives, temples, and schools. According to Boworn principle (home, temple, and school), Thai language is emphatically spoken at home and at the temple while people join custom activities. The process of Thai language learning and Buddhist custom activity participation is based on the trust and faith of the merit. People are willing to attend Buddhist custom activities because they realize the importance of it. Each custom has many continuous steps and takes day after day. This shows the process of socialization. For ways to transfer Thai language in everyday life and to organize Buddhist custom activities, home, temple, and school and practical Thai usage are used to be part of the movement of custom activities.

Keywords: Learning Management, Thai and Traditional, Malaysian in Perlis

บทนำ

ข้อมูลพื้นฐานประชากรของประเทศมาเลเซียปี 2015 (Government of Malaysia, 2015) ระบุถึงจำนวนประชากรจำแนกตามรัฐและชาติพันธุ์ (Population by States and Ethnic Group / Penduduk Malaysia Mengikut Negeri dan Kumpulan Etnik) ว่า ประเทศมาเลเซียประกอบไปด้วยประชากรทั้งหมดจำนวน 30,485.20 ล้านคน ประกอบไปด้วยคนมลายู (Malay / Melayu) จำนวน 15,479.60 ล้านคน คนในกลุ่มภูมิบุตรอื่น ๆ (Others Bumiputera / Bumiputera Lain) จำนวน 3,672.4 ล้านคน คนจีน (Chinese / Cina) จำนวน 6,642 ล้านคน คนอินเดีย (Indians / India) จำนวน 2,012.6 ล้านคน คนชาติพันธุ์อื่น ๆ (Others / Lain-lain) จำนวน 267.4 ล้านคน และกลุ่มคนที่ไม่ใช่พลเมือง (Non-Malaysian Citizens / Bukanwarganegara Malaysia) จำนวน 2,411.4 ล้านคน (Government of Malaysia, 2015) ซึ่งในจำนวนประชากรเหล่านี้ ชาวสยามได้รับการยอมรับว่าเป็นกลุ่มภูมิบุตร (Bumiputera) ซึ่งเป็นกลุ่มพลเมืองเดิมหรือลูกหลานของแผ่นดินที่ได้สิทธิพิเศษในฐานะคนมาเลเซียตามกฎหมายจากข้อมูลอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวสยามในมาเลเซีย (ทัศนาวดี แก้วสนิท, อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์, กาญจนา แก้วเทพ, 2559) ของกรมข้าราชการ (Ketua Pengarah Perkhidmatan Awam) ชุมชนที่มีชาวสยามอาศัยอยู่มากที่สุดในพื้นที่ 4 รัฐนี้ประกอบด้วย หมู่บ้านปลายะไร (TitiAkar) ตำบลปาดังเกอร์บา (Padang Kerbau) อำเภอเปันดัง (Pendang) รัฐเคดาห์หรือไทรบุรี

(Kedah) หมู่บ้านยาหวิ (Jejawi) ตำบลอาเรอา (Arau) อำเภอกังงา (Kangar) รัฐเปอรลิส (Perlis) หมู่บ้านยุงเกา (Jubakar) ตำบลยูปากา ดารัต (Jubakar Darat) อำเภอตุมปัต (Tumpat) รัฐกลันตัน (Kelantan) และหมู่บ้านเปอะเกียง (Pak Kiang) ตำบลกลวง (Keluang) อำเภอเบอสุต (Besut) รัฐตรังกานุ (Terengganu) คนไทยในภาคใต้ มีการเดินทางติดต่อกันและกัน การเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรมประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน

ภาษาและวัฒนธรรมเป็นวิถีของกลุ่มคนที่มีบทบาทในการกำหนดสภาพสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภาษาและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุดในการติดต่อสื่อสาร ประสานความร่วมมือต่อกันของกลุ่มคนที่นับถือพุทธศาสนาในรัฐเปอรลิส ประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีความใกล้ชิดกับคนไทยภาคใต้ ในจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับพรมแดน มีการเดินทางไปมาหากัน มีการเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน

การสื่อสารด้วยภาษาพูด ภาษาเขียน เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัยไม่มีใครที่จะดำรงชีวิตได้โดยปราศจากการสื่อสารอาชีพทุกอาชีพ ต้องใช้การสื่อสารในการดำเนินงานการทำงานธุรกิจต่าง ๆ การพัฒนาระบบการสื่อสารภาษาในการการสื่อสารก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและสังคม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในสังคม (บุญเดช บุญนำ, 2557) ช่วยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี

สะท้อนให้เห็นภาพความเจริญรุ่งเรือง วิถีชีวิตของผู้คน ช่วยดำรงสังคมให้อยู่ร่วมกันเป็นปกติสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งตัวบุคคลและสังคม การพัฒนาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ รวมทั้งศาสตร์ในการสื่อสาร จำเป็นต้องพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นปัจจัยทางสังคมหลักที่กำหนดกิจกรรมประเพณี ที่มีแนวทางทั้งสิ่งของที่เป็นวัตถุ และไม่ใช่วัตถุมากำหนดกิจกรรม พฤติกรรมให้สมาชิกปฏิบัติ

ภาษาเป็นปัจจัยสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมของสังคม เพราะภาษาสามารถถ่ายทอดความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยมของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งวิถีคิดและแบบแผนพฤติกรรมในส่วนของวิถีคิด จะกล่าวถึงเรื่องความเชื่อ และค่านิยมความเชื่อ คือ การตัดสินใจว่าปรากฏการณ์ ความคิด การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นความจริง ความเชื่อนี้มีหลักฐานสนับสนุนหรือพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ด้วยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ปัญหาที่ไม่เกิดขึ้น เพราะทุกคนเชื่อเหมือนกัน แต่ความเชื่อบางอย่างแม้จะเป็นเรื่องเดียวกันก็อาจมีความเชื่อต่างกันได้ เช่น นิสัยใจคอของบุคคลซึ่งแต่ละคนอาจจะมีความเชื่อแตกต่างกัน ความเชื่อเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ถ้ามนุษย์ไม่ยอมเชื่ออะไรเลย และตั้งข้อสงสัยในทุกเรื่องจนกว่าจะพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จิตใจจะตั้งเครียดชีวิตจะไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ความเชื่อมีอิทธิพลต่อความคิดเห็น ทศนคติและการกระทำของบุคคล การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ จะเป็นไปในทางที่สอดคล้องกับความเชื่อที่มีอยู่ ความเชื่อเป็นที่มาของแบบแผนพฤติกรรม ความเชื่อที่สำคัญของมนุษย์ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา จริยธรรม ศิลธรรม อุดมการณ์ เป็นต้น

การจัดการการเรียนรู้ภาษาไทย ของชาวมาเลเซีย ในรัฐเปอรลิสเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการสร้างค่านิยม (Value) ให้สมาชิกในสังคมยึดถือประจำใจที่ช่วย

ในการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ตั้งแต่เรื่องเล็กไปจนถึงเรื่องใหญ่ ๆ เช่น อุดมคติ อุดมการณ์ ในทางสังคมวิทยากำหนดความหมายของค่านิยมไว้กว้างมาก ถ้ามนุษย์ต้องมีการตัดสินใจเลือกกระทำของตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไป ก็ต้องใช้ค่านิยมเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจทั้งสิ้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นสิ่งที่ดีที่สุดเสมอไป แต่สิ่งที่ตรงกับความสุขพอใจความชอบของตัวเอง ฉะนั้นในการศึกษาทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา จึงย้ำเสมอว่า ไม่ควรนำค่านิยมมาเกี่ยวข้องในการศึกษา เพราะจะทำให้ผลของการศึกษาออกมาไม่แม่นยำ ค่านิยมมีสองประเภทคือ ค่านิยมส่วนตัวของแต่ละบุคคลและค่านิยมของสังคมของสังคม ค่านิยมส่วนตัวได้แก่ค่านิยมของแต่ละบุคคลซึ่งใช้ช่วยในการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ค่านิยมส่วนตัวมาจากการขัดเกลาทางสังคม สำหรับค่านิยมของสังคมก็คือสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมก็กลายเป็นค่านิยมของสังคมนั้น ค่านิยมของสังคมไทย ได้แก่ การเคารพผู้ใหญ่ รักอิสระ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อดง่าย สบาย เป็นต้น ค่านิยมก็เป็นที่มาของแบบแผนพฤติกรรมเช่นเดียวกับความเชื่อ

การเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมมักเป็นส่วนที่เกี่ยวพันกันเสมอ การกระจายทางภาษาและวัฒนธรรม (Cultural diffusion) จะทำให้การผสมผสานทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน การกระจายทางวัฒนธรรมเกิดจากการย้ายถิ่น การท่องเที่ยว การค้าขาย การเผยแพร่ศาสนา การติดต่อสัมพันธ์ทางการทูต เป็นต้นวัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงอย่างเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นวิถีชีวิตของส่วนรวม ถ่ายทอดกันได้ เอาแบบอย่างกันได้แพร่กระจายออกไปในสังคม รวมทั้งผลิตผลของส่วนร่วมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนรุ่นก่อน สืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง มีการถ่ายทอดต่อเนื่องเป็นประเพณีถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความประพฤติ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ในสังคม แสดงออกมาทางภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือระเบียบประเพณีมานุษยวิทยาภาษา ได้ให้ความสำคัญในการถ่ายทอด สื่อสารที่สร้างขึ้นในกลุ่มคนที่เป็สมาชิก ภาษา

เป็นกระบวนการทางสังคมที่บ่งบอกถึงความเจริญของกลุ่มชนนั้น นับว่าเป็นคุณลักษณะของคน สมาชิกกลุ่มหรือระเบียบแห่งสังคมในทางสติปัญญาและระเบียบวินัย วัฒนธรรมชุมชน หรือสังคมที่มีบทบาทในการจัดระบบระเบียบทางสังคม ได้แก่ ภาษา ศาสนา ระเบียบประเพณี การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร เป็นปัจจัยสำคัญในการสืบทอด ถ่ายทอดวัฒนธรรมชาวพุทธของชาวมลายูเซียในตำบลจุปี ซึ่งมีเชื้อชาติมลายูเซีย เชื้อชาติจีน และเชื้อชาติไทย สัญชาติมลายูเซีย นับถือศาสนาพุทธ และมีความเชื่อ ค่านิยมแนววิถีพุทธ รวมถึงสนใจใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดภาษาไทย ความเชื่อทางศาสนาพุทธและสร้างค่านิยมในสังคมในชุมชนที่เน้นวัฒนธรรมทางพุทธศาสนา จะเป็นรูปแบบที่เป็นประโยชน์ในการสร้างความร่วมมือกับชาวพุทธในประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก ใช้กระบวนการเชิงทฤษฎีในการออกแบบการเก็บข้อมูลที่เน้นปรากฏการณ์จริงในชุมชนพื้นที่เป้าหมาย มีการศึกษากระบวนการถ่ายทอดภาษาวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์ การอบรมทางสังคม (Socializations) ในหมู่ชาวพุทธที่ติดต่อสื่อสารและทำกิจกรรมประเพณีต่อกันในชุมชนในสังคมจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา (Ex-post facto approach) ในพื้นที่ชุมชนรอบ ๆ วัดสุวรรณศิริ (ควนมุขัง) (Wat Suwankhiri) ตำบลจุปี รัฐเปอรลิส ประเทศมาเลเซีย (Chuping Perlis Malaysia) นำข้อมูลมาจัดระบบและวิเคราะห์สังเคราะห์ด้วยการตรวจสอบเชิงทฤษฎี จากกระบวนการจัดการการเรียนรู้ การถ่ายทอดภาษา กิจกรรมประเพณีความเชื่อ ศึกษากระบวนการเคลื่อนไหวกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้ภาษาไทยเรียนรู้พัฒนาการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในพื้นที่เป้าหมาย

ขั้นตอนการวิจัย

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัย และเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ นำมาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ในการเข้าสู่ชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ นำมาเป็นประเด็นกำหนดแนวทางสนทนา (discussion guideline) การศึกษาเอกสารจะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชน กระบวนการถ่ายทอดวิธีคิด วิธีการเรียนรู้ของคนในชุมชน (Gillian Symon and Catherine Cassell, 2012) กระบวนปรับตัว การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชน กระบวนการการใช้เรียนรู้และพัฒนาแนวการดำเนินชีวิต และการปรับตัวเชิงพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้การถ่ายทอด สืบทอดภาษาไทยและวัฒนธรรมชาวพุทธ เพื่อจัดการความคิดและนำมาประยุกต์พัฒนาอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

การจัดเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการศึกษาภาคสนามสำรวจสภาพพื้นที่ ศึกษาบริบทสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต และการร่วมกิจกรรมประเพณีของชาวมลายูเซียที่นับถือพระพุทธศาสนาภายในชุมชนที่มีชาวไทยตั้งครัวเรือน ลักษณะทางกายภาพและทางสังคมของชุมชนตำบลจุปีรัฐเปอรลิสผู้วิจัยได้ศึกษาด้วยการใช้เทคนิควิธีการสังเกตแบบรอบทิศทาง 360 องศา (ปรีชาสามัคคี และปัญญา เลิศไกร, 2557) การสังเกตเป็นระยะจากบริบท การดำเนินชีวิตตามวิถีของกลุ่มคนของชาวพุทธแล้วบันทึกภาพปรากฏการณ์เหตุการณ์ในการใช้ภาษาไทยและวัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ การสนทนาสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง หรืออยู่ในเหตุการณ์ของกิจกรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนา โดยสนทนาสอบถามรายละเอียด และประเด็นเกี่ยวข้องและการสนทนาดูแลเกี่ยวกับประสบการณ์ตรงที่ผ่านมาเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาไทย (Focus group interviews and Focus group discussions) เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่ครบถ้วนในหลากหลายมิติ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามโดยผู้วิจัยต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมเพื่อเข้าข้อมูลภาษาไทยและวัฒนธรรม

ชาวพุทธที่เกิดขึ้นจริง การจัดการการเรียนรู้ภาษาไทย ของ ชาวมาเลเซียในรัฐเปอร์ลิส ใช้หลักแนวคิด ทฤษฎีทาง สังคมวิทยาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา มานุษยวิทยา วัฒนธรรม ในการดำเนินการวิจัย เป็นแนวทางในการ ออกแบบการวิจัยเครื่องมือการวิจัยมากำหนดกระบวนการ วิจัย

ขอบเขตพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่วัดและโรงเรียนวัด สุวรรณคีรี (ควนมูสัง) ตำบลจุปิง และวัดมณชิมาประสิทธิ์ (วัดย่าหวี) ตำบลหะเราะ รัฐเปอร์ลิส เป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ สังเกตรอบทิศทาง สัมภาษณ์เดี่ยว สัมภาษณ์ กลุ่มแบบ ย้อนประสบการณ์ (Ex-postfacto approach) การสนทนาเพื่อสัมภาษณ์ในบางครั้งจะใช้ภาพถ่าย เหตุการณ์ในอดีตหรือร่องรอยปรากฏการณ์ที่มีอยู่ (Paul D. Leed and Jeanne Ellis Ormrod, 2015)

การจัดการข้อมูล นำผลการเก็บข้อมูลมาจัดกลุ่ม เนื้อหาของข้อมูล และประมวลตรวจสอบด้วยการสนทนา กลุ่ม วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลออกมาจัดระบบและสรุป เชิงวิชาการ (ปัญญา เลิศไกร, 2552) โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีมาวิเคราะห์การเชื่อมโยงปัจจัยจากข้อมูลที่มีอยู่สู่ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์หา โดยจัดสัมมนาวิเคราะห์การประชุมผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Analysis) แล้วสังเคราะห์ เชิงสรุป (ปัญญา เลิศไกร และลัญจกร นิลกาญจน์, 2559)

การสัมภาษณ์รายบุคคลและสัมภาษณ์กลุ่ม การจัดกลุ่มสนทนา หรือสัมมนาวิเคราะห์ (Focus group Discussion and Focus Group Analysis) เพื่อตรวจสอบ ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งให้ได้ข้อมูลครบถ้วน เป็นจริง (Gordon Rugg and Marian Petre, 2007)

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน อย่างน้อย 3 ลักษณะ จาก 4 ลักษณะ คือที่มาของข้อมูล กระบวนการสืบสวนหาข้อมูล ทฤษฎีที่เป็นแนวทางการหาข้อมูล และวิธีการหาข้อมูลโดยตรวจสอบข้อมูลสามเส้า ทำให้ มั่นใจว่าได้ข้อมูลที่มีความเป็นจริงมากที่สุด น่าเชื่อถือที่สุด

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มประชากรเป้าหมายเป็นชาวไทย สยาม และชาวมาเลเซียที่นับถือศาสนาพุทธ ที่เข้าร่วม กิจกรรมกับโรงเรียนวัดที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา วิชา ภาษาไทยในวัด ผู้ปกครองนักเรียน อาจารย์ผู้สอนและ พระผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่พยายามพัฒนารูปแบบการสอน การจัดการเรียนรู้ นำเอาภูมิปัญญาที่สะสมมาประยุกต์ พัฒนาการจัดกิจกรรมการสอน และสร้างรูปแบบใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (Key Informant) ใช้วิธีเลือก เชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) และผู้มีประสบการณ์ เกี่ยวกับการจัดการการเรียนการสอน การถ่ายทอดกิจกรรม ประเพณีพระพุทธศาสนาตามสภาพแวดล้อม และบริบท เหตุการณ์ทางสังคมของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาจากผู้มีประสบการณ์ตรง จากการเรียนรู้หลังปฏิบัติการ หรือ หลังจากดำเนินงานครบรอบปี (After Action Review) เป็นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการดำเนินงาน ขณะดำเนินงานและหลังดำเนินงาน ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนา เพื่อจัดระบบการพัฒนารูปแบบ เทคนิควิธีการ ที่เหมาะสม

2. การเรียนรู้ด้วยรูปแบบจากการปฏิบัติ (Peddler Model) ผู้วิจัยได้นำเอาผลจากการถอดความรู้เบื้องต้น จากภูมิปัญญา ปรากฏการณ์แต่ละคน มาจัดระบบ และจัด กลุ่มถอดบทเรียนจากการเรียน โดยใช้ขั้นตอนของการ เรียนรู้จากการปฏิบัติจากแนวคิดของ Peddlerช่วยให้เกิด การเรียนรู้และพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบต่อไป (อรรพรรณ แซ่เอ็ง, หัสชัย สิทธิรักษ์ และลัญจกร นิลกาญจน์, 2559)

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการเรียนรู้ภาษาไทยของชาวมาเลเซีย ในรัฐเปอร์ลิสเป็นการเรียนรู้จากกระบวนการทางสังคมที่ ถ่ายทอดต่อกันมาจากคนในครอบครัวและในชุมชนรุ่นก่อน โดยใช้เหตุการณ์ทางสังคม และปรากฏการณ์จริงในชุมชน ที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือน แต่ละฤดูกาล พยายามเรียนรู้

ในรูปแบบการสร้างแนวทางการถ่ายทอดการพูด การประพฤติปฏิบัติตนในครอบครัว ในกิจกรรมประเพณี ขณะอยู่ที่วัด ที่โรงเรียนวัด ค้นหาเทคนิควิธีการสอน ด้วยตนเองตามแนวกลุ่มปรัญนิยม ได้เรียนรู้จาก ปรากฏการณ์โดยตรงเช่น พ่อ แม่ พาลูกหลานไปร่วมงาน กฐินที่วัด และสื่อสารระหว่างกันของคนในงานด้วย ภาษาไทย หรือจากการเรียนรู้ภูมิปัญญาจากคนรุ่นก่อนที่ บอกเล่าจากผู้มีประสบการณ์ ทำให้มีความรู้ มีความเข้าใจ ในเนื้อหาหลัก ๆ ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการสอน ภาษาไทย

2. กระบวนการเรียนรู้และพัฒนากายภาพ ภาษาไทย จากคนรุ่นก่อน ๆ ในครอบครัว เครือญาติเรียนรู้ จากความเป็นจริงที่เป็นปรากฏการณ์ ที่สามารถสัมผัส ด้วยตนเองในหมู่ญาติ มิตรขณะดำเนินชีวิตในครอบครัว และประเพณีงานบ้านงานบุญของครอบครัวและเครือญาติ ตามกระบวนการทางสังคม (Socializations)

การเรียนรู้และพัฒนาแบบด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากครอบครัวต้องเป็นคนที่มีจิตใจใฝ่เรียนรู้มีพลังความกระตือรือร้นที่จะศึกษาทำความเข้าใจ ข้อมูล ภูมิรู้อย่างเป็นระบบ ต่อสิ่งที่ต้องการสื่อสารต้องการ ทำความเข้าใจกับภาษาไทย และแนวทางการเรียนรู้ พยายามเข้าใจและสามารถสื่อสาร ถ่ายทอดให้เข้าใจกัน กับคนในครอบครัว เครือญาติและบุคคลเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารได้ การเรียนรู้ทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมเหมาะสมสอดคล้องกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันกับสภาพสังคมวัฒนธรรมในชุมชนนั้น ๆ สร้างรูปแบบการเรียนรู้ การถ่ายทอด การใช้ภาษาไทยที่เป็นระบบ สามารถนำแนวทางของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มาประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้

3. กระบวนการสร้างเทคนิค แนวทางการถ่ายทอด ภาษาไทยด้วยตนเอง โดยจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา ให้เรียนรู้ปฏิบัติจริงในเหตุการณ์จริง เรียนรู้จากการพูดและ ใช้ภาษาในเหตุการณ์จริง สัมผัสปรากฏการณ์จริงที่จะเกิดขึ้นขณะดำเนินชีวิตในครอบครัว ในวัด และในชุมชน และ เอาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มาเป็นแนวทาง มาผ่าน กระบวนการคิดวิเคราะห์ ให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึงวิธีการ

ที่ใช้เรียนรู้ภาษาไทยที่ได้ผลมาก่อน มาใช้จัดกระบวนการ สื่อสารต่อกันระหว่างบุคคลและกลุ่มคน จัดการระบบให้ บุคคลเรียนรู้และฝึกฝนจนเกิดความเข้าใจ และใช้เป็น ส่วนหนึ่งในการสื่อสารภาษาไทยด้วยตนเอง

การสื่อสารภาษาไทย เกิดจาก การเรียนรู้จากญาติ โดยสืบทอดกันมาจากคนรุ่นก่อน เป็นความพยายามรักษา ความเป็นป็นชาติพันธุ์ เผ่าพันธุ์ไว้ให้เหนียวแน่น ด้วยการ พยายามสร้างบรรยากาศเป็นกลุ่มตระกูล กลุ่มคนชาวสยาม จัดกิจกรรมงานบ้าน งานบุญที่บ้านและที่วัด ด้วยการเน้น การมีส่วนร่วมของกลุ่มคนในตระกูลเดียวกันและญาติสนิท เป็นหลัก ด้วยการใช้ภาษาไทย และเน้นการเข้าร่วมกิจกรรม ด้วยความจริงจัง หวังดีและมีคุณธรรมจริยธรรมการเรียนรู้ บนฐานของคุณธรรม จริยธรรม ห่วงดีต่อกัน ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน เพื่อให้ทุกคนคงอยู่อย่างมั่นคง การเรียนรู้ที่มีความเต็มใจจริงใจ จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เกิดความ เชื่อมใจมั่นใจและเชื่อมั่น พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ สนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้การเรียนรู้การถ่ายทอด ภาษาด้วยเทคนิค ภูมิปัญญาจากคนรุ่นก่อน มายังคน รุ่นลูกหลาน

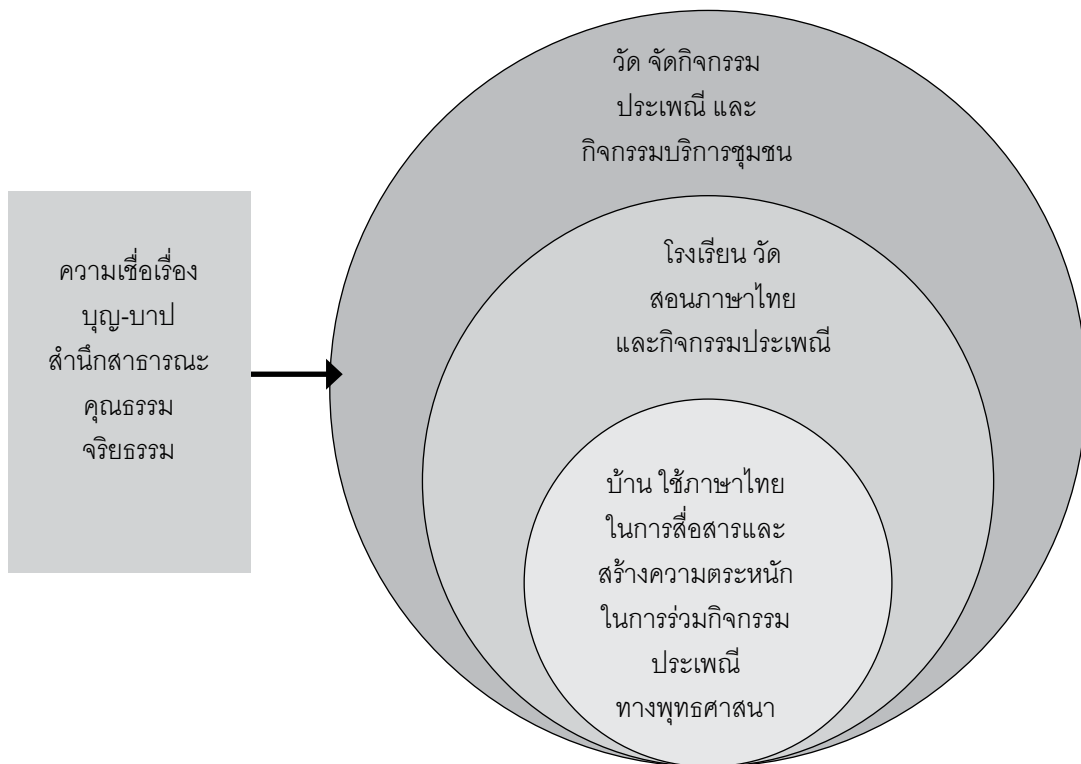
เรียนรู้จากกิจกรรมประเพณี พิธีกรรมงานบ้านงาน บุญ ทั้งที่บ้านและที่วัด ไม่ว่าจะเป็นประเพณีทำบุญขึ้น บ้านใหม่ งานแต่งงานงานศพ เมื่อแต่ละบ้านในหมู่สมาชิก กลุ่มและเครือญาติมีงาน ทุกคนจะให้ความสำคัญ กระตือรือร้นที่จะไปร่วมงาน เป็นโอกาสที่ได้ใช้ภาษาไทย ในการเรียนรู้ ถ่ายทอดความเชื่อความศรัทธา ได้ช่วยกัน ถ่ายทอดและเรียนรู้การใช้ภาษาไทย ทั้งการพูดคุย การ ถ่ายทอดมารยาท พฤติกรรมทางวัฒนธรรมด้วยการปฏิบัติ จริงในเหตุการณ์จริง ที่มีผู้คนจากหลายครัวเรือน หรือ หลายชุมชนที่มาร่วมงาน การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีที่ใช้ ภาษาไทยเป็นภาษาในการสื่อสาร ทำให้สามารถเข้าใจ รากศัพท์ความหมายได้อย่างดี และสามารถเข้าใจภาษาไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้จากกิจกรรมในวัด วัดเป็นศูนย์กลาง ในการรวมสมาชิก ซึ่งชาวมาเลเซียที่นับถือพุทธศาสนา มาทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ทั้งที่เป็นกิจวัตรประจำวัน ของชาวพุทธ ด้วยการหมุนเวียนกันมาตักบาตรในวัด หรือ

มาปรุงอาหารถวายพระทุกวัน จากนั้นมีการร่วมพิธีสวดมนต์ ไหว้พระ รับศีล รับพร และประเพณีทางพระพุทธศาสนา ที่มีเกือบทุกเดือน ชาวมาเลเซียที่นับถือพระพุทธศาสนา จะมาทำกิจกรรมที่วัดด้วยความศรัทธา ทุกกิจกรรมจึงมี ผู้มาร่วมมากมาย การมารวมตัวกันของคนจำนวนมาก แล้วสื่อสารด้วยภาษาไทย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงลึก เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ในหลายมิติ ทั้งมิติความเชื่อ เกี่ยวกับบุญบาป มิติคุณธรรม จริยธรรม การมีเมตตา เอื้อเฟื้อต่อกัน ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน การสื่อสารด้วยภาษาไทย จะช่วยให้ กิจกรรมต่าง ๆ มีเข้มข้น เข้มขลังจึงเกิดแรงจูงใจให้สนใจ ศึกษาภาษาไทย และฝึกฝนการใช้ภาษาไทย ทำให้มีการใช้ ภูมิปัญญาการถ่ายทอดภาษาไทยจากคนรุ่นก่อนถูก นำ มาใช้และมีการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดให้มีคุณภาพ มากขึ้น

โรงเรียนในวัด เป็นโรงเรียนที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา และวิชาภาษาไทย เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้ ชาวมาเลเซียที่นับถือศาสนาพุทธใช้ภาษาไทย และสืบทอด วัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเข้มแข็ง การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ช่วยให้เกิดการเรียนรู้มิติ เชิงลึกของประเพณี ที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตมีความสุข มีความเข้มแข็งในสังคม (รัตนา เหล่าทอง, 2557) และเป็น ปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน พัฒนาคุณภาพชีวิตของ สมาชิกให้ดีขึ้น และมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน

กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้เป็นรูปแบบ ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มากเนื่องจากที่คนในชุมชน ที่มี ความเชื่อ ความศรัทธาร่วมกัน มาร่วมกิจกรรมทางสังคม เกิดความตระหนักในความร่วมมือช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน อย่างเมตตาธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม ใช้หลักภูมิปัญญา พอเพียงที่สอดคล้องกับธรรมชาติ การดำเนินชีวิตแบบ พอเพียงที่สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติมากมายเสริม ในการทำกิจกรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 1 การจัดการการเรียนรู้ภาษาไทยและประเพณี บ้าน วัด โรงเรียน (บวร)

สรุปผลและอภิปรายผล

การจัดการการเรียนรู้ภาษาไทย ของชาวมาเลเซีย ในรัฐเปอร์ลิสเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ การถ่ายทอดทางสังคมเป็นหลัก (Socialization) ที่เรียนรู้จากคนในครอบครัว ถ่ายทอดการพูดจาสื่อสารด้วยภาษาไทยจากคนรุ่นก่อน ๆ ขยายสู่เครือข่าย เพื่อนบ้านในชุมชนที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยหลัก ตามด้วยการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยและวิชาพระพุทธศาสนาที่โรงเรียนวัด ทำให้การใช้ภาษาไทยมีความเข้มข้นเข้มแข็ง เพราะที่โรงเรียนมีหนังสือ แบบเรียนที่ใช้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอย่างเป็นระบบ บ้านและโรงเรียนจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการสร้างฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ขณะเดียวกันกิจกรรมประเพณีที่ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการรวมตัวกันทำกิจกรรม และเชื่อมโยงไปถึงประเพณีงานบ้านงานบุญที่สมาชิกจัดขึ้น โดยมีการนิมนต์พระและเชิญชวนสมาชิกในชุมชน สมาชิกชาวสยามไปร่วมกิจกรรมประเพณีที่บ้าน (ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน งานศพ ฯ) ประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่วัดรวมไปถึงการรวมตัวกันไปร่วมสนับสนุนกิจกรรมประเพณีที่วัดในต่างเมืองหรือรัฐใกล้เคียงอย่างต่อเนื่องตามแนวทาง “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน

รูปแบบ บ้าน วัด โรงเรียน เป็นปัจจัยให้ชาวมาเลเซีย นับถือพระพุทธศาสนาสามัคคีกัน แต่ที่เป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญที่เกิดขึ้นในตัวคือ ความเชื่อ ความศรัทธาที่เรียนรู้รับการถ่ายทอดมาจากคนรุ่นก่อน บวกการใช้ภูมิปัญญาจากที่เรียนรู้ในการแก้ปัญหาและที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ใช้แก้ปัญหาการประกอบอาชีพ แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในชุมชน ในสังคม เป็นสังคมจารีตประเพณี นำสังคมสำนึกในพลังบุญ ที่ช่วยงานสาธารณะในการช่วยเหลือเกื้อกูลให้สมาชิก โดยมีผู้นำชุมชนแต่ละชุมชน คณะกรรมการวัด ที่มีกิจกรรมประเพณีที่ต่อเนื่องเข้มแข็งสามารถสร้างจิตศรัทธา ให้สมาชิกตระหนักเรื่องบุญ บาป เกิดขึ้นในจิตใจของสมาชิกพัฒนาสมาชิกให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ด้วยภูมิปัญญาและสภาพเหตุการณ์จริงในพื้นที่ที่จัดระบบให้เป็นธรรมชาติของพื้นที่ มาเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาปรับเปลี่ยน เทคนิควิธีที่เหมาะสมกับ

สภาพพื้นที่ของชุมชน การเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์วางแผน ประเมินผลกิจกรรมประเพณีและการถ่ายทอดการใช้ภาษาไทยด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง ผู้นำชุมชนและกรรมการวัดที่เป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้จะทำให้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่จะนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์เป็นต้นแบบ และกระจายความรู้สู่ชุมชนชาวมาเลเซียที่นับถือพระพุทธศาสนา ให้ไปใช้ประโยชน์ในชุมชนอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้นำและกรรมการชุมชน ควรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (ครูท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม ในชุมชน และลักษณะอาชีพตามสภาพพื้นที่) ใช้กระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ พลังความเชื่อด้านคุณธรรม มาสร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นวิจิต วิเคราะห์จากบริบท ภูมิปัญญาชุมชนอิงสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ใช้ธรรมชาติเป็นต้นทุนการผลิตและต้นทุนคุณภาพชีวิตของชุมชน
2. องค์การทางสังคม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรสนับสนุนให้คนในชุมชนนำภูมิปัญญามาใช้โดยใช้ฐาน บ้าน วัดและโรงเรียน เป็นศูนย์ในการต่อยอดผลการเรียนรู้และพัฒนา ด้วยการจัดกิจกรรมให้ได้ทำจริง ให้มีโอกาสเรียนรู้เทคนิควิธีการในการพัฒนาแก้ปัญหาในชุมชน
3. ผู้นำและกรรมการชุมชน ควรนำเอาฐานความเชื่อ พลังศรัทธาเรื่องบุญ เรื่องบาป มาเป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมประเพณี สร้างพลังชุมชนในสังคม ไปสร้างสรรค์แนวทางแก้ปัญหา การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนาวดี แก้วสนิท, อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์, กาญจนา แก้วเทพ. (2559). อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวสยาม ในมาเลเซีย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 8 (3), น. 280-291.
- บุญเดช บุญนำ. (2557). การพัฒนารูปแบบการสื่อสาร องค์การเพื่อสร้างการยอมรับของชุมชน. *วารสารนาคนุตรปริทรรศน์*, 6(1), น. 39-47.

- ปัญญา เลิศไกร และลัญจกร นิลกาญจน์. (2559). การเก็บข้อมูลวิจัยชุมชนภาคสนาม. *วารสารนาคนุตรปริทรรศน์*, 8(2), น. 1-10.
- ปรีชา สามีคคี และปัญญา เลิศไกร. (2557). การสังเกต 360 องศาเพื่อการวิจัยและพัฒนา. *วารสารนาคนุตรปริทรรศน์*, 6(1), น. 58-66.
- รัตน เหล่าทอง. (2557). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา. *วารสารนาคนุตรปริทรรศน์*, 6(1), น. 1-11.
- ลัญจกร นิลกาญจน์. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้. *วารสารนาคนุตรปริทรรศน์*, 6(2), น. 90-98.
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2552). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายนต์ ปานบุตร. (2557). การพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตร แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ หมู่ที่ 4 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. *วารสารนาคนุตรปริทรรศน์*, 8(1), น. 48-57.
- อรวรรณ แซ่อึ้ง หัสชัย สิทธิรักษ์ และลัญจกร นิลกาญจน์. (2559). การถอดบทเรียนการผลิตไบโอดีเซลจากน้ำมันพืช โรงเรียนบางขันวิทยา อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคนุตรปริทรรศน์*, 8(1), น. 117-126.
- Ann R. J. Briggs, Marianne Coleman and Marlene Morrison. (2012). *Research Methods in Educational, Leadership and Management*. California: SAGE.
- Gordon Rugg and Marian Petre. (2007). *A Gentle Guide To Research Methods*. New York McGraw Hill.
- Government of Malaysia. (2015). *Unjuranpopulasipenduduk*. Retrieved November 26, 2015, from <http://pmr.penerangan.gov.my/index.php/info-terkini/19463-unjuran-populasi-penduduk-2015.html>.
- Kolb,D.K. (1984). *Experiential Learning : Experience as the Source of Learning and Development*. New Jersey: Prentice-Hall.

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

A causal relationship model of factors affecting
the quality of work life of employees
in Public Higher Education Institutions

นาวิ อุดร^{1,*}, วลัณิกา จลากรบาง², วาโร เฟิงส์สวัสดิ์² และพรเทพ เสถียรพนแก้ว²
Nawee Udorn^{1,*}, Wannika Chalabang²,
Waro Phengsawat² and Pornthep Steannoppakao²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็นสองระยะ คือระยะแรกเป็นการพัฒนารูปแบบ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่สองเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 ถึง 0.89 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 กลุ่มตัวอย่าง คือพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 524 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ บรรยากาศองค์การ คุณลักษณะงาน ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ และคุณภาพชีวิตในการทำงาน 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square = 51.84, p-value = 1.00, df = 116, χ^2/df = 0.45, RMSEA = 0.00, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, Largest Standardized Residual = 1.96 โดยบรรยากาศองค์การ คุณลักษณะงาน ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตในการทำงานได้ร้อยละ 91

คำสำคัญ: รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, คุณภาพชีวิตในการทำงาน, พนักงาน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 47000
Ph.D., Student in Administration and Educational Development, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Sakon Nakhon, 47000 Thailand

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 47000
Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon, 47000 Thailand

*Corresponding author, e-mail: navyudorn@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) develop causal relationship model of factors affecting the quality of work Life of employees in public higher education institutions 2) verify the developed of causal relationship model concordance of factors affecting the quality of work life of employees in public higher education institutions. The study was divided into 2 stages as follows. The first stage was to develop model by exploring relevant documents and researches and expert interview. Then content analysis was applied to analyze the data. The second stage was to verify of model concordance. The data was gathered by using questionnaire with 5-points scales. Its discrimination value was between 0.31 to 0.89 and its total reliability value was 0.98. The samples were 524 Employees in public higher education institutions, during academic year 2017. The data were analyzed to figure out frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, and examination of goodness-of-fit indices between the model and the empirical data were conducted using statistical computer package.

The study yielded the following results: 1) The causal relationship model of factors affecting the quality of work life of employees in public higher education institutions consisted of 5 factors as follows: organizational climate, job characteristic, job satisfaction, organizational commitment, and quality of work life, 2) The developed model has goodness-of-fit indices with the empirical data with the statistics as follows: Chi-square = 51.84, p-value = 1.00, df = 116, χ^2/df = 0.45, RMSEA = 0.00, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, Largest standardized residual = 1.96. The organizational climate, job characteristic, job satisfaction, and organizational commitment, all the factors could jointly explain 91 percent of quality of work life.

Keyword: A Causal Relationship Model, Quality of Work Life, Employees

บทนำ

ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาไม่มีการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาแต่จะใช้การบรรจุและแต่งตั้งพนักงานมหาวิทยาลัยแทน โดยมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 เป็นกฎหมายหลักในการบริหารงานบุคคลและใช้บังคับกับพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา มีผลให้การบริหารบุคคลที่เป็นพนักงานในสถาบันอุดมศึกษายังมีความไม่เท่าเทียมกับข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาเนื่องจากพนักงานมีการจ้างงานตามระยะเวลาที่สัญญาจ้างกำหนดไว้ ซึ่งในแต่ละสถาบันอุดมศึกษาก็ยังมีความแตกต่างกันตามลักษณะการบริหารงานบุคคลและที่สภาสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ กำหนด มีผลให้พนักงานมีความรู้สึกไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพการงานเหมือน

ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการเมื่ออายุครบ 60 ปี อันจะส่งผลถึงขวัญและกำลังใจของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาเป็นอย่างมาก

องค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์และเริ่มให้ความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานให้กับบุคลากร เนื่องจากเล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์และการอยู่ร่วมกันในสังคม บุคลากรสมควรต้องมีชีวิตที่นอกเหนือจากงาน ตลอดจนตระหนักถึงประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อบุคลากร (ณัฐพันธ์ เชรนนท์, 2549) การปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาองค์กร ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์กรที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจและเอาใจใส่

บุคลากรในองค์กรถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลอันสำคัญยิ่ง ที่องค์กรมีอยู่ การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน จึงเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรม และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ชัชวาลย์ ทัศนวิธ, 2553)

จากสภาพการณ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารในมหาวิทยาลัย และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับนโยบายการบริหารงานบุคคล เพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

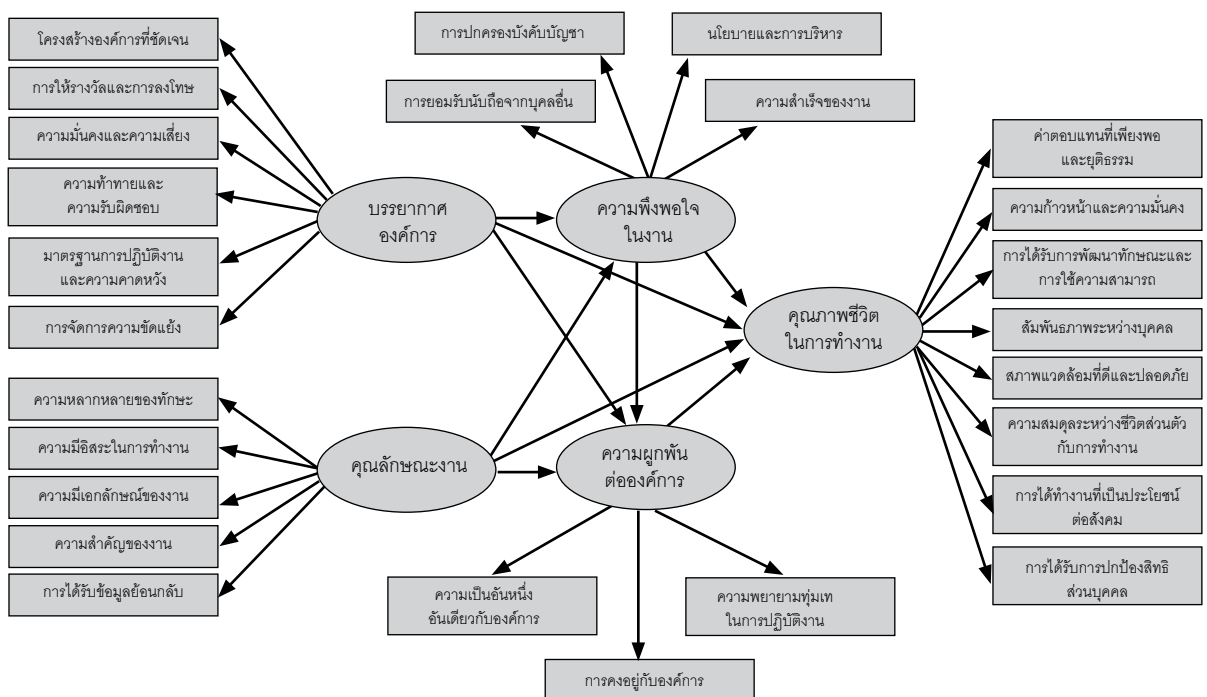
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

- 1) การสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการด้านการศึกษา เพื่อสร้างโมเดลสมการโครงสร้างที่เป็นโมเดลสมมติฐาน
- 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และปรับร่างโมเดลสมมติฐานผลที่ได้จะเป็นโมเดลสมมติฐาน ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 55 แห่ง ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16,074 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทวิชาการที่ทำหน้าที่สอนและวิจัย ปีการศึกษา 2560 จำนวน 600 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร และอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ระยะที่ 2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แล้วนำไปทดลอง (Try out) ซึ่งพบว่า มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 ถึง 0.89 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 4 สิงหาคม 2560 ถึง 7 กันยายน 2560

ระยะที่ 2 การส่งแบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการนำส่งทางไปรษณีย์ ระหว่างวันที่ 15 ธันวาคม 2560 ถึง 1 เมษายน 2561 แบบสอบถามได้รับกลับคืนจำนวน 524 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.33 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

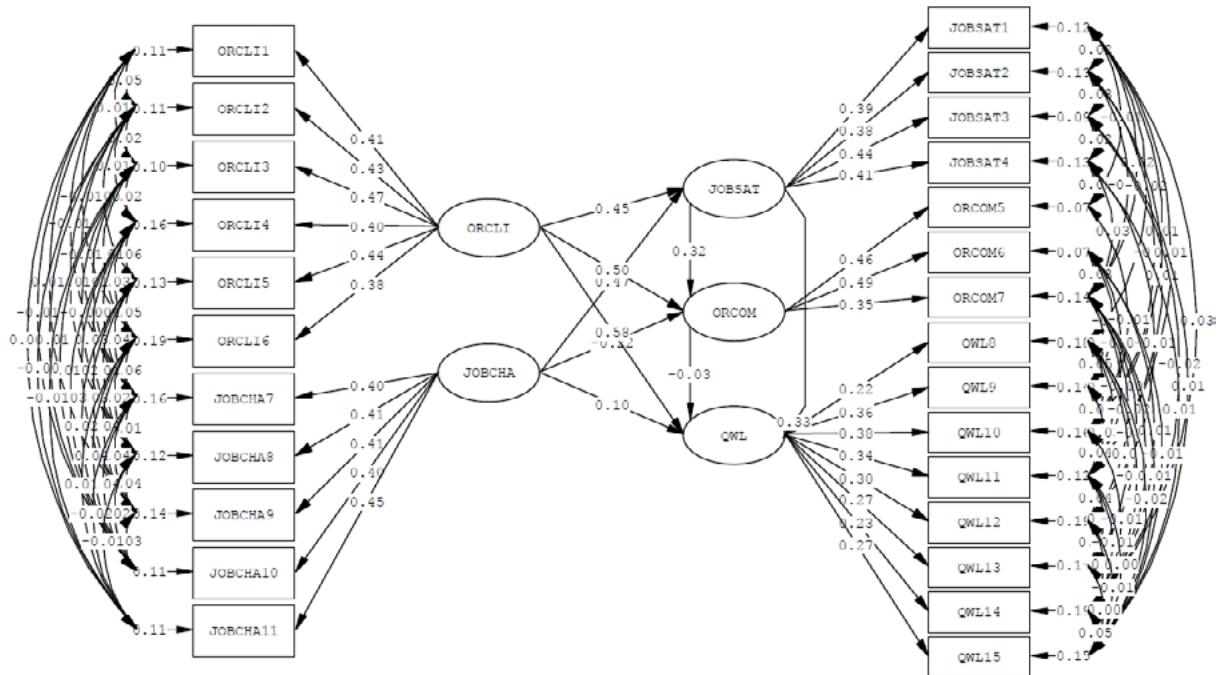
ระยะที่ 1 ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน อธิบายสภาพทั่วไปของตัวแปร และตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุจากทฤษฎี ที่ได้ศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์และเพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM)

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ บรรยากาศองค์กร คุณลักษณะงาน ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร และคุณภาพชีวิตในการทำงาน

2. รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติวัดความกลมกลืนของรูปแบบคือ (Chi-square = 51.84, p-value = 1.00, df = 116, $\chi^2/df = 0.45$, RMSEA = 0.00, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, Largest Standardized Residual = 1.96) โดยบรรยากาศองค์กร คุณลักษณะงาน ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กร สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตในการทำงานได้ร้อยละ 91 ดังภาพที่ 2

Chi-Square=51.84, df=116, P-value=1.00000, RMSEA=0.000

ภาพที่ 2 รูปแบบสมมติฐานการวิจัยที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ บรรยากาศองค์การ (ORCLI) และคุณลักษณะงาน (JOBCHA) และตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน (JOBSAT) ความผูกพันต่อองค์การ (ORCOM) และคุณภาพชีวิตในการทำงาน (QWL) ตัวแปรสังเกตได้ของคุณภาพชีวิตในการทำงาน (QWL) ได้แก่ ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (QWL8) ความก้าวหน้าและความมั่นคง (QWL9) การได้รับการพัฒนาทักษะและการใช้ความสามารถ (QWL10) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (QWL11)

สภาพแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย (QWL12) ความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการทำงาน (QWL13) การได้ทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (QWL14) และการได้รับการปกป้องสิทธิส่วนบุคคล (QWL15)

3. ผลการตรวจสอบขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าอิทธิพลของเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น											
			ORCLI			JOBCHA			JOBSAT			ORCOM		
			γ	SE	t	γ	SE	t	β	SE	t	β	SE	t
JOBSAT	0.81	DE	0.45	0.12	3.90**	0.47	0.12	3.95**	-	-	-	-	-	-
		IE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		TE	0.45	0.12	3.90**	0.47	0.12	3.95**	-	-	-	-	-	-
ORCOM	0.37	DE	0.50	0.19	2.66**	-0.22	0.16	-1.34	0.32	0.16	1.99*	-	-	-
		IE	0.15	0.07	1.97*	0.15	0.09	1.65	-	-	-	-	-	-
		TE	0.65	0.16	4.01**	-0.07	0.15	-0.41	0.32	0.16	1.99*	-	-	-
QWL	0.91	DE	0.58	0.15	3.94**	0.10	0.13	0.79	0.33	0.13	2.52*	-0.03	0.05	-0.52
		IE	0.13	0.07	1.92	0.16	0.08	2.02*	-0.01	0.02	-0.51	-	-	-
		TE	0.71	0.13	5.26**	0.26	0.12	2.13*	0.32	0.13	2.49*	-0.03	0.05	-0.52

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรบรรยากาศองค์กร มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ ความพึงพอใจในงาน และคุณลักษณะงานมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาแบบพบว่า บรรยากาศองค์กร คุณลักษณะงาน ความพึงพอใจในงาน และ ความผูกพันต่อองค์กร สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้ร้อยละ 91 และจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.58 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน หากองค์กรนั้น ๆ มีบรรยากาศองค์กรที่ดีก็จะส่งผลในรูปของความตั้งใจในการทำงาน การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ (บุญทริกาแจ้งเจริญกิจ, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรณ์ ตาดทอง (2556) ได้ศึกษาพบว่า บรรยากาศขององค์กรด้านโครงสร้าง และด้านเป้าหมายขององค์กร มีผลกระทบกับคุณภาพชีวิตการทำงาน

2. คุณลักษณะงานมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยผ่านความพึงพอใจในงานมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะงานเป็นปัจจัยหนึ่งของแรงจูงใจ มีผลทางจิตวิทยาทำให้เกิดความพึงพอใจในงานมากขึ้น (Schultz & Schultz, 2006) สอดคล้องกับงานวิจัยของคณีนันท์ ดิโป (2557) ได้ศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการ

ทำงานของพนักงานได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากลักษณะงาน คำนวณหาค่าประกอบเท่ากับ 1.01

3. ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อ คุณภาพชีวิตในการทำงาน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความรู้สึกทางบวกของพนักงานที่มีต่องานที่ทำประเมินภาพรวมจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เงินเดือน โอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง สวัสดิการต่าง ๆ การควบคุมดูแลเพื่อนร่วมงาน สภาพการทำงาน และความปลอดภัยในงาน (Stone, 2005) สอดคล้องกับงานวิจัยของมณีญา สุราช (2559) ได้ศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในการทำงาน มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน

4. ความผูกพันต่อองค์กรไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีความกังวลในเรื่องความมั่นคงในการทำงาน เนื่องจากพนักงานไม่ได้มีสัญญาการจ้างงานจนเกษียณอายุราชการเท่ากับข้าราชการ ที่มีวาระการจ้างงานจนถึงอายุ 60 ปี แต่จะมีการต่อสัญญาตามระยะเวลาที่แต่ละสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ กำหนด สอดคล้องกับ เมวดี เลิศศิริวรกุล (2553) ได้ศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีลักษณะการจ้างงานเป็นแบบประจำมีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการจ้างงานแบบชั่วคราวในภาพรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุบรรยากาศองค์การ คุณลักษณะงาน และความพึงพอใจในงาน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ดังนั้น ผู้บริหารควรนำปัจจัยเหล่านี้ไปใช้ประกอบการพิจารณาในการบริหารงานบุคคลเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดียิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การส่งผลทางตรงและโดยรวมทั้งคุณภาพชีวิตในการทำงานมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรสร้างเสริมบรรยากาศองค์การอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านโครงสร้างองค์การ การให้

รางวัลและการลงโทษ ความมั่นคงและความเสี่ยง ความท้าทายและความรับผิดชอบ มาตรฐานการปฏิบัติงานและความคาดหวัง และการจัดการความขัดแย้ง เพื่อให้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานต่อไป

1.3 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะงานส่งผลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารควรชี้แจงและทำความเข้าใจกับพนักงานเกี่ยวกับคุณลักษณะงานในองค์การ เพื่อให้พนักงานมีความรู้สึกทำงานที่ทำงานที่มีคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจในงาน เพื่อให้ส่งผลตรงต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน

1.4 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ดังนั้นผู้บริหารควรกำหนดนโยบายการบริหาร การควบคุมการกำกับ ดูแล ตลอดจนการให้ความยุติธรรม เพื่อให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงาน เมื่อพนักงานมีความพึงพอใจในงานก็จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยความเต็มใจและเอาใจใส่ในงาน

1.5 ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ผู้บริหารควรดำเนินการในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความมั่นคงในการทำงาน จัดระเบียบการต่อสัญญาจ้างพนักงานในระยะยาว เพื่อให้พนักงานมีรู้สึกมั่นคงและต้องการทำงานอยู่กับองค์กรจนเกษียณอายุงาน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้ศึกษาแล้วในงานวิจัยนี้อาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เช่น คุณลักษณะเฉพาะบุคคล ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์การ แรงจูงใจในการทำงาน เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มพนักงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนการสอน และบุคลากรในทุกกลุ่มของสถาบัน เพื่อจะใช้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้าน

2.3 ควรศึกษาประเด็นเดียวกันนี้ด้วยวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วม หรือการวิจัยและพัฒนา หรือทฤษฎีฐานราก เนื่องจากบริบทของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- คณิงนุช ดีโป. (2557). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานในบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์).*
- ชัชวาลย์ ทัดศิวิธ. (2553). คุณภาพชีวิตการทำงาน: องค์ประกอบหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อความยั่งยืนขององค์กร. *วารสารรัฐสภาสาร*, 58(3). น. 71-121.
- ณัฐรพันธ์ เขจรนันท์. (2549). การจัดการองค์การและทรัพยากรมนุษย์ ในประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่ 14 (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญทริกา แจ้งเจริญกิจ. (2556). *บรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากร สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).*
- มณีญา สุราช. (2559). *การตรวจสอบอิทธิพลของความลำเอียงจากวิธีร่วมที่มีต่อความเที่ยงตรงของโมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น โดยการประยุกต์ใช้วิธีการ SMFA & MMFA: กรณีศึกษาโมเดลคุณภาพชีวิตในการทำงาน (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).*
- เมวดี เลิศศิริวรกุล. (2553). *ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).*
- อนุสรณ์ ดาดทอง และคณะ. (2556). คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการเมืองการปกครอง ประเด็นปัญหาปัจจุบันในอาเซียน*, 4(1), น. 342-351.
- Schultz, D. P. & Schultz, S. E. (2006). *Psychology and Work Today*. New Jersey: Pearson Education.
- Stone, R. J. (2005). *Human Resource Management*. Milton, Old: John Wiley & Sons.

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างกริท (Grit) ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

Developing a model to enhance grit on College
of Dramatic Arts Students,
Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of culture

ธนพจน์ โพสหมัก^{1,*}, ลักขณา สิริวัฒน์²
Tanapot Posamak^{1,*}, Lakkhana Sariwat²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างกริท และศึกษาผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างกริท ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นการวิจัยและพัฒนา 2 ระยะดังนี้ ระยะที่ 1 มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาแบบการเสริมสร้างกริทของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์จากเอกสารและงานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน นำข้อมูลสังเคราะห์ให้ได้แนวทางการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างกริทและสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับพฤติกรรมและคุณลักษณะของนักเรียนที่ส่งผลต่อการมีกริทในระดับต่ำและระดับสูงของ นักเรียนจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง 2) นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างกริท และวิเคราะห์รูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาแล้วกับกลุ่ม เป้าหมาย คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้คือ รูปแบบการเสริมสร้างกริท แบบวัดกริท และแบบสังเกตพฤติกรรม นักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทดสอบของฟริดแมนต์ (The Friedman's Test) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. รูปแบบการเสริมสร้างกริท ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้น มี 5 ขั้นตอนคือ 1) รับรู้และใส่ใจ (Planning: P) 2) ลงมือปฏิบัติจัดข้อสงสัย (Operating: O) 3) ประเมินก้าวไปสะท้อนย้อนกลับมา (Whole Evaluating: W) 4) จัดระเบียบระบบพบค่านิยมเหมาะสมเพื่อสร้างนิสัย (Enhance Values: E) และ 5) บันทึกพฤติกรรมตอกย้ำความเข้าใจ (Reflecting to Understanding: R) ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44000
Ph.D., Student in Education Psychology, Mahasarakham University, Mahasarakham 44000, Thailand

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44000
Faculty of Education, Mahasarakham University, Mahasarakham 44000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: tanapoto617@hotmail.co.th

2. ผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างกริท ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนมีกริทหลังการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีกริทหลังการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: รูปแบบการเสริมสร้างกริท, นักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์, สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ABSTRACT

This research aimed to develop a model to enhance Grit, and to study the effects on the model in enhancing Grit treatment over the College of Dramatic Arts Students, Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of Culture. It was a kind of research and development form under 2 periods. The first periods contained 2 steps; 1) studied ways to establish a model to enhance Grit of College of Dramatic Arts Students from the documents and researches related along with the interviews under 5 key persons for the data and synthesized data as a guide line to create a model. Also, the in-depth interview on behaviors as well as characteristics of those students effecting low and high levels of their Grit which was conducted on 20 students as a research sample through purposive sampling technique, and 2) Employed the data to develop a model to enhance Grit and analyzed the model by 5 experts. The second period was on treating the developed model on 10 grade 10-12 students under Nakhon Ratchasima College of Dramatic Arts as the target group obtained through purposive sampling technique. The research tools were a model to enhance Grit, a set of Grit test, and an observation of student behaviors form. The data were analyzed by The Friedman's Test. The research results were as followings:

1. A model to enhance Grit was under 5 steps; 1) Planning: P, 2) Operating: O, 3) Whole Evaluating: W, 4) Enhance Values: E, and 5) Reflecting to Understanding: R. It was assessed by the experts with the highest level of suitability.

2. The effects on the model to enhance Grit after treatment were found that those students after the treatment had Grit higher than before at .01 level of statistical significant difference and they had Grit not different between while treating and after treating the model. In addition, they were more likely to change behaviors in the manner of having a higher gratitude.

Keywords: A Model to Enhance Grit, College Student Acting, National Institute of Development Administration, Ministry of Culture

บทนำ

คุณลักษณะสำคัญที่สามารถช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตทั่ว ๆ ไป นอกจากจะต้องอาศัยความสามารถทางเชาวน์ปัญญา (Cognitive Skills) แล้ว ยังต้องอาศัยลักษณะนิสัย (Characters) หรือทักษะที่ไม่ใช่ปัญญา (Non-cognitive Skills) (Heckman and others, 2009) เช่นการมีความพึงพอใจในงานที่ทำ

มีความกระตือรือร้น มีความอดทน หมั่นฝึกฝนตนเอง อยู่เสมอ และมีอีกสิ่งหนึ่งที่ปรากฏอย่างเด่นชัดในคนที่ประสบความสำเร็จในทุกคนคือ การมี กริท (Grit) (Duckworth and others, 2007) ซึ่งหมายถึง การมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความขึ้นทอเบื้องหลัง พึงพอใจ ตั้งใจ ใส่ใจ ในงานที่ทำ และทำด้วยความกระตือรือร้น

มีวิธีะอุตสาหะเพียรพยายาม มุมานะ มีความมุ่งมั่นในการทำงานจนประสบความสำเร็จ แม้จะมีความล้มเหลว ความทุกข์ยากก็ไม่ย่อท้อ และกริเป็นหนึ่งคุณลักษณะที่ถูกกำหนดไว้ในทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21

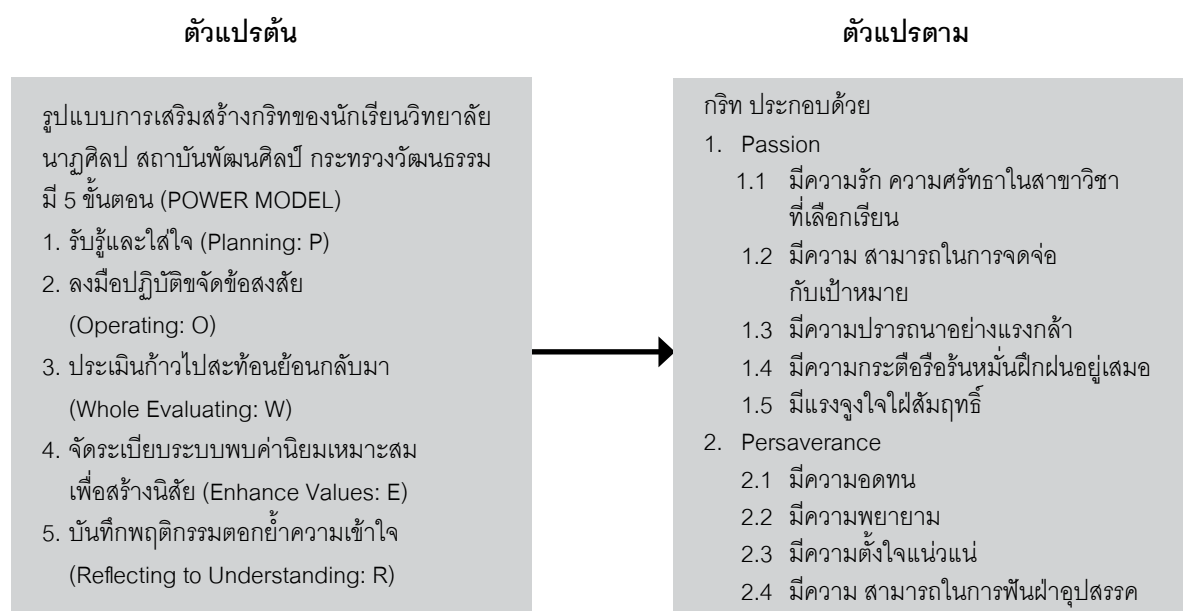
วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ดำเนินการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาและส่งเสริมวิชาการตั้งแต่ระดับพื้นฐานวิชาชีพถึงวิชาชีพชั้นสูงด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์ ทั้งไทยและสากล ทำการสอน การแสดง การวิจัยและให้บริการทางวิชาการตลอดจนส่งเสริมสืบสาน สร้างสรรค์ ทะนุบำรุงและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติและศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายของชุมชนในท้องถิ่น (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2551) จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนต้องเรียนทั้งรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาพื้นฐานวิชาชีพ นอกจากนั้นนักเรียนยังต้องออกทำการแสดงเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมตามงานต่าง ๆ ทั้งกลางวันและกลางคืน ทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ ร่างกายอ่อนล้า เป็นผลเสียต่อการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เกิดความ

ท้อแท้ เบื่อหน่าย ออกกลางคืน ย้ายสถานศึกษา ไม่สำเร็จ การศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด และมีนักเรียนบางคนอาจจะเรียนถึงขั้นสูงสุดแต่เมื่อจบแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้นด้วยลักษณะการจัดการศึกษาและภารกิจของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ดังกล่าว คุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้ นักเรียนสามารถเรียนให้ได้ดีและประสบความสำเร็จ คือต้องมีกริ (Grit) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างกริ สำหรับนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม อันจะเป็นรากฐานให้นักเรียนกลายเป็นบุคคลที่มีภูมิคุ้มกัน ในตัวเอง ตัดสินใจดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สืบสานสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม และร่วมกันสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างกริของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์สถาบันพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างกริของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์สถาบันพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างกิริยาของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนักเรียนที่มีคะแนนกิริยาในระดับสูงและระดับต่ำ จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างกิริยา เพื่อสรุปและสังเคราะห์ให้ได้รูปแบบการเสริมสร้างกิริยาของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบและโปรแกรมการฝึกอบรมการเสริมสร้างกิริยา ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

การวิจัยระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างกิริยา ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน 10 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างกิริยาของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย 1) รับรู้และใส่ใจ (Planning: P) 2) ลงมือปฏิบัติจัดข้อสงสัย (Operating: O) 3) ประเมินก้าวไปสะท้อนย้อนกลับมา (Whole Evaluating: W) 4) จัดระเบียบระบบพบค่านิยมเหมาะสมเพื่อสร้างนิสัย (Enhance Values: E) และ 5) บันทึกรูปพฤติกรรมตอกย้ำความเข้าใจ (Reflecting to Understanding: R)

2.2 แบบวัดกิริยาของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

คือ ระดับ 1-5 หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิด/การกระทำของนักเรียนเลย จนถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิด/การกระทำของนักเรียนมากที่สุด แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ รวมทั้งหมด 82 ข้อ

2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนประเมินโดยเพื่อน ครูประจำชั้น และผู้ปกครองนักเรียน

2.4 สมุดบันทึกสำหรับนักเรียนเขียนบรรยายหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับ ความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการฝึกอบรมในแต่ละครั้ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยแจ้งข้อตกลงเบื้องต้น วัตถุประสงค์ และประโยชน์ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบพร้อมลงชื่อในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดกิริยา ก่อนการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมตามรูปแบบ POWER

3.2 ผู้วิจัยทำการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมตามรูปแบบ POWER กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 ครั้ง ๆ ละ 90 นาที (ไม่รวมการปฐมนิเทศและการปัจฉินิเทศ) โดยเมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะให้นักเรียนเขียนสรุปลงในสมุดบันทึก

3.3 เมื่อสิ้นสุดการใช้โปรแกรมการฝึกอบรม ผู้วิจัยทำการวัดระดับกิริยา ของนักเรียนกลุ่มทดลองอีกครั้ง และให้นักเรียนกลุ่มทดลองเขียนอนุทินถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ประทับใจและข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมตลอด 16 ครั้ง

3.4 หลังจากการปัจฉินิเทศ 1 เดือน ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดกิริยาอีกครั้ง (follow-up) เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบความคงทน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบระดับกิริยาของนักเรียน ระยะเส้นฐานที่ 1 (A1) ระยะเงื่อนไขทดลอง (B) และระยะเส้นฐานที่ 2 (A2) โดยใช้การทดสอบของฟรیدแมนต์ (The Friedman's Test) และเปรียบเทียบผลการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบ POWER โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการเสริมสร้างกริถของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นมี 5 ขั้นตอนคือ 1) รับรู้และใส่ใจ (Planning: P) 2) ลงมือปฏิบัติจัดข้อสงสัย (Operating: O) 3) ประเมินก้าวไปสะท้อนย้อนกลับมา (Whole Evaluating: W) 4) จัดระเบียบระบบพบค่านิยมเหมาะสมเพื่อสร้างนิสัย (Enhance Values: E) และ 5) บันทึกพฤติกรรมต่อยกย้าความเข้าใจ (Reflecting to Understanding: R) ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. ผลการใช้ผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างกริถของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

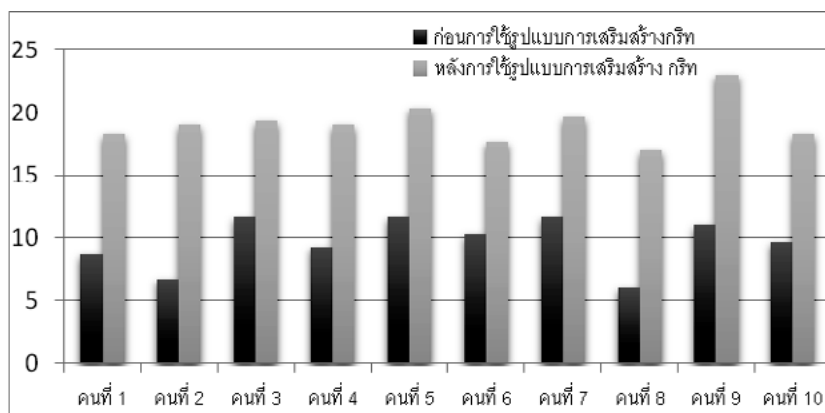
กระทรวงวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนมีกริถ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีกริถหลังการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 1

และผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และเพื่อน ก่อนการใช้รูปแบบการเสริมสร้างกริถพบว่า มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ 6 คน ผ่านเกณฑ์ในระดับผ่าน 1 คน และ ผ่านเกณฑ์ในระดับดี 3 คน และหลังการใช้รูปแบบการเสริมสร้างกริถ มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดี 8 คน และผ่านเกณฑ์ในระดับดีเยี่ยม 2 คน ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกริถ ก่อนการใช้รูปแบบ กับหลังการใช้รูปแบบการเสริม สร้างกริถ และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังใช้รูปแบบกับระยะติดตามผล ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

เปรียบเทียบคะแนนการใช้รูปแบบ		n	Mean Rank	Sum of Ranks	Wilcoxon Value	Wilcoxon Prob
ก่อนใช้รูปแบบ-หลังใช้รูปแบบ	Negative Ranks	0	.00	.00	-2.803*	.005
	Positive Ranks	10	5.50	55.00		
หลังใช้รูปแบบ-หลังใช้รูปแบบ 1 เดือน	Negative Ranks	8	5.38	43.00	-1.581	.114
	Positive Ranks	2	6.00	12.00		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และเพื่อนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเสริมสร้างกริถ ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

อภิปรายผล

1. รูปแบบการเสริมสร้างกริยาของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม มีขั้นตอน 5 ขั้นตอนนี้ ขั้นที่ 1 รับรู้และใส่ใจ (Planing: P) ขั้นที่ 2 ลงมือปฏิบัติจัดข้อสงสัย (Operating: O) ขั้นที่ 3 ประเมินก้าวไป สะท้อนย้อนกลับมา (Whole Evaluating: W) ขั้นที่ 4 จัดระเบียบ ระบบ พบค่านิยม เหมาะสมสร้างนิสัย (Enhance Values: E) และ ขั้นที่ 5 บันทึกพฤติกรรม ตอกย้ำความเข้าใจ (Reflecting to Understanding: R) ที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีและเทคนิคทางจิตวิทยาที่ผลปรากฏเช่นนี้เพราะรูปแบบนี้ยึดแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting Theory) แนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ของบลูม (Bloom Taxonomy) ทฤษฎีการกำหนดด้วยตนเอง (Self-Determination Theory) และ เทคนิคการควบคุมตนเอง (Self Control Technique) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Davis (2015) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการส่งเสริมให้นักเรียนมีกริยาทั้งในห้องเรียนและโรงเรียนได้ด้วยวิธีการพูดคุยเกี่ยวกับกริยา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับกริยา วางกรอบความคิดใหม่ ทบทวนปัญหา ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ในสถานการณ์ที่ปลอดภัย ช่วยให้นักเรียนพัฒนาลักษณะนิสัย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อนักเรียนมีความสนใจกริยา และสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoerr (2013) ที่ได้เสนอขั้นตอนในการเสริมสร้างกริยา ประกอบด้วย การสร้างสภาพแวดล้อม (Establish the Environment) การกำหนดความคาดหวัง (Set the Expectations) การสร้างความยุ่งยาก (Create the Frustration) การตรวจสอบประสบการณ์ (Monitor the Experience) และการสะท้อนผลและเรียนรู้ (Reflect and Learn)

2. ผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างกริยาของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

จากการวัดระดับกริยาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเสริมสร้างกริยา พบว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนมีระดับกริยาสูงกว่าก่อน

เข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจาก รูปแบบการเสริมสร้างกริยาในแต่ละขั้นตอนได้สังเคราะห์จากองค์ประกอบที่สำคัญของกริยา อีกทั้งยังใช้รูปแบบผ่านกิจกรรมฝึกอบรมมี จำนวน 16 ครั้ง ซึ่งมากพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้มีแนวโน้มไปในลักษณะของการมีกริยาในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับ Davis (2015) ที่ได้เสนอ ขั้นตอนการส่งเสริมให้นักเรียนมีกริยาทั้งในห้องเรียนและโรงเรียนได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น อ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับกริยา พูดคุยเกี่ยวกับกริยาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับกริยา วางกรอบความคิดใหม่ ทบทวนปัญหาค้นหากรอบแนวคิดใหม่ ๆ อยู่กับบรรยากาศที่ส่งเสริมกริยา เพื่อให้นักเรียนอยู่ในสถานการณ์ที่ปลอดภัยซึ่งจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาลักษณะนิสัยได้ และสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ที่เป็นหลักในการดำเนินงานเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งมีองค์ประกอบอันหะ คือ ความยินดีพอใจในการทำงาน ทำงานด้วยความรัก วิริยะ คือ ความเพียร ใจสู้ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความลำบาก จิตตะ คือ ความคิดจดจ่อ หรือความเอาใจใส่อยู่กับงานนั้น ๆ และ วิมังสา คือ การใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น พิจารณาในงานหรือทำงานด้วยความเข้าใจ องค์ประกอบของอิทธิบาททั้ง 4 จะทำงานเกื้อหนุนกันและมักมาด้วยกัน ผู้ที่มีอิทธิบาท 4 ครบทุกข้อย่อมประสบความสำเร็จในการเรียน และการทำงาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

การติดตามผลหลังสิ้นสุดการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ 1 เดือนหลังจากนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม 1 เดือน ผู้วิจัยได้ทำการวัดระดับกริยาอีกครั้งพบว่า นักเรียนมีระดับกริยาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกับระยะติดตามผลภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม 1 เดือน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมที่ได้ปฏิบัติจริง ซ้ำ ๆ จนเกิดการเรียนรู้จริง เกิดความเข้าใจ และทราบเป้าหมายที่แท้จริงของการเรียนในสาขาวิชาดนตรี นาฏศิลป์ ทำให้มีความอดทน เพียรพยายาม จนเกิดการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต พร้อมทั้งรู้จักการวางแผนการพัฒนาดตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำกิจกรรมตามรูปแบบดังกล่าวไปใช้หรือปรับใช้ในการพัฒนานักเรียนคนอื่น ๆ อาจปรับใช้ในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนว และควรนำมาใช้กับนักเรียนที่เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จะทำให้นักเรียนเกิดความรักในสาขาวิชาดนตรี นาฏศิลป์ เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองอย่างมีเป้าหมาย มีความอดทน พยายาม มีความกระตือรือร้น หมั่นฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ และสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด นำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพในอนาคต

2. ควรทำการศึกษาพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างกิริยา โดยใช้กิจกรรมที่บูรณาการระหว่างครอบครัว โรงเรียน และสังคม

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พุทธธรรม*.

กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2551). *หลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพวิทยาลัยนาฏศิลป์ พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.

Davis, V. (2015). *True Grit: The Best Measure of Success and How to Teach IT*. Retrieved from <http://www.edutopia.org/blog/true-grit-measure-teach-success-vicki-davis>

Duckworth, A. L. and others. (2007). "Grit: Perseverance and Passion for Long-term Goal, *Journal of Personality and Social Psychology*. 92(6), pp. 1087-1101.

Heckman, JJ. and others. (2009). The Effect of the Perry Preschool Program on the Cognitive and Non-cognitive skills of its participants. University of Chicago, *Department of Economics*.

Hoerr, Thomas R. (2013). *Fostering Grit : How Do I Prepare My students for the Real World?*. U.S.A.: ASCD.

การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้เกมมิฟิเคชันเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริง ระดับประถมศึกษา

The development of blended learning system
by using gamification based learning to enhance the mathematics problem
solving skills and connection skills to real life for primary schools

สุชัญญา เยื้องกลาง^{1,*}, ธนดล ภูสีฤทธิ์² และสุทธิพงศ์ หกสุวรรณ³
Suchanya Yuengklang^{1,*}, Thanadol Phuseerit² and Suttipong Hoksuan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบ พัฒนาและศึกษาผลการใช้ระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมมิฟิเคชันเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงระดับประถมศึกษา การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ 1) ศึกษาองค์ประกอบ 2) พัฒนาและรับรองระบบการเรียนการสอน และ 3) ทดลองใช้ระบบในกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ครูคณิตศาสตร์ จำนวน 372 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน และกลุ่มที่ 3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ ระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นแบบวัดทักษะต่าง ๆ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (Dependent t-test)
ผลการวิจัยพบว่า

1. ระบบการเรียนการสอนที่พัฒนามี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) การควบคุม 4) ผลลัพธ์ 5) ข้อมูลป้อนกลับขององค์ประกอบกระบวนการ แบ่งออก 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการก่อนการเรียนการสอน และขั้นตอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเสนอสถานการณ์ปัญหา ขั้นสอน มี 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) ค้นหาปัญหา 2) วางแผน 3) ดำเนินการแก้ปัญหา 4) การนำเสนอผลและตรวจสอบการแก้ปัญหา ขั้นสรุปความคิด

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก ศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44000

Ph.D., student in Educational Technology and Communication, Mahasarakham University, Mahasarakham 44000 Thailand

^{2,3} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44000

Faculty of Education Mahasarakham University, Mahasarakham 44000 Thailand

*corresponding author, e-mail: Suchanya_koong@hotmail.com

รวมยอด ขึ้นฝึกทักษะ ขึ้นประยุกต์ใช้ และขึ้นประเมินผล กระบวนการเกมิฟิเคชั่น ประกอบด้วย 1) แต้มสะสม (Points) 2) เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) 3) ลำดับชั้น (Levels) 4) ตารางอันดับ (Leaderboard) 5) ความท้าทาย (Challenges)

2. ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การเรียนการสอนแบบผสมผสาน เกมิฟิเคชั่น การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริง

ABSTRACT

The objectives of this research were to study and synthesize the components, to develop, and to study the usage of blended learning system using gamification based learning to enhance the mathematics problem-solving skills and connection skills to real life for primary schools. The research was divided into 3 phases; 1) to study the components, 2) to develop the learning system using gamification-based learning and confirming, and 3) to evaluate the effects learning system implemented. Samples comprise contained stage 1: 372 mathematics teachers, stage 2: Experts, and stage 3: 35 grade 6 students. The tools were 1) the learning system developed, 2) assessment forms, and 3) satisfaction questionnaire. Data was analyzed to find percentage, mean, standard deviation and dependent samples t-test.

The results were as the following :

1. The learning system development comprised 5 components: 1) Input, 2) Process, 3) Controls, 4) Output, and 5) Feedback. The teaching system was divided into two phases as follows: 1) prepare learning and teaching, 2) organize instructional process in six steps i.e. presents the problem, 4 activities of teaching; to 1) search 2) plan and select 3) solve 4) share and check, summarize, practice, apply and evaluation. Process of gamification consisted of 1) Points, 2) Badges, 3) Levels, 4) Leader board, and 5) Challenges.

2. With the mathematics problem-solving skills, connection skills for real life and achievement; the results were statistically significant at .01 level.

3. Students satisfied with the learning system development was at the high level.

Keywords : Blended learning system, Gamification, Mathematics problem-solving skills Connection skills to real life

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนมีทักษะด้านต่าง ๆ สำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน นั่นคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning skill) ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2555, น. 10) ได้กล่าวว่า “ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการ

เรียนรู้และอำนวยความสะดวก (Facilitate) การเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำหรือปฏิบัติแล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง” ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดีที่สุดคือให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิด

อย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและได้ลงมือปฏิบัติเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) เป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่ว่า คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (Mathematical problem solving) เป็นความสามารถหนึ่งในทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนควรจะได้เรียนรู้ฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน เพราะการเรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จะช่วยให้เด็กนักเรียนมีแนวทางการคิดที่หลากหลายมีนิสัยกระตือรือร้นไม่ย่อท้อ และมีความมั่นใจในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนตลอดจนเป็นทักษะพื้นฐานที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้นานตลอดชีวิต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551, น. 6) และการเรียนรู้เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ ที่มีการเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้พบเห็นที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันหรือใช้สถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงมาเป็นสถานการณ์ปัญหาสำหรับการสอนเนื้อหาคณิตศาสตร์ในทุกโอกาสที่เป็นไปได้และมีการทำอย่างสม่ำเสมอจะทำให้เด็กนักเรียนเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ เรียนได้ดีและสนุกกับการเรียนคณิตศาสตร์ (Buck, 2000, pp. 591-594)

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-net) คะแนนเฉลี่ยกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 3 ปีซ้อนหลังปี 2557-2559 ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกปี (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2559) สอดคล้องกับการวัดผลระดับนานาชาติ อย่าง PISA ก็ได้ผลใกล้เคียงกัน ที่เด็กไทยมากกว่าครึ่งประเทศสอบตกวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือแม้แต่การอ่าน ประเทศไทยเป็น 1 ใน 16 ประเทศ ที่เยาวชนอายุ 15 ปี สอบตก PISA มากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่เข้าสอบคณิตศาสตร์ที่มีบริบทพื้นฐานว่าด้วยการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ทั้งในชีวิตจริงและสถานการณ์สมมติ

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการนำเอาคุณลักษณะที่ดีที่สุดของการเรียนการสอนในห้องเรียนและการเรียนการสอนแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างอิสระและลดเวลาสอนในห้องเรียน (Garnham and Kaleta, 2002) พัฒนาผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ท้าทาย และตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลและศักยภาพทางการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น (Driscoll, 2002) และส่งผลให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด (Singh, 2003)

เกมิฟิเคชัน (Gamification) อาศัยหลักของการเล่นที่มีความบันเทิงสนุกสนานตื่นเต้น ท้าทาย น่าติดตาม ผสมผสานกันไปโดยกลไกของเกมิฟิเคชันจะทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงในทางบวก ส่งผลดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียนซึ่งเป็นการนำข้อดีของการออกแบบเกม คือ การสร้างความสนุกและความพึงพอใจ มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจ (Simões, Redondo, and Vilas, 2013) และความสนใจในการเรียนของผู้เรียน พร้อมทั้งได้รับความรู้ได้เป็นอย่างดี (Banfield and Wilkerson, 2014)

ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมิฟิเคชันเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงระดับประถมศึกษา ที่จะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และนำไปเชื่อมโยงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความหมาย และเข้าใจมากขึ้น อีกทั้งครูผู้สอนได้แนวทางในการพัฒนาและการใช้ระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมิฟิเคชันเป็นฐานที่มีองค์ประกอบ ขั้นตอน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียนที่สามารถส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำไปพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐาน
2. เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาผลการใช้ระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐาน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอน และศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐาน

1. ศึกษาเอกสารหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และเรียบเรียงสรุปประเด็นต่าง ๆ นำเสนอในลักษณะคำบรรยาย

2. นำผลการศึกษามาสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ โดยสำรวจจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 372 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) นำผลการสำรวจมาสรุปและวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล แล้วนำเสนอผลในรูปแบบของความเรียง

4. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบของระบบการเรียนการสอน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบแบบประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วยคำถามถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลลัพธ์ การควบคุม ด้านข้อมูลป้อนกลับ และภาพรวมขององค์ประกอบ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริง ระดับประถมศึกษา

1. พัฒนาร่างระบบการเรียนการสอนจากองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ในระยะที่ 1

2. ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินและรับรองระบบฯ โดยใช้แบบประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม หลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ของระบบการเรียนการสอน องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และภาพรวมของระบบการเรียนการสอน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. พัฒนาโปรแกรมบทเรียนแบบผสมผสานตามระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80/80 จากการทดลองใช้ได้ค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 86.40/80.76 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. พัฒนาเครื่องมือวัด ได้แก่ แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบวัดทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อระบบที่พัฒนาขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งทุกฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และมีค่าอำนาจจำแนกเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

5. พัฒนาแบบสอบถามความพึงพอใจอยู่ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้ระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงระดับประถมศึกษา

1. แบบแผนการทดลอง ในการทดลองหาผลการใช้ระบบการเรียนการสอนใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest Posttest Design

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโจดนาตาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 35 คนได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐาน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แบบวัดทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินระบบการเรียนการสอน ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการ ใช้ระบบการเรียนการสอน

4. ดำเนินการทดลองตามรูปแบบที่ออกแบบไว้

5. เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test แบบ dependent)

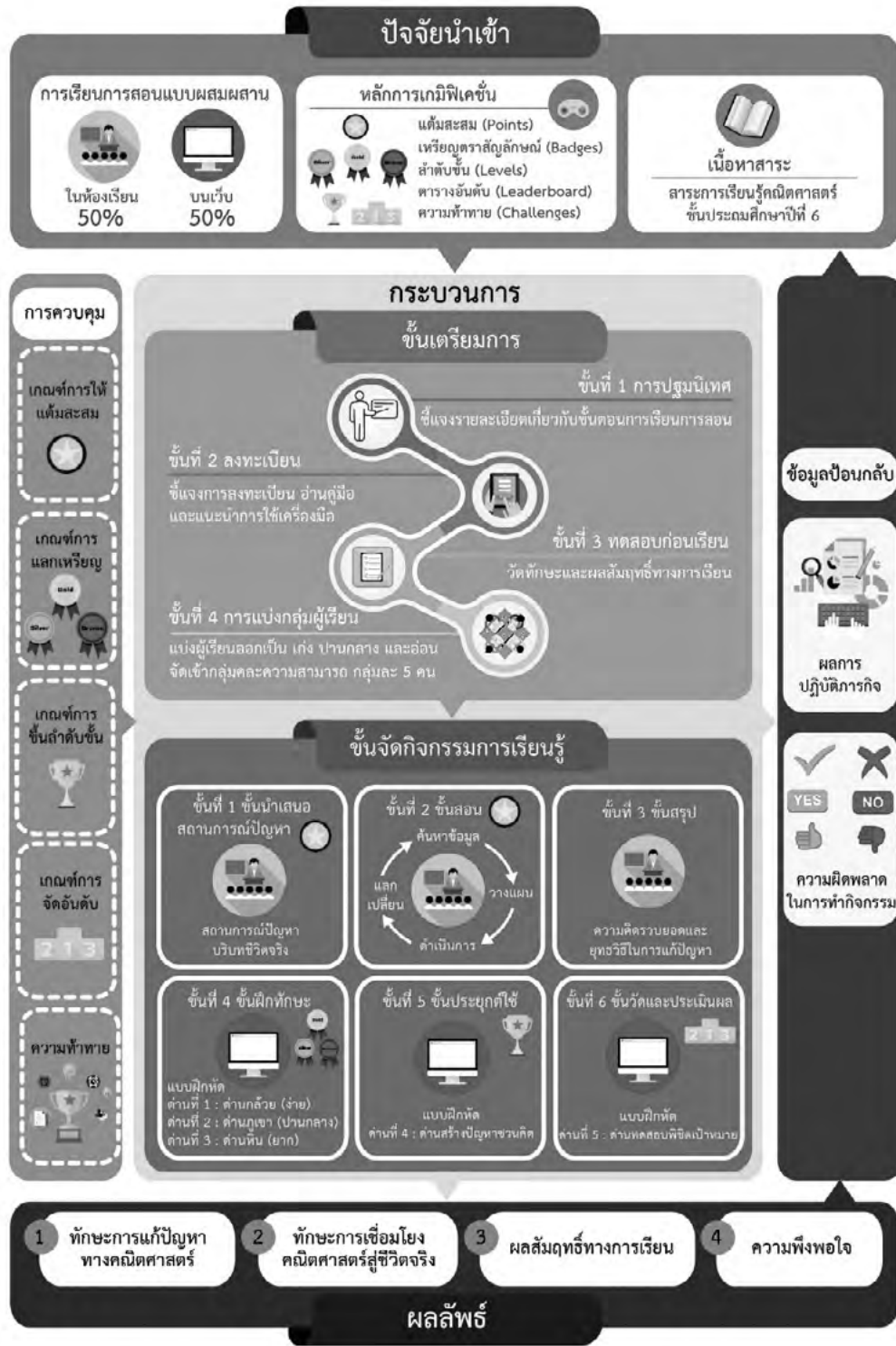
6. วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อระบบการเรียนการสอนโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของระบบการเรียนการสอนโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐานพบว่า ครูผู้สอนเห็นด้วยปานกลางกับสภาพปัญหาในทุกด้าน มีความต้องการทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้โดยใช้เกมพีเคชั่น

2. ผลการพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงระดับประถมศึกษา

2.1 ระบบการเรียนการสอนมีลักษณะดังภาพที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย

ภาพที่ 1 ระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมฟิเคชั่นเป็นฐานฯ

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1) การเรียนการสอนแบบผสมผสาน ได้แก่ การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียนปกติ และการเรียนการสอนบนเว็บ 2) หลักการเรียนรู้โดยใช้เกมพีเคขั้นเป็นฐาน 3) เนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ประถมศึกษาปีที่ 6

กระบวนการ โดยมีขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอน 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการก่อนการเรียนการสอน 2) ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเสนอสถานการณ์ปัญหา (แต่มีสะสม) ขั้นสอน (แต่มีสะสม) มี 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) ค้นหาปัญหา 2) วางแผนหาวิธีการแก้ปัญหา 3) ดำเนินการแก้ปัญหา 4) การนำเสนอผลและตรวจสอบการแก้ปัญหา ขั้นสรุปความคิดรวบยอดขั้นฝึกทักษะ (เหรียญตราสัญลักษณ์) ได้แก่ แบบฝึกหัดด้านที่ 1: ด้านกล้วย สถานการณ์ปัญหาในระดับง่าย แบบฝึกหัดด้านที่ 2: ด้านภูเขา สถานการณ์ปัญหาในระดับปานกลาง และแบบฝึกหัดด้านที่ 3: ด้านหิน สถานการณ์ปัญหาในระดับยาก ขั้นประยุกต์ใช้ (ลำดับขั้น) ได้แก่ แบบฝึกหัดด้านที่ 4: ด้านการนำไปใช้สร้างปัญหาชวนคิดในบริบทชีวิตจริงขั้นประเมินผล (ตารางอันดับ) ได้แก่ แบบฝึกหัดด้านที่ 5: ด้านทดสอบพิชิตเป้าหมาย เป็นด้านทดสอบย่อยตามจุดประสงค์ในการเรียนเนื้อหา เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว

การควบคุม เป็นเงื่อนไขกำหนดเกณฑ์การให้แต้มสะสม (Points) เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) การให้ลำดับขั้น (Levels) ตารางอันดับ (Leaderboard) และความท้าทาย (Challenges)

ผลลัพธ์ ได้แก่ 1) ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) ทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริง 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อระบบการเรียนการสอน

ข้อมูลป้อนกลับ เป็นผลการปฏิบัติภารกิจและความผิดพลาดในการทำกิจกรรม

2.2 การแบ่งสัดส่วนการผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียนปกติ 50% ในขั้นนำเสนอสถานการณ์ปัญหา ขั้นสอน และขั้นสรุปความคิดรวบยอด และการเรียนการสอนบนเว็บ 50% ในขั้นฝึกทักษะขั้นประยุกต์ใช้ และขั้นประเมินผล

2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินและรับรองระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นำไปใช้ในการเรียนการสอนกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาได้

3. ผลการใช้ระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

4. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการทดลองใช้ระบบการเรียนการสอนสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แยกเป็นรายด้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านสูงขึ้น ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องในการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ครูควรปฏิบัติตามขั้นตอนของการแก้ปัญหาที่แบ่งออกเป็น ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนในการแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการแก้ปัญหาขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผล ดังที่ Charles; Lester; & O'Daffer (1987, pp. 7-13) กล่าวว่า ความสามารถในการทำความเข้าใจ การเลือกใช้กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและการค้นหาคำตอบได้อย่างถูกต้อง เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเน้นให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนวิธีการ และคำตอบในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างมีเหตุผล สามารถประเมินความคิดตรวจสอบวิธีการและคำตอบของตนเองตลอดเวลาสอดคล้องกับวิจัย วงษ์ใหญ่ (2542, น. 9) ที่กล่าวว่านักเรียนจะเกิดการเรียนรู้จากเพื่อนและคนรอบด้าน เมื่อมีการช่วยเหลือเอื้ออาทร ร่วมมือร่วมใจ และมีความสุขในการเรียนและ Slavin (1990) กล่าวว่า การปฏิบัติกิจกรรม

ระหว่างสมาชิกในกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันและช่วยกันเรียนรู้จะช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Juan M. Ferna'andez-Luna (2013) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้แบบร่วมมือของผู้เรียนผ่านการเรียนรู้ระบบแนวคิดเกมพีเคชั่น ผลการศึกษาพบว่า เกมพีเคชั่นช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดแรงจูงใจในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือและนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

2. ผู้เรียนมีคะแนนทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนนำสถานการณ์ในชีวิตจริงมาเป็นสื่อในการเชื่อมโยงความรู้ในเนื้อหา ทำให้ผู้เรียนเห็นวิชาคณิตศาสตร์เป็นเรื่องใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน นำมาทำให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริง ส่งผลให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนรู้และเลือกวิธีทางคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับ อัมพร ม้าคะนอง (2554, น. 10-13) ที่กล่าวว่า การเชื่อมโยงจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคณิตศาสตร์ที่เรียนในห้องเรียนได้ดีขึ้น และมองเห็นความสำคัญของคณิตศาสตร์ในการเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้กับศาสตร์สาขาอื่นและชีวิตจริงได้ และรุ่งฟ้า จันท์จารุภรณ์ (2554, น. 9-33) เห็นว่าช่วยให้นักเรียนเห็นคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีคุณค่า น่าสนใจ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ เช่นเดียวกับเวชฤทธิ์ อังกะนภัทขจร (2556, น. 31) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานการณ์จริงจะส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงและมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนการสอนด้วย สอดคล้องกับ Blank (1997, p. 15) ในการใช้ปัญหาในชีวิตจริงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักเรียนเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตจริงได้ซึ่ง NCTM (2000, pp. 60-62) ได้เสนอแนะว่า การให้นักเรียนได้อภิปรายด้วยเหตุผลและมีการเชื่อมโยงจากข้อมูลที่มีอยู่ไปสู่ชีวิตจริงนั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ทำให้ให้นักเรียนเห็นความชัดเจนของวิชาคณิตศาสตร์ ตระหนักว่าคณิตศาสตร์มีอยู่ในชีวิตจริงและทำให้เกิดความชอบต่อกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับปรีชา เนาว์เย็นผล

(2545, น. 56) ถึงการเรียนรู้เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ที่มีการเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้พบเห็นที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างถ่องแท้จากตัวอย่างที่สัมผัสได้ ทำให้รู้สึกว่าการศึกษาคณิตศาสตร์มีประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

3. ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐาน สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยมากกว่าการเรียนโดยใช้รูปแบบแบบปกติสอดคล้องกับ Nellman (2008) พบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาและมีทักษะการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) มีปฏิริยาเชิงบวกต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และควรนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานมาใช้ในการเรียนให้มากขึ้น เช่นเดียวกับ Sandusky (2015) ที่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่เกิดมาจากแรงจูงใจภายในและการเปลี่ยนแปลงของกลไกเกมที่ใช้ในการเรียน จึงมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเรียนตามระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาทำให้การเรียนสนุกสนานมากขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิด และคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน สอดคล้องกับทิศนา แฉมมณี (2559, น. 51-52) ที่ครูผู้สอนต้องเข้าใจความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนจัดสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีอิสระต่อการเรียนรู้ ดังที่ พรณิสรา จันแยม (2558, น. 119) กล่าวถึงว่าเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานผ่านระบบออนไลน์โดยใช้เกมพีเคชั่นเพื่อให้เกิดการแข่งขันร่วมกับการได้รับผลสะท้อนกลับและการให้รางวัลอย่างมีความสุขและพิชญะ โชคพล (2558, น. 69-93) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเกมพีเคชั่นช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของผู้เรียน

มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม กล้าแสดงออกและยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นมีความมั่นใจการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนการสอนบนเว็บสามารถช่วยลดข้อจำกัดบางอย่างในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อระบบการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 คำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในการใช้งาน รวมทั้งศึกษาการใช้ระบบการเรียนการสอนให้เข้าใจก่อนที่จะนำไปใช้ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การจัดการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียนปกติ ควรเน้นที่การพัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน การฝึกกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มประกอบด้วยคนเก่งปานกลาง และอ่อน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฟังพาดภัยและเห็นความสำคัญของกันและกัน

1.3 การจัดการเรียนการสอนบนเว็บ ครูผู้สอนควรจัดหาสถานการณ์ปัญหาที่ผู้เรียนสามารถสืบค้นและค้นคว้าหาแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและเป็นปัญหาใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการการแก้ปัญหาและเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับกลุ่มห้องเรียนปกติเพื่อทำการเปรียบเทียบผลที่ได้ และควรนำไปทดลองใช้เพิ่มเติมกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อศึกษาผลที่ได้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแบ่งสัดส่วนการผสมผสานให้หลากหลาย เช่น 70 : 30 หรือ 60 : 40 จะมีผลต่อระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้หลากหลายและมีทางเลือกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา ขวมนมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีชา เนาว์เย็นผล. (2545). *หีบสิ่งรอบกายมาใช้เรียนรู้คณิตศาสตร์: แต่งโมทงลูกบาศก์*. *วารสารคณิตศาสตร์*, 45, น. 53-56.

พรณิสรา จันแยม. (2558). *การพัฒนาชุดกิจกรรมด้วยกลยุทธ์เกมมิฟิเคชันและผังความคิดกราฟิกแบบร่วมมือออนไลน์ในการเรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เชิงธุรกิจและจริยธรรมของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาบริหารธุรกิจ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)*.

พิชญา โชคพล. (2558). *การส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลนารี (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)*.

รุ่งฟ้า จันทน์จรรณ. (2546). *เอกสารประกอบการบรรยายทักษะและกระบวนการแก้ปัญหา*. กรุงเทพฯ: โครงการอบรมครูคณิตศาสตร์ สมาคมคณิตศาสตร์แห่งประเทศไทย.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง*. กรุงเทพฯ: เอส อาร์พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *กระบวนการค้นคว้าใหม่: การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคคล*. กรุงเทพฯ: SR Printing.

เวชฤทธิ์ อังกะนัทรขจร. (2556). *การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงสถิติและการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ไปสู่ชีวิตจริงโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 24(2), น. 15-33.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2559). รายงานผล
การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพนธ์พื้นฐาน
(O-NET). สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/MainSch/MainSch.aspx?mi=3>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
(2551). ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อัมพร ม้าคะนอง. (2554). การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ที่ใช้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์
ในประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธี
ทางคณิตศาสตร์หน่วยที่ 10. นนทบุรี: สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Banfield, J. and Wilkerson, B. (2014). Increasing
student intrinsic motivation and self-efficacy
through gamification pedagogy. *Contemporary
Issues in Education Research (CIER)*, 7(4),
pp. 291-298.
- Blank, W.E. Authentic Instruction. (1997). In *Promising
Practices for Connecting High School to the
Real World*. Florida: University of South Florida.
- Buck, J.C. (2000). Building connection among
classes of polynomial functions. *Mathematics
Teacher*, 93(7), pp. 591-594.
- Charles, Randall; Lester, Frank; & O'Daffer, Phares.
(1987). *How to Evaluate Progress in Problem
Solving*. Reston, Virginia: The National Council
of Teacher of Mathematics.
- Driscoll, M. (2002). *Blended Learning: Let's Get
Beyond the Hype*. Retrieved May 3, 2017,
from [http://www-07.ibm.com/services/pdf/
blended_learning.pdf](http://www-07.ibm.com/services/pdf/blended_learning.pdf)
- Garnham, C., & Kaleta, R. (2002). *Introduction to Hybrid
Courses*. Retrieved May 3, 2017, from [http://
www.uwsa.edu/ttt/articles/garnham.htm](http://www.uwsa.edu/ttt/articles/garnham.htm).
- Juan M. Ferna'andez-Luna. (2013). *Enhancing
collaborative search systems engagement*.
Canada: through gamification. ACM.
- National Council of Teacher of Mathematics. (2000).
*Principles and Standards for School
Mathematics*. Reston, VA: Author.
- Nellman, Stephen William. (2008). *A Formative
Evaluation of a High School Blended Learning
Biology Course* (Doctor's Thesis, United States
- California: University of Southern California).
- Sandusky, S. (2015). *Gamification in Education*.
- Simões, J., Redondo, R. D., and Vilas, A.F. (2013).
A social gamification framework for a k-6
learning platform. *Computers in Human
Behavior*, 29(2), pp. 345-353.
- Slavin, Robert E. (1990). *Educational Psychology :
Theory into Practice*. 3rd ed. Englewood Cliffs,
New Jersey: Prentice Hall.

การพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

The development of information technology aspect learning
environment based on the philosophy of sufficiency economy
for undergraduate students

โสมนุดา สัมมานุช¹, ธนดล ภูสีฤทธิ์² และสุทธิพงษ์ หกสุวรรณ³
Somnuda Summanuch¹, Thanadol Phuseerit² and Suttipong Hoksuan³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบ ออกแบบและพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมถึงศึกษาผลการนำระบบที่พัฒนาไปใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีเจตคติที่ดีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 374 คน ในการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดสภาพแวดล้อม 2) ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินองค์ประกอบและระบบที่พัฒนาจำนวน 7 คน และ 3) นักศึกษา จำนวน 50 คน เพื่อใช้ในการทดลองใช้ระบบที่พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) แบบวัดคุณลักษณะพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) แบบวัดเจตคติต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในด้านการรับรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านสภาพแวดล้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและด้านการประเมินผลมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในด้านสภาพแวดล้อมด้านสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก 2) องค์ประกอบของระบบประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางด้านสารสนเทศ และเนื้อหาสาระการเรียนรู้

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44150
Ph.D. Candidate in Educational Technology and Communication, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Maha Sarakham 44150 Thailand

² ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44150
Department of Educational Technology and Communication, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Maha Sarakham 44150 Thailand

เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการ ประกอบด้วย 1) กำหนดเป้าหมาย 2) กำหนดมาตรฐานคุณภาพ 3) วิเคราะห์คุณภาพ 4) กำหนดลักษณะที่พึงประสงค์ 5) กำหนดวิธีการพัฒนาสภาพแวดล้อม 6) กำหนดเครื่องมือในการพัฒนาสภาพแวดล้อม 7) ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม และ 8) ประเมินผล โดยมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ ความพอประมาณ (ทางสายกลาง) มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ควบคู่กับความรู้และคุณธรรม มาใช้กับกระบวนการ การจัดหาอุปกรณ์ การพัฒนาสื่อการสอน และการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร และผลลัพธ์ ประกอบด้วยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีเจตคติที่ดีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ผลการทดลองใช้ระบบ พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะความพอเพียง ด้านการรู้คิด ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม และมีเจตคติที่ดีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมการเรียนรู้, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, เทคโนโลยีสารสนเทศ

ABSTRACT

This research aimed to examine the components, design, and develop the information technology of aspects in learning environment based on the philosophy of sufficiency economy (PSE) for undergraduate students. The results of system usage in the understanding of PSE, the desired of sufficiency characteristics, and the attitude to the philosophy to sufficiency economy were also investigated. The samples in this research were 1) 374 lecturers and undergraduate students of the university in the Northeast of Thailand to gather the survey results, 2) 7 experts to evaluate the components and the developed system, and 3) 50 students to experiment the usage of the developed system. The research instruments were 1) the survey about current conditions, problems, and requirements of the learning environment, 2) PSE understanding test, 3) the desired of sufficiency characteristics assessment test, and 4) PSE attitude test.

The results found that: 1) the awareness of PSE and the information technology aspect learning environment were in moderate level, meanwhile the learning processes and assessments were in high level. The problems in information technology aspect learning environment, the learning processes, and the assessment were in low level, moderate level, and high level, respectively, 2) the system consisted of 3 main components. The input component comprised the information technology aspect learning environment and the contents of PSE. The process component comprised to 1) determine the objective, 2) define the target, 3) analyze the quality, 4) define the desired characteristics, 5) define the development method, 6) define the development tools, 7) operate the environment, and 8) evaluate the results. PSE which consists with modesty, reasonability, and immunity was applied into the processes of hardware procurement, learning media development, and human development. The output component contained 1) the desired of sufficiency characteristics, 2) the understanding in PSE, and 3) the attitude towards PSE, 3) Regarding the developed system usage results found that the understanding in PSE, the desired of sufficiency characteristics, and the attitude towards PSE of the experiment group were higher than the control group statistically significant at the level of .05.

Keyword: Learning Environment, The Philosophy of Sufficiency Economy, Information Technology

บทนำ

จากการที่ประเทศไทยเกิดเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง มีสาเหตุจากคนไทยขาดความเตรียมพร้อม และไม่มีพื้นฐานของการเป็นสังคมอุตสาหกรรม และเนื่องด้วยสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตที่เป็นกำลังสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศชาติ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรมีแนวทางและหลักการในการบริหารสถาบันที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาบัณฑิตให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และจากการวิเคราะห์สาเหตุของความอ่อนแอทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างรอบด้านและมีการนำเสนอแนวคิดในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติขึ้นมาเป็นกระแสในสังคมไทยคือ การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการการศึกษา และจากการทบทวนเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาซึ่งได้สรุปและแบ่งการบริหารสถาบันอุดมศึกษาออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่ 1 การบริหารทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา และส่วนที่ 2 การบริหารตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษานั้นต้องมีการประยุกต์ใช้ในการบริหารสถาบันและการประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551)

เมื่อการพัฒนาประเทศกำหนดทิศทางไปสู่สังคมแห่งความพอเพียง ระบบการศึกษาจึงต้องนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้ได้อย่างเหมาะสม ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาบริหารงานภายใต้กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ซึ่งยังคงยึดถือ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ (strategy direction) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) จึงทำให้สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น

แนวทางในการบริหารสถาบัน เพื่อมุ่งหวังให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอย่างเป็นขั้นตอนและสามารถพึ่งพาตนเองเกิดความพอมีพอกิน พอใช้ ได้เผยแพร่ผ่านทางสื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์และอินเทอร์เน็ตท่ามกลางกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ จากการสำรวจพฤติกรรมการเงินส่วนบุคคลเมื่อปี 2549 โดยสถาบันรามจิตติและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2549) เพื่อสำรวจพฤติกรรมและทัศนคติในการจัดการการเงิน การออมส่วนบุคคลผลการสำรวจนิสัยการบริโภคของนักเรียนนักศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา ร้อยละ 30 กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 44 และกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 20 มีลักษณะใจร้อนใจเร็ว (impulsive buyer) คือ ตัดสินใจซื้อทันทีเมื่อต้องการ นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา มีการตัดสินใจซื้อสินค้าตามอิทธิพลของโฆษณาสูงที่สุด คือ ร้อยละ 17 รองลงมา คือ กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 12 และกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 11 และพบว่า กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา ร้อยละ 30 มีพฤติกรรมการบริโภคฟุ่มเฟือย กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 64 มีพฤติกรรมการบริโภคฟุ่มเฟือย และกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 90 มีพฤติกรรมการบริโภคฟุ่มเฟือยสูงที่สุด นอกจากนี้ ยังพบอีกว่ากลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 15 มีปัญหาด้านการใช้รายจ่ายต้องยืมเงินเพื่อนเป็นประจำ และกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษาร้อยละ 30 เล่นการพนันเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง (สถาบันรามจิตติและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2549) ผลการสำรวจข้างต้นชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นหรือผู้ที่กำลังอยู่ในวัยเรียนต่างอยู่ในกลุ่มที่มีความต้องการซื้อสูงผลสำรวจยังระบุอีกว่า กลุ่มตัวอย่างมีการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยโดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และผลจากการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยทำให้มีปัญหาด้านการเงินและ

ด้านการพนัน จากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาพฤติกรรมการใช้ยาของเยาวชนการช่วยผ่อนปรนปัญหาที่เกิดขึ้นวิธีการหนึ่ง คือ การใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

เทคโนโลยีการศึกษาเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการเข้าไปจัดรูปแบบการเรียนรู้แนวเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีการศึกษา เป็นศาสตร์แห่งวิธีการในการพัฒนาการศึกษาและถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจาก 1) แนวคิดวิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Science Concept) เป็นการประยุกต์วิทยาศาสตร์ทางกายภาพและเทคโนโลยีทางวิศวกรรมมาใช้ในลักษณะสื่อการเรียนการสอนโดยเน้นกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ 2) แนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) ซึ่งเป็นการประยุกต์หลักการทางจิตวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา ผสมผสานกับผลผลิตทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นวิธีการออกแบบการสอนตามหลักการเรียนการสอน (Instruction Design) และ 3) แนวคิดทางปัญญาทัศน์ศาสตร์ (Illuminating Science Concept) เป็นแนวคิดใหม่ที่นำหลักการจากการผุดรู้ (Enlightenment) และญาณวิทยา (Epistemology) มาใช้ในการจัดระบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสื่อสาร การจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นสภาพแวดล้อมทางจิตภาพโดยอิงเมตาธรรมเป็นฐาน การจัดการและการประเมินการเรียนการสอนที่ไม่ยึดติดกับการอิงเกณฑ์หรืออิงกลุ่ม แต่มุ่งอิงธรรม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความสว่างคือปัญญาให้เกิดขึ้น และประจักษ์และรู้เท่าทันสภาพที่เป็นจริงอย่างปราศจากความเคลือบแคลงสงสัย และสร้างเสริมสติปัญญาของผู้เรียนให้ลุ่มลึก กว้างขวางเป็นความจริง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2555)

สภาพแวดล้อมทางการศึกษา จัดเป็นหนึ่งในขอบข่ายด้านสาระของเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาและประสิทธิภาพการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับการจัดสภาพ

แวดล้อมสูงมาก ทั้งสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพทางด้านจิตภาพ ทางด้านสังคม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2552) สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนเป็นตัวแปรสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอน คือ 1) เป็นเงื่อนไขการเรียนรู้ 2) เป็นตัวกำหนดทิศทางการเรียนรู้ 3) เป็นสื่อการเรียนรู้ 4) เป็นตัวสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน 5) เป็นประโยชน์ต่อการเรียน (จันทร์พิมพ์ สายสมร, 2552) นอกจากนี้ได้ศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้มีผลกระทบต่อผู้เรียนหลายประการ ได้แก่ 1) พัฒนาการของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสม ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาดีขึ้น 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมช่วยทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น 3) เจตคติ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทำให้ผู้เรียนสนใจเรียน รักโรงเรียน รักคุณครู รักเพื่อน ๆ (พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ, 2548) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถเกื้อหนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ, 2553)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรอบรู้และคุณธรรม เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษาหรือผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาให้ได้เตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเองในระหว่างการศึกษาไปจนสำเร็จการศึกษา และเพื่อให้ให้นักศึกษาหรือผู้เรียนสามารถทำตนให้เป็นพึ่งของตนเองได้และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นในสังคมได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบ

2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

3. เพื่อศึกษาผลการใช้ระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

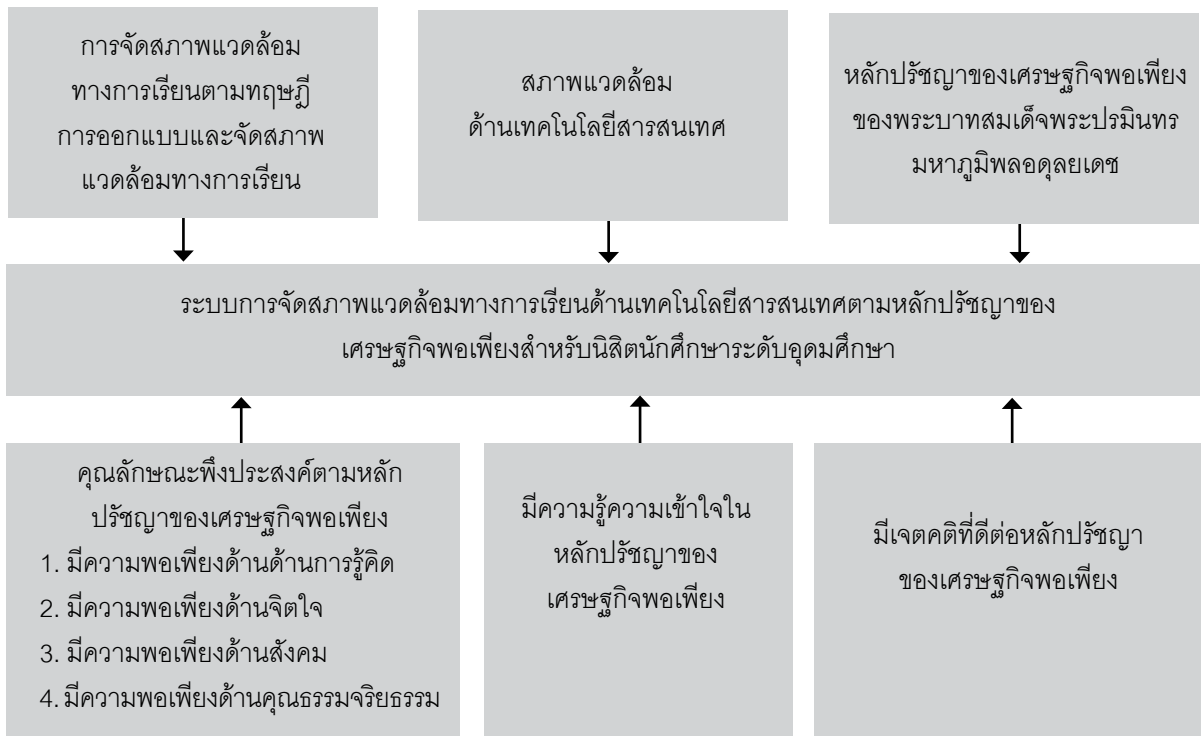
1. ประชากร ได้แก่ 1) อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี ของสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จำนวน 9,860 คน 2) นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 257,921 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี ของสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 150 คน โดยวิธีการสุ่มแบ่งกลุ่ม 2) นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) จากประชากร 257,921 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเปิดตารางของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างคำนวณตามสัดส่วนแต่ละมหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบที่จะทำการพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน วิธีการและเทคนิคการสอนเพื่อการจัดระบบสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับอาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษา

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบและขั้นตอนของระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา ส่วนที่ 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และส่วนที่ 2 วิเคราะห์ค่าความถี่ของข้อคิดเห็นและการนำเสนอแบบพรรณนา

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การอภิปรายพรรณนา

3. ข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การอภิปรายเชิงพรรณนา

วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบและศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสารหลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 2 สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการของการพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 3 สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการสอนและการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาร่างระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาและคู่มือ ขั้นตอนที่ 2 ประเมินระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาเครื่องมือวัด ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์เศรษฐกิจพอเพียงและแบบวัดเจตคติต่อการใช้อยู่ระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแบบสอบถามวัดเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 6 ศึกษาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 3 การใช้ระบบสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการเรียนก่อนการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 3 ใช้แบบวัดผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการเรียนหลังการจัดรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 4 สอบถามเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จากการวิเคราะห์ผลของแบบสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของอาจารย์ และนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 374 ฉบับ ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในด้านการรับรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและด้านสภาพแวดล้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 3.43 และ 3.47 ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาปัญหา และความต้องการ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในด้านสภาพแวดล้อมด้านสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 3.25 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในด้านการบวนการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย ที่ค่าเฉลี่ย 2.39 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.56

2. ผลการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

2.1 ผลการพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาสามารถสรุปองค์ประกอบได้ดังนี้

2.1.1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย

1) เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.2 กระบวนการ ประกอบด้วย

กระบวนการในการจัดสภาพแวดล้อม 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมาย 2) กำหนดมาตรฐานคุณภาพ 3) วิเคราะห์คุณภาพ 4) กำหนดลักษณะที่พึงประสงค์ 5) กำหนดวิธีการพัฒนาสภาพแวดล้อม 6) กำหนดเครื่องมือในการพัฒนาสภาพแวดล้อม 7) ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมและ 8) ประเมินผล โดยมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ ความพอประมาณ (ทางสายกลาง) มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ควบคู่กับความรู้และคุณธรรม มาใช้กับกระบวนการการจัดหาอุปกรณ์การพัฒนาสื่อการสอน และการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร

2.1.3 ผลลัพธ์ประกอบด้วยองค์ประกอบ

3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย มีความพอเพียง ด้านการรู้คิด มีความพอเพียงด้านจิตใจ มีความพอเพียงด้านสังคม และมีความพอเพียงด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) มีเจตคติที่ดีต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ผลการประเมินและรับรองการพัฒนา
ระบบการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนฯ โดย
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน พบว่าหลักการ แนวคิด และ
วัตถุประสงค์ องค์ประกอบต่าง ๆ ของปัจจัยนำเข้า
กระบวนการและผลลัพธ์ของการจัดสภาพแวดล้อม รวมถึง
ภาพรวมของระบบฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้ระบบการจัดสภาพแวดล้อม
ทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาในระดับ
อุดมศึกษา จากการนำระบบการจัดสภาพแวดล้อมทาง
การเรียนฯ ไปจัดสภาพแวดล้อมให้นักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี ที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม สาขาบรรณารักษศาสตร์และภาษา
อังกฤษ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม

ที่ไม่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อม และกลุ่มทดลองที่ได้รับการ
จัดสภาพแวดล้อม กลุ่มละ 25 คน ได้ผลการวิเคราะห์
ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าความรู้ความเข้าใจในหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มทดลองหลังได้รับการ
จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นจากการ
จัดสภาพแวดล้อม และมีความรู้ความเข้าใจมากกว่า
กลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมอย่างมี
นัยสำคัญที่ระดับ.05

3.2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า
กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง มีคุณลักษณะความพอเพียงด้านการรู้คิด ด้าน
จิตใจ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม มากกว่า
กลุ่มควบคุมที่ได้ไม่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมอย่างมี
นัยสำคัญที่ระดับ .05

3.3 ผลการวิเคราะห์เจตคติต่อหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดสภาพ
แวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีเจตคติที่ดีต่อหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่ากลุ่ม
ควบคุมที่ไม่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ
ที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาระบบการจัดสภาพ
แวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาในระดับ
อุดมศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญในการ
อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าความรู้ความเข้าใจในหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มทดลองหลังได้รับการ

จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดสภาพแวดล้อม และมีความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่มีรับการจัดสภาพแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญสอดคล้องกับแนวคิดของ อรพันธุ์ ประสิทธิ์โรจน์ (2533) จันทรพิมพ์ สายสมร (2552) สุมาลี ชัยเจริญ (2551) และงานวิจัยของสุพจน์อิงอาจ (2548) ที่พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้

2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณลักษณะความพอเพียงด้านการรู้คิด ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม มากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันธร ธรรมสัจดิ์ และคณะ (2555) ที่พบว่าการจัดรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถช่วยเพิ่มสมรรถนะด้านความพอเพียง 4 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียงด้านความรู้คิด ความพอเพียงด้านจิตใจ ความพอเพียงด้านสังคม และความพอเพียงด้านคุณธรรมและจริยธรรมได้

3. ผลการวิเคราะห์เจตคติต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีเจตคติที่ดีต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทรุ่ง เงินอัน (2553) ที่พบว่าการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับดีมาก

การนำเศรษฐกิจพอเพียงกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต้องใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว

พระราชดำรัส ได้แก่ รู้จักใช้ตามความจำเป็น และตามกำลังทรัพย์ของคนนั้น หรือเรียกว่ารู้จักใช้พอประมาณตามเหตุผล ไม่ไปตามกระแสโลกประกอบกับใช้หลักกรรมเข้ามาช่วย เช่น ไม่ใช้เทคโนโลยีไปในทางที่ผิด และหมั่นดูแลรักษาตลอดถึงในการใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดตามความจำเป็น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ผู้นำไปใช้ควรเจตคติที่ดีต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีใจเป็นกลางในการจัดสภาพแวดล้อมไม่เอาความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไปร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมผู้นำไปใช้ควรศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความเข้าใจอย่างแท้จริงเพื่อให้สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมในด้านอื่น ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อเติมควรรศึกษาถึงผลกระทบของการใช้สื่อต่างๆ เพื่อค้นหาสื่อที่เหมาะสมที่สุดในการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- จันทรพิมพ์ สายสมร. (2552). *สภาพแวดล้อมการเรียนรู้*. การสอน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2552). *สามัญทัศน์เกี่ยวกับเทคโนโลยี*. การสอน. ในเอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยี การสอน หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 10. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- และวาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2555). *การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา*. ในเอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยี และสื่อทางการศึกษา หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. (2548). *การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สู่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ. (2554). *การออกแบบและพัฒนา*
สภาพแวดล้อมทางการศึกษา. <http://cyberclass.msu.ac.th/cyberclass/library/> 28 มกราคม 2554.
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะ ในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษา ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้

The development of instruction model to promote
the problem solving skill thinking of vocational students
based on theory of constructionism

วรัถย์พัชร ทวีเจริญกิจ^{1,*} และ วิชิต สุริชเรืองชัย²
Waratpat Thawecharoenkij^{1,*} and Vichit Suratreungchai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จำนวน 34 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการสอนที่มีรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2) แบบทดสอบการคิดแก้ปัญหาการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ มีองค์ประกอบ คือ หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการคิดแก้ปัญหา หลักการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นการกำหนดปัญหา (Problem Identify) ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์สาเหตุปัญหา(Analysis Problem) ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดทางเลือกแก้ปัญหา (Selection) ขั้นที่ 4 ขั้นตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม (Decision) ขั้นที่ 5 ขั้นแก้ปัญหาตามวิธีที่เลือก (Implementation) ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลการแก้ปัญหา(Assessment) และขั้นที่ 7 ขั้นจัดเก็บเป็นองค์ความรู้ (Knowledge Management)

2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนโดยส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: ทักษะการคิดแก้ปัญหา, ทฤษฎีการสร้างความรู้

¹ ผลิตปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี 20131
Ed.D. Student in Curriculum and Instruction Program, Burapha University, Chon Buri, 20131, Thailand
² คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี 20131
Dean of Faculty of Education, Burapha University, Chon Buri, 20131, Thailand
*Corresponding author, e-mail: yui12@hotmail.com

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop of instruction model to promote the problem solving skill thinking of vocational students based on theory of constructionism. The samples were 34 students of Samutprakarn Technical College in the first year in academic year 2015, selected by purposive sampling technique. The research instruments consisted of 1) the instruction model to promote and create in thinking for problem solving of vocational students based on theory of constructionism, 2) the lesson plans through the development of instruction model, and 3) the creative thinking for problem solving test the analyzing statistic was percentages, mean standard deviation and t-test independence

The result of this research found that:

1) The instruction model to promote the problem solving skill thinking of vocational students based on theory of constructionism was developed, it consisted of 5 majors' components principles, objectives, contents, instruction process and evaluation. The instruction process are 7 steps; 1) problem identify, 2) analysis problem, 3) selection problem, 4) decision phase, 5) implementation phase, 6) assessment, and 7) knowledge management.

2) The average scores of the create thinking for problem solving test after learning through the developed model was higher at .05 level of significance.

Keywords: Problem solving skill Thinking, Constructionism

บทนำ

ปัจจุบันสถานประกอบการต่างๆ มีความต้องการนักเรียนนักศึกษาด้านอาชีวศึกษา ที่มีความรู้ความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดในการแก้ปัญหาจนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองเข้าทำงานในสถานประกอบการอย่างมาก จนเกิดการขาดแคลน ระดับฝีมือแรงงาน แต่ปัญหาที่พบบนพบว่าคุณภาพของนักเรียนอาชีวศึกษาที่จะนำเข้าสู่ตลาดแรงงานนั้นยังขาดคุณภาพโดยเฉพาะในด้านกระบวนการคิด ไม่ว่าจะเป็นการคิดในลักษณะใด ดังที่ กิจจา บานชื่น (2557, น. 3) ได้กล่าวถึงปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาว่านักเรียนอาชีวศึกษา ร้อยละ 71.23 ขาดการใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนต์ชัย พงศกรนฤวงษ์ (2552, น. 3) พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาขาดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบในระดับสูงมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ จอมพงศ์ มงคลวนิช และคณะ (2555, น. 16) จึงสรุปได้ว่าปัญหาของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษานั้น คือการขาดทักษะ

การใช้ความคิดในการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ มาสร้างรูปแบบเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งสิ้น 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นการกำหนดปัญหา (Problem Identify) ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์สาเหตุปัญหา (Analysis Problem) ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดทางเลือกแก้ปัญหา (Selection) ขั้นที่ 4 ขั้นตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม (Decision) ขั้นที่ 5 ขั้นแก้ปัญหาตามวิธีที่เลือก (Implementation) ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลการแก้ปัญหา (Assessment) และขั้นที่ 7 ขั้นจัดเก็บเป็นองค์ความรู้ (Knowledge Management)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ ระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนจากรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรคือนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 68 คน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นปีที่ 1 แผนกวิชาการตลาด ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา มีลักษณะแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยออกแบบให้ครอบคลุมกับทักษะการคิดแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ และค่าคะแนนที (t-test)

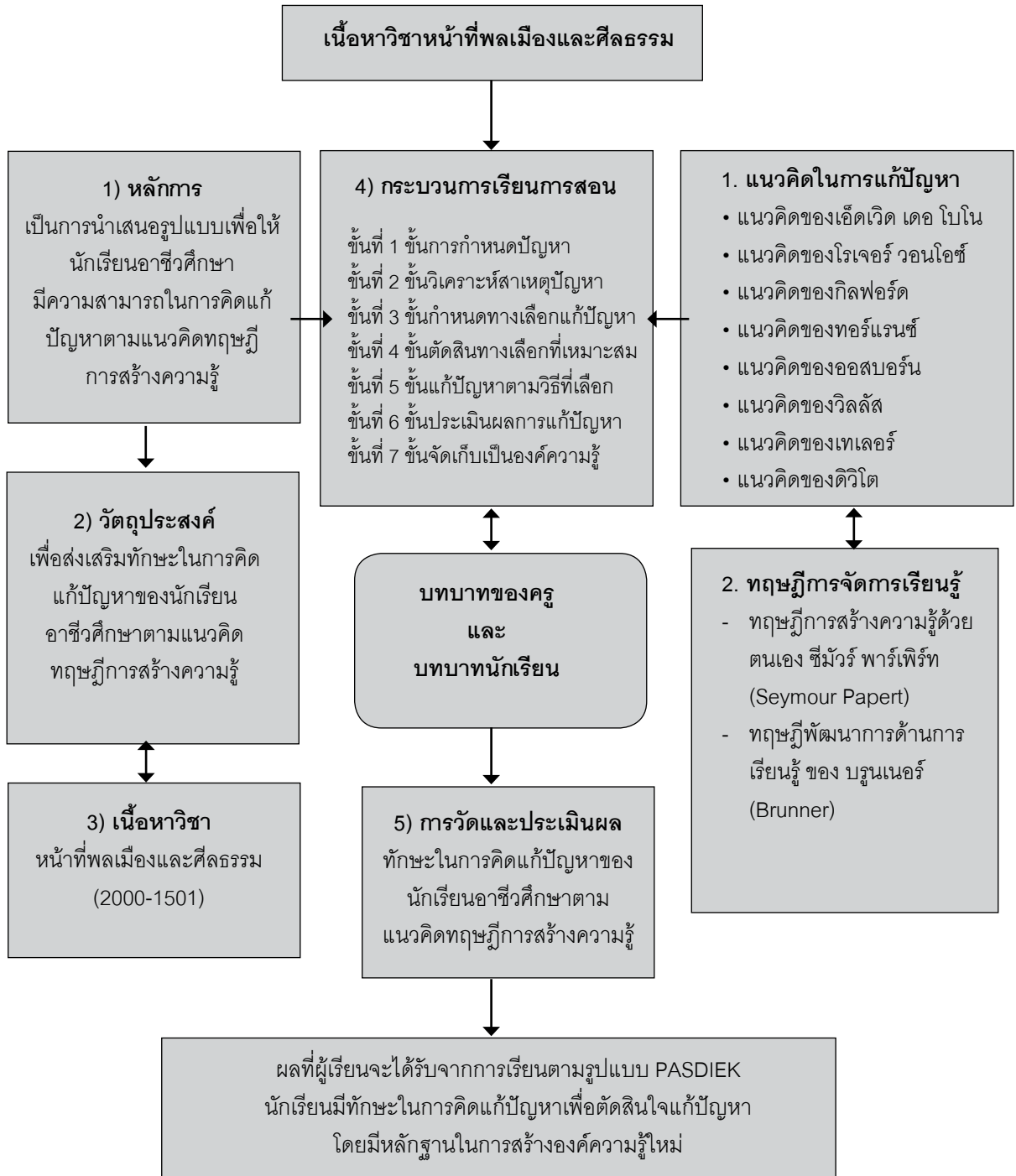
ผลการวิจัย

ได้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ มีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กระบวนการเรียนการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ มีองค์ประกอบ คือ หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ในส่วนแนวคิดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะ ในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ มีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นการกำหนดปัญหา (Problem Identify) ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์สาเหตุปัญหา (Analysis Problem) ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดทางเลือกแก้ปัญหา (Selection) ขั้นที่ 4 ขั้นตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม (Decision) ขั้นที่ 5 ขั้นแก้ปัญหาตามวิธีที่เลือก (Implementation) ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลการแก้ปัญหา (Assessment) และขั้นที่ 7 ขั้นจัดเก็บเป็นองค์ความรู้ (Knowledge Management)

2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามทฤษฎีการสร้างความรู้ของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนโดยส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียน

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษา
ตามทฤษฎีการสร้างความรู้

อภิปรายผล

1. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นผ่าน การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบการเรียน การสอน เท่ากับ 0.80 - 1.00

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ และตามแนวคิดการคิดแก้ปัญหาตามหลักการของทฤษฎี การสร้างความรู้ มีการดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบโดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติ เป้าหมายการผลิตนักเรียนอาชีวศึกษา ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามแนวคิด ADDIE Model ของ เควิน ครูส (Kevin Kruse, 2008, p. 1) ร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้เน้นทักษะการคิดในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโทนี วากเนอร์ (Tony Wagner, 2008, pp. 20-24) กล่าวถึง ทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้นี้ ตรงกับแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิธีการเรียนสายอาชีพ ของวิลมรต์น์ สุนทรโรจน์ (2551, น. 154) ที่สรุปว่า แนวคิดในการสร้างความรู้เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีกระบวนการเกิดขึ้นภายในบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้ด้วยเหตุผลจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม จนเกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญา แล้วสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ ความรู้ที่ได้จึงเกิดจากการที่ผู้เรียนสร้างขึ้นเองจาก

การทำกิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบันนั้นได้เปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้วิธีการเรียนรู้มากกว่าให้ความรู้โดยตรงเน้นการคิดในการแก้ปัญหา โดยการเรียนรู้จากสถานการณ์มากกว่าการเรียนรู้เพื่อการจำตามที่ครูบอก ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นครูเป็นผู้ให้ความรู้เป็นสำคัญ ซึ่งวิธีการนี้ เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องซึ่งสามารถนำไปใช้ในโอกาสต่อไปในอนาคตเมื่อพบกับเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาล้ำคลั่งกับปัญหาที่ผ่านมา การสร้างความรู้ในการแก้ปัญหา จากสถานการณ์ที่กำหนดได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจอยซ์ และเวลล์ (Joyce and Weil, 2000, p. 9) ที่ได้อธิบายไว้ว่าว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมนั้นต้องอาศัยพื้นฐานของที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (Orientation to the models) ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอน แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีวิจารณญาณ หลักการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกิดานันท์ มลิทอง (2550, น. 10) ที่ได้อธิบายไว้ว่าการออกแบบระบบการเรียนการสอนควร มุ่งองค์ประกอบ และ การประเมินที่เหมาะสมเพื่อตัดสินว่า การเรียนรู้นั้นประสบความสำเร็จตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้จึงมีองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลการจัดการเรียนของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้

2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนโดยส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนโดยส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิด

ทฤษฎีการสร้างความรู้ นักเรียนได้เป็นผู้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา สร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้สามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงต่อไปได้ สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบที่ผู้วิจัยค้นพบนั้น ทำให้นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหา ทำให้มีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกัน ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการหลายคน (Fosnot, 1996, pp. 12 - 15) (Von Glaserfeld, 1991, pp. 22 - 25) (Wilson 1996, pp. 18 - 20) (Cobb, 1994, pp. 7 - 10) (ไพจิตร สะดวกการ, 2538, น. 22) (สุกัญญา กตัญญู, 2542, น. 39) (สิริชนม์ ปิ่นน้อย, 2542, น. 20) (ธิดา ภูประทาน, 2542 น.13) ที่สรุปโดยรวมได้ว่าการเรียนการสอนอาชีวศึกษาจำเป็นต้องใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษารวมทั้งลักษณะวิชาและผลลัพธ์ที่คาดหวัง ในยุคศตวรรษที่ 21 ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist Learning Theory) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างวิธีสอนการสร้างความรู้กับวิธีสอนแบบปกติของ อาภาพร สิงหราช (2545), ธิดา ภูประทาน (2542), สุกัญญา กตัญญู (2542), สิริชนม์ ปิ่นน้อย (2542), ที่ค้นพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสร้างความรู้มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างรู้นั้นมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติหรือเป็นผู้กระทำด้วยตนเองเป็นหลักโดยครูเป็นผู้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน โดยเฉพาะด้านการวางแผน หรือหาวิธีการแก้ปัญหา มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

นอกจากผลการวิจัย ยังได้ข้อค้นพบบางประการจากการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนมีความสามารถในการใช้รูปแบบการคิดแก้ปัญหาได้ดีกว่าการสอนแบบปกติ ครูผู้สอนในสถานศึกษาจึงควรนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ฝึกให้นักเรียนได้ฝึกเพื่อให้นักเรียนมีการคิดแก้ปัญหาอันจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นด้วยตัวของนักเรียนเอง นอกจากนี้ครูผู้สอนควรนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนโดยนำไปเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติหรือรูปแบบการสอนรูปแบบอื่น ๆ เพื่อนำผลสัมฤทธิ์ที่ได้มาเปรียบเทียบจะเป็นการดียิ่ง

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า กระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนอาชีวศึกษาตามทฤษฎีการสร้างความรู้ที่เป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน จนเกิดความสามารถในการคิดในการแก้ปัญหา ดังนั้นการที่ครูผู้สอนจะนำรูปแบบนี้ไปใช้จึงควร ปฏิบัติตามขั้นตอน ที่ผู้วิจัยค้นพบอย่างเป็นขั้นเป็นตอน คือจากขั้นการกำหนดปัญหา (Problem Identify) ขั้นวิเคราะห์สาเหตุปัญหา (Analysis Problem) ขั้นกำหนดทางเลือกแก้ปัญหา (Selection) ขั้นตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม (Decision) ขั้นแก้ปัญหาตามวิธีที่เลือก (Implementation) ขั้นประเมินผลการแก้ปัญหา (Assessment) และขั้นจัดเก็บเป็นองค์ความรู้ (Knowledge Management) ทั้งนี้เพราะหากข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง จะไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อค้นหาตัวแปรที่ส่งผลต่อรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ เช่น ระดับทักษะของนักเรียนก่อนเข้าศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา ระดับทักษะการคิด และระดับความสามารถทางการเรียนของนักเรียน

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ที่พัฒนาผู้เรียนโดยองค์รวม โดยเน้นทั้งความรู้และทักษะในการคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาโดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ ร่วมกับทฤษฎีอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีการคิดระดับสูง ทฤษฎีการร่วมมือกันเรียนรู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กิจจา บานชื่น. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณพิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- กิดานันท์ มลิตอง. (2550). เทคโนโลยีทางการศึกษา ร่วมสมัย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การติดตามและประเมินผล การดำเนินงานตามนโยบายยุทธศาสตร์การส่งเสริมการจัดการศึกษาของเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทอาชีวศึกษา. (เอกสารวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ธิดา ภูประทาน. (2542). ผลของการจัดกิจกรรมความรู้ทางกายภาพตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อ มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของเด็กวัยเตาะแตะ (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณพิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ไพจิตร สะดวกการ. (2539). ผลของการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณพิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- มนต์ชัย พงศกรนฤวงษ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างความรู้ของนักเรียนช่วงอุตสาหกรรม (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณพิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สิริชนม์ ปิ่นน้อย. (2542). ผลของการใช้เกมคณิตศาสตร์ในการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณพิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุกัญญา กัตถัญญ. (2542). ผลการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณพิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- อาภาพร สิงหาราช. (2545). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการใช้ห้องเรียนจำลองธรรมชาติกับการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (วิทยานิพนธ์มหาบัณพิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.).
- Cobb, P. (1994). Where Is the Mind? Constructivist and Sociocultural Perspectives on Mathematical Development. *Educational Researcher*.
- Fosnot, C. T. (1996). *Constructivism: Theory, Perspective, and Practice*. New York: Teacher College Press.

- Glaserfeld, E. V. (1991). *Radical Constructivism : A Way of Knowing and Learning*. London: The Falmer press.
- Joyce, B. R. and Weil M. (2000). *Model of Teaching*. (6th ed.). Massachusetts: Allyn & Bacon.
- Kevin, K. (2008). *Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model*. Retrieved December 30, 2008. from http://www.e-learningguru.com/articles/art2_1.htm
- Tony, W. *Seven Survival Skills*. Retrieved July 13, 2008, from <http://wiki.bath.ac.uk/display/charlescornelius/>

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

The development of instructional leadership indicators of teachers
in schools under the Secondary Educational Service Area Office 22

จิรวดี ทวีโชติ^{1,*} และ วสันิกา ฉลากบาง²
Jiravadee Taveecho^{1,*} and Wannika Chalakbang²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 531 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.96 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.30 - 0.66 โดยใช้โปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย 78 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น ด้านความรู้ความสามารถในการสอน ด้านความเข้าใจและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง

2. โมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2) เท่ากับ 45.47 ค่าองศาอิสระ df เท่ากับ 46 ค่า χ^2/df เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 ค่าดัชนีแสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 798.86 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้, ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู, ตัวบ่งชี้

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 47000
M.Ed. Student in Educational Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Sakon Nakhon 47000, Thailand

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 47000
Faculty Of Education Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding, e-mail: monokoroboo34@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this study were to develop the indicators and to examine the goodness-of-fit indices of the developed structural model on instructional leadership indicators of teachers under the Secondary Educational Service Area Office 22 with the empirical data. The sample group consisted of 531 participants who were a head teachers of academic administration affairs and teachers in the academic year B.E. 2017, selected through multi - stage random sampling. Data collection tool was a 5 - level rating scale questionnaire with content validity index between 0.60-1.00, the overall reliability value as calculated by using Cronbach Alpha Coefficient at 0.96 and discrimination value between 0.30-0.66, which were determined in data analysis process by LISREL software.

The results show that :

1. Instructional leadership of teachers comprises 5 main components, 18 sub components and 78 indicators, which can be categorized into 5 groups, namely 1) Instructional knowledge and capability, 2) Understanding on curriculum development, 3) Measurement and evaluation, 4) Self and staff development, and 5) The ability to be a change agent in an organization.

2. The developed structural model on instructional leadership indicators of teachers shows a goodness-of-fit with the empirical data with chi-square at a statistically significant value at 45.47, $df = 46$, $\chi^2/df = 0.90$, GFI = 0.99, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.00, CN = 798.86 which are in accordance with the set hypothesis.

Keywords: Instructional Leadership, Teacher Instructional Leadership, Indicator

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติหมวด 5 เกี่ยวกับ หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ระบุว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษิตตามวาระหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุน

ให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น.14)

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ครูในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงาน ด้านการจัดการ เรียนรู้และมีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับ สถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองหรือได้รับการ พัฒนาให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมทั้งด้านความรู้ ด้านพฤติกรรมและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการเรียนรู้ ภาวะผู้นำการ จัดการเรียนรู้ของครู จะทำให้ครูต้องคิดและสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นในโรงเรียน และในชุมชน ครูต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งมีความสามารถด้านการวิจัย ครูจึงจำเป็นต้อง ปรับตัว พัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าของตนเอง (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2549, น.5-6)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าคุณภาพของการศึกษา และคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ ด้วยเหตุนี้ครูจึงจำเป็นต้องเป็นผู้รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (รังสรรค์ สุทาธัมย์, 2556, น. 2) ปัญหาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มลดต่ำลง ส่วนหนึ่งเกิดจากคุณภาพของครูที่ไม่มีภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาตนเองและโรงเรียน เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านวิชาการ (จารุภัทร บุญส่ง, 2556, น. 5) หากมีการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนก็จะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ รวมทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูมีน้อย และยังไม่ปรากฏตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน จึงอาจทำให้การปฏิรูปการศึกษาเกิดปัญหาได้

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เพื่อบ่งชี้และพัฒนาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

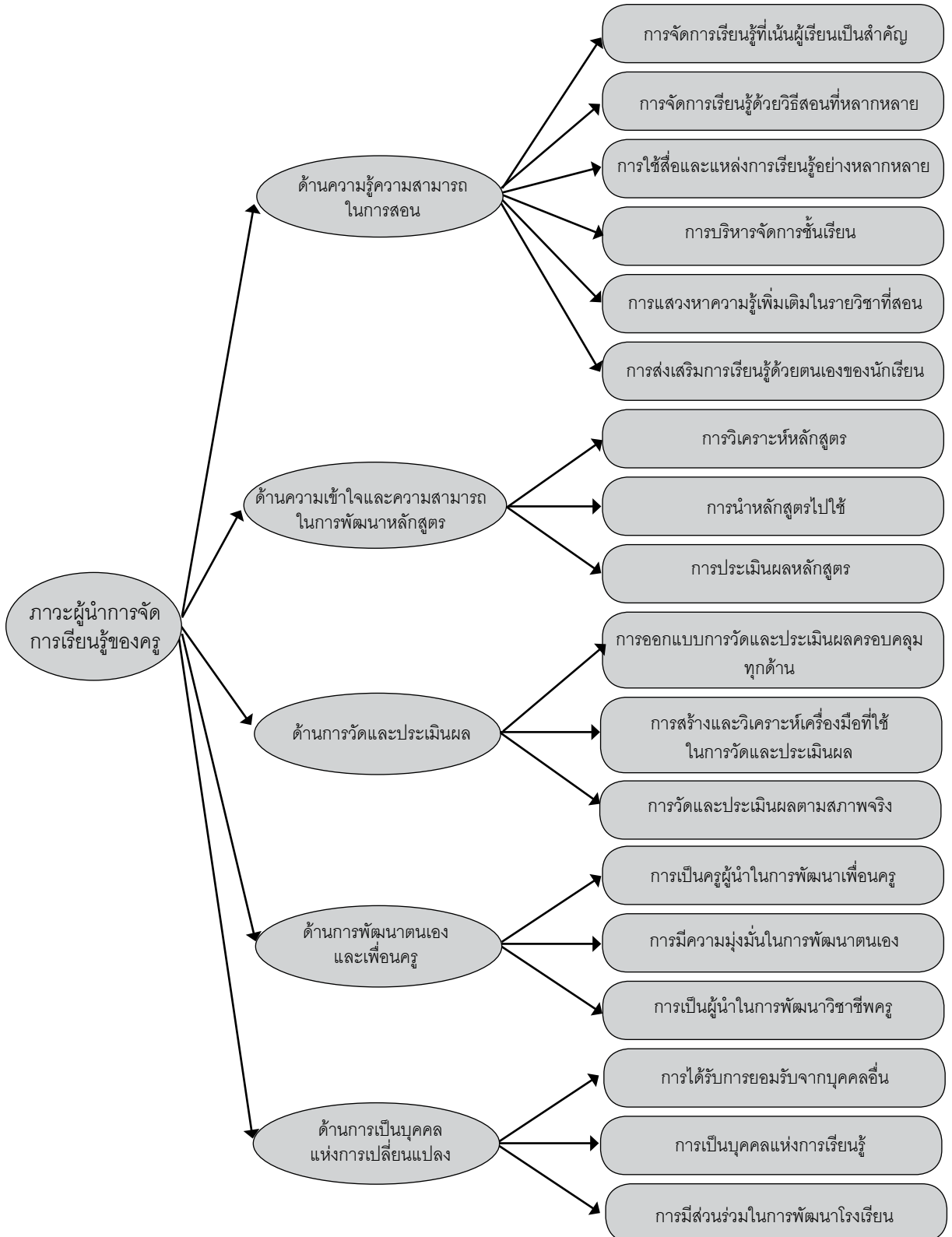
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกได้ 5 องค์ประกอบหลัก และ 18 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

- 1) องค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถในการสอน จำนวน 6 องค์ประกอบย่อย
- 2) องค์ประกอบด้านความเข้าใจและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย
- 3) องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย
- 4) องค์ประกอบด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย และ
- 5) องค์ประกอบด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย ดังแสดงในภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย 1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 80 ของผู้ทรงคุณวุฒิและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำผลที่ได้มาใช้ในการประกอบการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 3) การพัฒนาตัวบ่งชี้เชิงสมมติฐาน

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าตัวบ่งชี้นั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเนื้อหาที่มุ่งวัด จำนวน 78 ตัวบ่งชี้ โดยมีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดว่าต้องมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.70 ขึ้นไป (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546, น. 70) และผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถาม (r) มีค่า 0.30-0.66

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ และครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,604 คน (กลุ่มสารสนเทศ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22, 2560)

กลุ่มตัวอย่าง เป็นหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2560 ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎอัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์ 20: 1 จำนวนทั้งสิ้น 531 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ดังนี้ ขั้นที่ 1 ใช้สหวิทยาเขตเป็นหน่วยสุ่ม ใช้การสุ่มแบบเจาะจง ได้สหวิทยาเขตทั้งหมด 12 สหวิทยาเขต ขั้นที่ 2 ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากแบบใส่คืน ได้โรงเรียนทั้งหมด 59 โรงเรียน ขั้นที่ 3 ใช้หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการเป็นหน่วยสุ่ม ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวนทั้งหมด 59 คน ขั้นที่ 4 ใช้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหน่วยสุ่ม ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย รวมครูผู้สอนโรงเรียนละ 8 คน จำนวนทั้งหมด 472 คน รวมทั้งสิ้น 531 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับ ดังนี้ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งมีประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ด้านความรู้ความสามารถในการสอน 2) ด้านความเข้าใจและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และ 5) ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง และ ฉบับที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.96 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30-0.66

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วย 1) ค่าความถี่และค่าร้อยละ 2) ค่าเฉลี่ย 3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน และ 5) ค่าพารามิเตอร์โดยวิธีไคสแควร์สูงสุด โดยใช้โปรแกรม LISREL

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย ตามลำดับต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย 78 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น ด้านความรู้ความสามารถในการสอน จำนวน 26 ตัวบ่งชี้ ด้านความเข้าใจและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ และด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง จำนวน 14 ตัวบ่งชี้

2. โมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความสอดคล้องกัน โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-Square:) เท่ากับ 45.47 ค่าองศาอิสระ df เท่ากับ 46 ค่า / df เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 ค่าดัชนีแสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 798.86 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มี 5 องค์ประกอบคือด้านความรู้ความสามารถในการสอน ด้านความเข้าใจและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ วิจิตรมา ไชยมหา (2556, น.17) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านการมีภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูนั้น ครูต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ในวิชาเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นอย่างดี มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สามารถวิเคราะห์หลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร สามารถออกแบบการวัดและประเมินผลครอบคลุมผลการเรียนรู้ทุกด้าน สร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้วัดผลด้วยวิธีการที่ถูกต้อง จัดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและนำผลการวัดและประเมินผลมาใช้เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาครูเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพครูและเพื่อนร่วมอาชีพ แสวงหาความรู้ที่แปลกใหม่เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู นำมาวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.96 จึงถือว่า ตัวบ่งชี้ใช้ได้ทุกตัว

2. โมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่าทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดย 1) ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู (DAT) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.01 2) ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (POC) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 3) ด้านความรู้ความสามารถในการสอน (KAT) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 4) ด้านความเข้าใจและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร (UAC) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.93 และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล (MEA) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.91 ตามลำดับ รวมทั้งตัวบ่งชี้ทั้ง 78 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ของครูพบว่า ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด กล่าวคือครูมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อนครูในการทำงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาชีพครูอยู่เสมอ และด้านการวัดและประเมินผล มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด กล่าวคือครูควรสร้างความตระหนักในการวัดและประเมินผลเพิ่มขึ้น จัดการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อหา ครอบคลุมครบทุกเนื้อหาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการกำกับติดตามพัฒนาการของการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นจึงสามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัตน์ ราชพัฒน์ (2554, น. 20) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง ด้านวิชาชีพของครูมีความมุ่งมั่นและการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่องภายใต้บรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกันของครู และสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้

ปัญญาให้เริ่มสร้างแนวคิดใหม่ สร้างวิธีการใหม่และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้ และมีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ และวราภรณ์ สารโจน์ (2559, น.153) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ซึ่งเป็นการพัฒนาตนเองอยู่เสมอทั้งในด้านความรู้ความสามารถและทักษะในแต่ละสาขาหรือศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ นวัตกรรมใหม่ ผลงานใหม่ที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของครู

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรจูงใจและสนับสนุน การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อนครูในการทำงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาชีพครูอยู่เสมอ สำหรับองค์ประกอบที่มีน้ำหนักน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้วยเหตุผลดังกล่าว หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมให้ความรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และทักษะด้านการวัดและประเมินผลให้แก่ครูเพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจในกระบวนการวัดและประเมินผลเพิ่มขึ้น

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทั้ง 78 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตลอดจนมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ดังนั้นจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดหรือแบบประเมิน โดยยึดตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดต่อไป

2.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรนำองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปสร้างโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. (2560). ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2560, จาก http://data.boppobec.info/emis/index_area.php?Area_CODE=101722.
- จารุภัทร บุญส่ง. (2556). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- จิตติมา ไชยมหา. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. (2549). การศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน รายงานการสัมมนาการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ สุธารมย์. (2556). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก วันที่ 6 เมษายน 2560.
- วราภรณ์ สารโรจน์. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้าพรินติ้ง.
- อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน ตำบลธงชัยเหนือ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

The potential development of self-care in Elderly with hypertension
to prevent complication in Thongchainau Sub-District,
Pakthongchai District, Nakhon Ratchasima Province

ชลลดา งอนสำโรง^{1,*} และทองทิพย์ สละวงศ์ลักษณ์²
Chollada Ngonsamrong¹ and Thongtip Salawongluk²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน ตำบลธงชัยเหนือ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา การดำเนินการวิจัยมี 3 ระยะ ระยะที่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและกำหนดกลยุทธ์ชุมชนระยะที่ 2) กระบวนการพัฒนาศักยภาพ ระยะที่ 3) ผลลัพธ์ของการพัฒนากลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 31 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสังเกต แบบสอบถาม การถ่ายภาพ และการบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าสูงสุดค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t-test วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริบทบ้านหนองด่านข้างเป็นสังคมผู้สูงอายุและเป็นโรคความดันโลหิตสูงถึงร้อยละ 39.17 ชุมชนสนับสนุนกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแต่ยังไม่ตระหนักถึงการดูแลตนเองก่อนการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงด้านกระบวนการพัฒนามี 3 แผน คือ 1) แผนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค 2) แผนการเยี่ยมบ้าน และ 3) แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมเวลา 70 ชั่วโมง ผู้สูงอายุ ได้เข้ากระบวนการพัฒนาศักยภาพในแต่ละแผน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการปฏิบัติงาน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์และการสะท้อนการปฏิบัติด้านผลลัพธ์ของการพัฒนา พบว่า หลังการพัฒนาศักยภาพ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง มีการรับรู้ความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อน มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงจากภาวะแทรกซ้อน มีความคาดหวังในความสามารถตนเอง มีความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติตัว และมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวตามหลัก 3 อ. (อาหาร การออกกำลังกาย และการจัดการอารมณ์) สูงกว่าก่อนการพัฒนาศักยภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีระดับความดันโลหิตลดลง

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง การพัฒนาศักยภาพ ภาวะแทรกซ้อน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000
M.P.H. Student in Community Health Development Program Nakhon Ratchasima Rajabhat University,
Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000
Faculty of Education Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: chollada.yua@hotmail.com

ABSTRACT

This action research aimed to develop the potential in elderly with hypertension in Thongchainau Sub-District, Pakthongchai District, Nakhon Ratchasima Province. The study was divided into three phases; 1) studying of community context and strategy, 2) processes of potential development, and 3) studying of the results on elderly with hypertension potential development. The sample groups were 31 elderly people with hypertension. Data were collected via observation, questionnaire and records and subsequently analyzed using statistics, frequency distribution, percentage, minimum, maximum, standard deviation, and Paired t-test. The contextual result revealed that: Ban Nong-Danchang was aged society with a 39.17% hypertension rate. Community support and participation in the health care of the elderly, but also not aware of self-care before complications from hypertension. In aspect of elderly people with hypertension potential development, There were three activity plans, which comprised of workshop training by Protection Motivation Theory application program, home visits and knowledge sharing, at a total of 70 hours.

It was found that elderly people with hypertension completely participated in action plan consisted of planning, action, observation and reflection. In aspect of developmental result, it was found that the sample group had knowledge, perceived severity, perceived probability, self-efficacy and response efficacy. Moreover, they behaved according the 3E principle (eat, exercise and emotion) more, higher with statistically at the level of .05 had decreased blood pressure level.

Keywords: Elderly with hypertension, Potential development, Complication

บทนำ

จากรายงานขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2013) พบว่า โรคความดันโลหิตสูงเป็นสาเหตุการตายถึงร้อยละ 12.8 ของสาเหตุการตายทั้งหมด และถือว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขของทุกประเทศทั่วโลกและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเนื่องจากโลกได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงทำให้มีจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น ซึ่งในปี 2559 โลกมีประชากรสูงอายุถึงร้อยละ 12.5 และในประเทศไทย จากการสำรวจ พ.ศ. 2554, 2557 และ 2559 พบว่า จำนวนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง คิดเป็น ร้อยละ 12.2, 14.9 และ 16 ตามลำดับ (ปราโมทย์ ปราสาทกุล, 2560) ข้อมูลการคัดกรองภาวะสุขภาพ ผู้สูงอายุของกระทรวงสาธารณสุขในปี 2558 พบว่า มีผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ร้อยละ 21 และผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ ร้อยละ 79 แต่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง

โดยเฉพาะโรคความดันโลหิตสูงพบมากที่สุด ร้อยละ 31.7 (วิมล บ้านพรวน, 2558) และพบว่าโรคความดันโลหิตสูง มีอัตราการตายเพิ่มจาก 5.7 ในปี พ.ศ.2555 เป็น 12.1 ต่อแสนประชากรในปี พ.ศ. 2558 และยังพบว่าร้อยละ 50 ของโรคหลอดเลือดสมองตีบมีสาเหตุมาจากโรคความดันโลหิตสูง (กรมควบคุมโรค, 2559) จังหวัดนครราชสีมา มีผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2558, 2559 และ 2560 คิดเป็น ร้อยละ 38.0, 39.7 และ 40.5 ตามลำดับและสอดคล้องกับข้อมูลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาลปักธงชัย ในปี พ.ศ. 2558, 2559 และ 2560 พบร้อยละ 36.9, 37.7 และ 38.1 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ในตำบลปักธงชัยเหนือ มีแนวโน้มการเกิดโรคเพิ่มขึ้นเช่นกัน ในปี พ.ศ. 2558, 2559 และ 2560 ร้อยละ 35.4, 36.6 และ

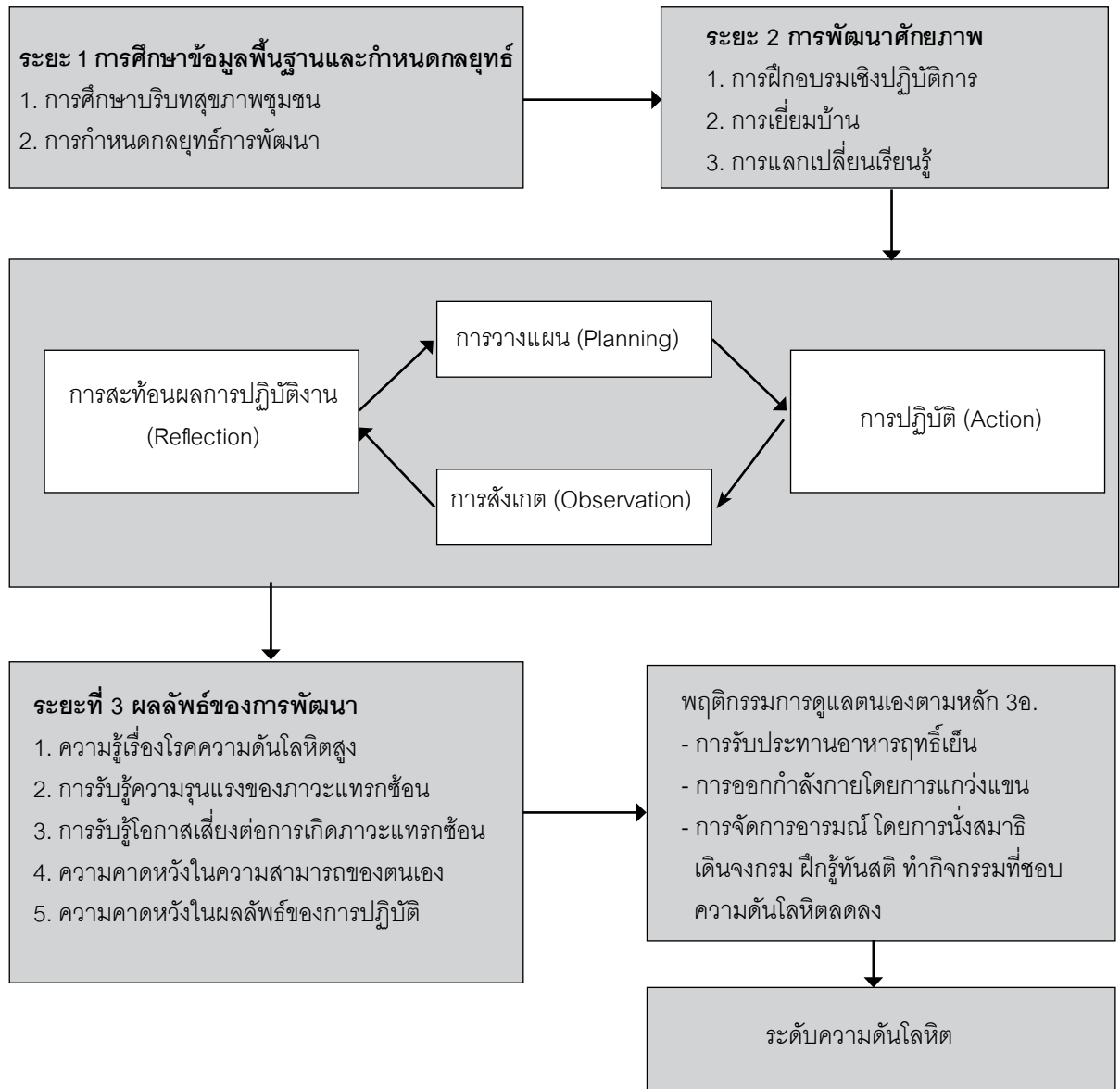
39.0 ตามลำดับ (กระทรวงสาธารณสุข, 2560) นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงยังมีพฤติกรรมการดูแลตนเองในด้านการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย และการจัดการความเครียดยังไม่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคหลอดเลือดสมอง กลายเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต และต้องการการดูแลระยะยาว ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ค่าใช้จ่ายทั้งของรัฐและครอบครัวที่เพิ่มรวมถึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและญาติ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2558) ซึ่งตรงกับการวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงที่พบว่า เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้อง การออกกำลังกายที่ไม่ถูกต้อง และขาดทักษะการควบคุมอารมณ์ที่ถูกต้อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2556) และจากการเยี่ยมบ้านยังพบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงยังมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีรสหวาน มัน และเค็ม ขาดการออกกำลังกาย และยังมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับโรค คิดว่าเป็นโรคของผู้สูงอายุรักษาไม่หาย มีบางรายใช้ยาสมุนไพรควบคู่กับยาแผนปัจจุบัน ยังไม่รับรู้ถึงความรุนแรงและโอกาสเสี่ยงของการเกิดภาวะแทรกซ้อนและไม่คิดว่าตนเองจะสามารถปฏิบัติตนให้หายจากโรคนี้ได้ และสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบริบทชุมชน ที่พบว่าผู้สูงอายุยังไม่ตระหนักในการดูแลสุขภาพก่อนการเกิดโรค (ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลธงชัยเหนือ, 2559)

จากข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนโดยการนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis and McTaggart (1990) ร่วมกับการนำทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคของ Roger (1986) มากำหนดเนื้อหาเพื่อกระตุ้นให้ผู้ป่วยเกิดความตระหนัก โดยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การเยี่ยมบ้าน และจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่เหมาะสมสามารถป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเลือกหมู่บ้านหนองด่านช้าง ม.6 เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง 5 อันดับแรกของตำบล ประกอบกับมีผู้นำชุมชนและ อสม. ที่ความเข้มแข็งและต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้สูงอายุให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน
3. เพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในการดูแลตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับการพิจารณาเห็นชอบจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพ ได้แก่ ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 31 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์คุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้สูงอายุ

กลุ่มติดสังคมที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง 2) มีอายุระหว่าง 60-75 ปี 3) สมัครใจเข้าร่วมโครงการ 4) อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลธงชัยเหนือ ตลอดระยะเวลาของการวิจัย 5) รับประทานยาลดความดันโลหิตสม่ำเสมอ เกณฑ์การยุติการเข้าร่วมวิจัย คือ เข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบทุกขั้นตอน เจ็บป่วยรุนแรงและเสียชีวิต ใช้ระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่

26 ธันวาคม 2560-24 เมษายน 2561 รวม 18 สัปดาห์ โดยมีการนัดหมายทุกวันอังคาร เวลา 09-12.00 น. มีการดำเนินการ 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และกำหนดกลยุทธ์ชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาศักยภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ และ อสม. เกี่ยวกับสถานการณ์โรคในพื้นที่และความต้องการการดูแลสุขภาพของชุมชน ระยะที่ 2 กระบวนการพัฒนาศักยภาพ นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มากำหนดกระบวนการพัฒนาศักยภาพโดยการประยุกต์ใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการและทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคมากำหนดเนื้อหาได้แผนการพัฒนาศักยภาพ 3 แผน ได้แก่ แผนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงผลกระทบและโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงและการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงและการเรียนรู้จากค่ายสุขภาพแพทยวิถีธรรม 2) แผนการเยี่ยมบ้าน 3) แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระยะที่ 3 ผลลัพธ์ของการพัฒนา โดยศึกษาในด้านความรู้ การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้โอกาสเสี่ยงความคาดหวังในความสามารถตนเองความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติพฤติกรรมตามหลัก 3อ. และค่าความดันโลหิต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคแบ่งออกเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สิทธิการรักษา ระยะเวลาที่เป็น ประวัติครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ช่องทางการได้รับข่าวสาร และการรับประทานยา จำนวน 13 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 33 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบถูกผิดแบบสอบถามการรับรู้ความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 15 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจและเห็นด้วย

แบบสอบถามการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 16 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจและเห็นด้วยแบบสอบถามความคาดหวังในความสามารถตนเองจำนวน 19 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ ทำไม่ได้ ไม่แน่ใจ และทำได้แบบสอบถามความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติ จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และเห็นด้วย และแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพตนเองตามหลัก 3 อ. (อาหาร การออกกำลังกาย และการจัดการอารมณ์) จำนวน 30 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ ไม่ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง และเป็นประจำ ชุดที่ 2) เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการพัฒนามี 3 แผน คือ 1) แผนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้เวลา 49 ชั่วโมงประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 1) ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง เป็นการบรรยายเกี่ยวกับสาเหตุ อาการและการปฏิบัติตัว เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนโดยใช้ภาพพลิกและแผ่นพับและมีการฉายวีดิทัศน์เกี่ยวกับสาเหตุ อาการ ภาวะแทรกซ้อน รวมถึงการนำเสนอ Power point เรื่องการป้องกันภาวะแทรกซ้อน 2) ผลกระทบและโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง มีการนำเสนอตัวแบบในชุมชนที่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรค มาเล่าประสบการณ์และฉายวีดิทัศน์ให้เห็นถึงความรุนแรงและพฤติกรรมเสี่ยง 3) การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงโดยการฉายวีดิทัศน์และ Power point ตามหลัก 3อ. ได้แก่ การฝึกจัดเมนูอาหารสุขภาพ การอ่านฉลากข้างผลิตภัณฑ์ การดื่มน้ำเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายโดยการแกว่งแขน และการจัดการอารมณ์ โดยการนั่งสมาธิ เดินจงกรม มีการบันทึกการปฏิบัติพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนรู้จากค่ายสุขภาพแพทยวิถีธรรม เป็นการเรียนรู้จากตัวแบบที่ปฏิบัติตนตามหลัก 3 อ. และสามารถควบคุมภาวะแทรกซ้อนได้ เรียนรู้อาหารฤทธิ์ร้อน ฤทธิ์เย็น การดื่มน้ำสมุนไพรปรับสมดุล 2) แผนการเยี่ยมบ้านใช้เวลา 12 ชั่วโมง เป็นการติดตามประเมินผลโดยการสังเกต

คู่มือบันทึก สอบถามและให้เล่าถึงการปฏิบัติตนพร้อมเล่าปัญหาและอุปสรรค 3) แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใช้เวลา 9 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นฐานความรู้เรื่องโรค ฐานอาหารและการดื่มน้ำเพื่อสุขภาพ ฐานการออกกำลังกาย โดยการแวงแชน และฐานการจัดการอารมณ์กลุ่มตัวอย่างมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำและนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง บ้านพันธ์สงวน ตำบลธงชัยเหนือ อำเภอบึงนคร จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้วยวิธีการของคูเดอร์ริชาร์ดสัน สูตรที่ 20 (KR-20) ได้ค่าเท่ากับ 0.75 หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของคอนบราค ได้ค่า 0.80, 0.73, 0.85, 0.84 และ 0.83 ตามลำดับ สำหรับเครื่องมือที่พัฒนาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มกับตัวแทนชุมชน ในเรื่องบริบทชุมชน สุขภาพชุมชน สถานการณ์โรคความดันโลหิตสูง การมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุและความต้องการการดูแลส่วนในกลุ่มพัฒนาศักยภาพ เป็นแบบสังเกต แบบบันทึก การซักถาม และแบบ Check list การปฏิบัติพฤติกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาศักยภาพด้วยค่าที (t-test for dependent) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาบริบทชุมชนโดยการสนทนากลุ่มกับตัวแทนชุมชน เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2560 ซึ่งได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนผู้สูงอายุ อสม. และผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ในเรื่องบริบทชุมชน สุขภาพชุมชน สถานการณ์โรคความดันโลหิตสูง การมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุและความต้องการการดูแลพบว่า หมู่บ้านหนองด่านช้าง มีผู้สูงอายุ ร้อยละ 17.50 และเป็นโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 39.17 ในชุมชนมีผู้สูงอายุที่เกิดความพิการจากโรคความดันโลหิตสูง 1 คน แต่สามารถทำงานได้ทำให้ชุมชนยังไม่ตระหนักถึงการดูแลตนเอง แต่จากการพูดคุยถึงผู้ป่วยอัมพาตที่เคยถูกคอตายเนื่องจากเครียดที่ตนทำงานไม่ได้ทำให้ชุมชนเกิดความกลัวและไม่อยากเป็นแบบนั้น เห็นความสำคัญในการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น อยากให้เจ้าหน้าที่ออกมาให้คำแนะนำและจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพดังคำพูดของผู้สูงอายุคนหนึ่งที่ว่า “ฉันไม่อยากเป็นแบบเขา”

2) ด้านกระบวนการพัฒนา ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการและทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค ซึ่งมี 3 แผน ได้แก่ แผนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง ดำเนินกิจกรรม 2 รอบ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมาไม่ครบเนื่องจากติดภารกิจมีการติดตามให้ความรู้ที่บ้าน ผลกระทบและโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงดำเนินกิจกรรม 2 รอบ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเสียชีวิต 1 ราย มีผู้ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมสนใจอยากเข้าร่วมการวิจัยเพราะตนเองเป็นโรคความดันโลหิตสูงการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงดำเนินกิจกรรม 3 รอบ รอบที่ 1 ให้ความรู้การดูแลตนเองตามหลัก 3 อ. รอบที่ 2 ฝึกลงบันทึกการปฏิบัติพฤติกรรมและเพิ่มเรื่องการดื่มน้ำเพื่อสุขภาพ รอบที่ 3 แบ่งกลุ่มโดยให้หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบและติดตามพฤติกรรมและการเรียนรู้จากค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรม โดยเรียนรู้เรื่องอาหารฤทธิ์ร้อน-เย็น การดื่มสมุนไพรเพื่อปรับแผนการเยี่ยมบ้าน เพื่อทบทวน และติดตาม

พฤติกรรมการปฏิบัติตัว และแผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับผู้เชี่ยวชาญและจากผู้ที่สามารถ ปฏิบัติตนตามหลัก 3 อ. และควบคุมความดันโลหิตได้พร้อม มอรางวัลบุคคลต้นแบบ 3) ด้านผลลัพธ์ของการพัฒนา ศักยภาพ พบว่า หลังการพัฒนาศักยภาพ กลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้โอกาสเสี่ยง ความคาดหวัง ในความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ของ การปฏิบัติตัว และพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเอง ตามหลัก 3 อ. (อาหาร การออกกำลังกาย การจัดการ อารมณ์) สูงกว่าก่อนการพัฒนาศักยภาพ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($p < .05$) ดังตารางที่ 1

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาริบทชุมชนโดยการสนทนากลุ่ม กับตัวแทนชุมชน ซึ่งได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนผู้สูงอายุ อสม. และผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง พบว่า หมู่บ้าน หนองด่านช้าง มีผู้สูงอายุร้อยละ 17.50 และเป็นโรค ความดันโลหิตสูงร้อยละ 39.17 ประชาชนมีความศรัทธา ในผู้นำ ชุมชนให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดูแล สุขภาพอยากให้เจ้าหน้าที่ออกมาให้คำแนะนำและ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผู้นำชุมชน อสม. และกลุ่ม ตัวอย่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ชุมชน ทำให้ได้เรียนรู้และวางแผนการจัดกิจกรรมที่ เหมาะสมกับบริบทชุมชน และปรับกิจกรรมตามความ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังการพัฒนาศักยภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา	การพัฒนาศักยภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง	ก่อนการพัฒนา	31	18.61	4.49	-12.222	<.001
	หลังการพัฒนา	31	30.13	2.68		
การรับรู้ความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อน	ก่อนการพัฒนา	31	29.23	4.38	-10.17	<.001
	หลังการพัฒนา	31	40.68	4.13		
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค ภาวะแทรกซ้อน	ก่อนการพัฒนา	31	32.23	5.82	-11.459	<.001
	หลังการพัฒนา	31	45.42	2.42		
ความคาดหวังในความสามารถตนเอง	ก่อนการพัฒนา	31	35.90	9.24	-18.936	<.001
	หลังการพัฒนา	31	48.06	4.11		
ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติ	ก่อนการพัฒนา	31	28.03	3.24	-24.200	<.001
	หลังการพัฒนา	31	42.94	1.71		
พฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองตามหลัก 3 อ. (อาหาร การออกกำลังกาย การจัดการอารมณ์)	ก่อนการพัฒนา	31	59.29	6.58	-13.547	<.001
	หลังการพัฒนา	31	77.52	4.11		

เหมาะสมและความพร้อมในการเรียนรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพาตา ประจง (2555) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบกิจกรรมการออกกำลังกายของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการดูแลสุขภาพ รวมถึง อสม. ส่งผลให้การดำเนินงานวิจัย ดำเนินไปด้วยความราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์

2. จากผลการศึกษาระบวนการพัฒนาศักยภาพพบว่า ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมตามแผน ได้แก่ 1) แผนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้เวลา 49 ชั่วโมง มี 4 กิจกรรม คือ ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงผลกระทบและโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน การป้องกันภาวะแทรกซ้อน และการเรียนรู้จากค่ายสุขภาพ แพทย์วิถีธรรม ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ เห็นความรุนแรงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน จากสื่อและตัวแบบได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ทำให้เกิดองค์ความรู้ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างหลังการพัฒนาศักยภาพ มีค่าความดันโลหิตลดลง 2) แผนการเยี่ยมบ้านใช้เวลา 12 ชั่วโมง เป็นการติดตามประเมินผลและค้นหาปัญหาของการปฏิบัติพฤติกรรม โดยการสังเกต การสอบถาม ดูแบบบันทึกพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องรวมถึงให้คำแนะนำเพิ่มเติมในรายที่ยังไม่มั่นใจปฏิบัติตน 3) แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใช้เวลา 9 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นฐานความรู้เรื่องโรค ฐานอาหารและการดื่มน้ำเพื่อสุขภาพ ฐานการออกกำลังกายโดยการแกว่งแขน และฐานการจัดการอารมณ์ กลุ่มตัวอย่าง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ ซึ่งเป็นการเสริมพลังและเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถปฏิบัติได้ เห็นผลดีของการปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis, S. and McTaggart. (1990) ที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน และยังเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้คู่การปฏิบัติสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนายุส ธนธิต และ

กนิษฐา จำญญสวัสดิ์ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ของผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้ตามหลัก 6 อ. พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยความเจ็บป่วยน้อยลงและมีค่าความดันโลหิตลดลง และจากผลการศึกษาของแสงทอง ธีระทองคำ และคณะ (2557) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการเยี่ยมบ้านร่วมกับการติดตามทางโทรศัพท์ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมสุขภาพสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม และทำให้ทราบถึงปัญหาของการปฏิบัติพฤติกรรมและมีการวางแผนแก้ไขร่วมกับครอบครัว

3. จากผลลัพธ์ของการพัฒนาศักยภาพพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุมีความรู้ มีการรับรู้ความรุนแรง มีการรับรู้โอกาสเสี่ยง มีการรับรู้ความสามารถตนเอง มีความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง และมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองตามหลัก 3 อ. สูงกว่าก่อนการพัฒนาศักยภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่ามีความดันโลหิตลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนำทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคมากำหนดเนื้อหาเพื่อกระตุ้นให้ผู้ป่วยเกิดความตระหนัก ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง และสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรำไพ นอกตาจั่น (2559) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคต่อพฤติกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูงโดยการบรรยายเรื่องโรค คูวิตัทสน์ นำเสนอตัวแบบด้านบวกและด้านลบ ปฏิบัติพฤติกรรมตามหลัก 3อ. 2ส. และการเยี่ยมบ้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ มีการรับรู้ความรุนแรง มีการรับรู้โอกาสเสี่ยง มีความคาดหวังในความสามารถตนเอง มีความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติ และการปฏิบัติตัวในการควบคุมโรคความดันโลหิตสูง สูงขึ้นกว่าก่อนทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .001$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

ควรนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับโปรแกรมการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคไปใช้ในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงของผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากเป็นโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพสามารถป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในการป้องกันภาวะแทรกซ้อน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2556). ระบบการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มปกติ/เสี่ยง/ป่วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงในประเทศไทย: นโยบายสู่การปฏิบัติสำหรับสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ. กรุงเทพฯ: มปท.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). กลุ่มรายงานมาตรฐานการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อที่สำคัญอัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากรจังหวัดนครราชสีมา, สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2560, จาก <http://203.157.102.130/hdc/reports>.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2559). รายงานประจำปี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2558). การปฏิรูประบบรองรับสังคมสูงวัย. กรุงเทพฯ: มปท.
- ทิพาดา ประจง. (2555). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการออกกำลังกายของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลปรางค์ อำเภอมะนัง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- ธนายุส ธนธิด และกนิษฐา จำรูญสวัสดิ์. (2558). การพัฒนาพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่พึงประสงค์ของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลบางเตย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์, 35(3), น. 57-70.
- ปราโมทย์ ปราสาทกุล (บ.ก.). (2560). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559. นครปฐม: พรินเตอร์.
- ราไพ นอกตาจัน. (2559). ผลของโปรแกรมการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของประชาชนกลุ่มเสี่ยง. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี, 27(2), น. 16-27.
- วิมล บ้านพวน. (2558). คู่มือแนวทางการฝึกอบรม หลักสูตร care manager (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลงาช้างเหนือ. (2559). รายงานประจำปี. นครราชสีมา: ผู้แต่ง.
- แสงทอง ธีระทองคำ, ณัฐริสา ประสาทแก้ว และวันทนา มณีศรีวงศ์กุล. (2558). ผลของโปรแกรมการเยี่ยมบ้านร่วมกับการติดตามทางโทรศัพท์ ต่อพฤติกรรมสุขภาพ และภาวะสุขภาพของผู้ที่เป็นความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้. วารสารพยาบาลรามารัตน์. 20(3), น. 356-371.
- Kemmis, S. and C. McTaggart. (1990). *The action research planner*. (3rd ed.). Victoria: Deakin university.
- Rogers, R. W. (1983). *Cognitive and Physiology processes in attitude change. A revised theory of protection motivation*. In J.T. Cacioppo. *Social Psychophysiology: A sourcebook*. New York: Guilford.
- World Health Organization. (2013). *A global brief on hypertension*. Retrieved August 28, 2018, from http://ish-world.com/downloads/pdf/global_brief_hypertension.

ผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

The effect of dietary and exercise modification program for obesity
prevention among primary schools in Nakhon Ratchasima muncpality

ณภัทร สุวรรณอำภา^{1,*} และทองทิพย์ สละวงศ์ลักษ์²
Napat Suwanumpa^{1,*} and Tongthip Salawongluk²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 60 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 30 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบความรู้ แบบสอบถาม แบบประเมินความรู้ของตนเอง และการบันทึก ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 40 ชั่วโมงภายใน 12 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Paired Sample t-test และ Independent t-test

ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลของการกระทำ และพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย สูงกว่าก่อนการทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โรคอ้วน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000
M.P.H. student in Public Health in Community Health Development, Nakhon Ratchasima Rajabhat University,
Nakhon Ratchasima 30000 Thailand

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000
Faculty of Public Health in Community Health Development, Nakhon Ratchasima Rajabhat University,
Nakhon Ratchasima 30000 Thailand

* Corresponding author, e-mail: napatbobyana@gmail.com

ABSTRACT

This quasi-experimental research was to study the effect of dietary and exercise modification program for obesity prevention. The samples were 60 students at primary schools who were divided into two groups equally, one was an experimental group, and the other was a control group. Research instruments were the instruments were self-administrated questionnaire including, questionnaire about knowledge, self-evaluation formeducation, and observation checklist. This program took 40 hours-12 weeks. Data analyses were frequency, percentage, means, standard deviation, paired sample t-test and independent t-test.

The results were found that the mean scores after the experiment were higher than before the experiment of the experimental group and the control group in terms of knowledge, perception of self-efficacy, outcomes expectations and practice of dietary and exercise at .05 levels significantly.

Keywords: Modification program, Obesity prevention

บทนำ

โรคอ้วนในเด็กเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ และมีความท้าทายในการจัดการปัญหาดังกล่าวในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยเรียนจะมีโอกาสเสี่ยงเป็นโรคอ้วนทั่วโลกสูงถึง 70 ล้านคน มีการแพร่ระบาดของโรคอ้วนไปทั่วโลกเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวในรอบ 3 ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้เป็นปัญหาสำคัญในหลายประเทศ และมีแนวโน้มสูงขึ้นในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง (WHO, 2013) รวมทั้งประเทศไทยซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะกลุ่มเด็กวัยเรียน พบความชุกของเด็กอ้วนร้อยละ 12 ในเขตอำเภอเมือง และเขตเทศบาลสูงกว่าอำเภออื่น ๆ ในทุกจังหวัด จากการศึกษาพบว่า เด็กที่มีภาวะอ้วน 1 ใน 4 จะมีโอกาสเป็นผู้ใหญ่ที่อ้วน และหากเป็นวัยรุ่นอ้วนจะมีโอกาสสูงถึง 3 ใน 4 (กรมอนามัย, 2559) ซึ่งผลกระทบจากโรคอ้วนดังกล่าวที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กวัยเรียน (อายุ 6-14 ปี) จะนำไปสู่ปัญหาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ ด้านร่างกาย พบว่าโรคอ้วนที่เกิดขึ้นในเป็นสาเหตุสำคัญของโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในลักษณะเดียวกับที่เกิดขึ้นในผู้ใหญ่ โรคปอดและโรคทางเดินหายใจอุดตัน โรคกระดูกและข้อ ด้านจิตใจ สังคม พบว่าโรคอ้วนทำให้เสียบุคลิกภาพ และถูกล้อเลียนจึงทำให้เด็กเกิดปมด้อย เด็กอ้วนบางคนแยกตัวออกจากเพื่อน มีปัญหาในการเข้าสังคม ด้านเศรษฐกิจ พบว่า เด็กอ้วนที่

ป่วยมีโรคแทรกซ้อนทำให้ครอบครัวต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และทำให้รัฐบาลต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคเรื้อรังอันเกิดจากโรคอ้วนหลายพันล้านบาทต่อปี (กรมอนามัย, 2559)

กระทรวงสาธารณสุข เห็นความสำคัญของปัญหา และผลกระทบดังกล่าว จึงได้กำหนดตัวชี้วัดในกลุ่มวัยเรียน (อายุ 6-14 ปี) เด็กเริ่มอ้วนและอ้วนไม่เกินร้อยละ 10 ภายในปี 2560 โดยเน้นกลุ่มเด็กวัยเรียนในโรงเรียนระดับเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผน ยุทธศาสตร์และมาตรการที่เหมาะสมในการลดปัญหาโรคอ้วนไม่ให้ปัญหาสาธารณสุขระดับประเทศ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2559) โดยให้ทุกสถานบริการสุขภาพภาครัฐ ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตนด้านพฤติกรรม การบริโภคอาหารและการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องถูกต้องและเหมาะสมแต่ยังพบว่าปัญหาภาวะเด็กอ้วนยังไม่ลดลงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทั้งที่ภาวะอ้วนในเด็กสามารถป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงได้ด้วยวิธีง่าย ๆ คือ การสร้างองค์ความรู้ การปรับพฤติกรรม การบริโภคอาหารและการออกกำลังกายที่ถูกต้องตั้งแต่ระยะแรกก็สามารถควบคุมได้ (กรมอนามัย, 2558) สอดคล้องกับการศึกษาของพัชรภรณ์ ไชยสังข์ (2557)

ที่พบว่า ระดับความรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และออกกำลังกายของ นักเรียน จากการรายงานข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข ในปี 2557-2559 พบว่า มีเด็กเริ่มอ้วนและอ้วน ร้อยละ 12.77, 12.21 และ 12.95 ตามลำดับ ซึ่งในเขตสุขภาพ ที่ 9 มีเด็กวัยเรียน (อายุ 6-14 ปี) ในปี 2558-2559 พบว่า เริ่มอ้วนและอ้วน ร้อยละ 11.01, 12.04 ตามลำดับ สำหรับ จังหวัดนครราชสีมา ปี 2559 มีเด็กเริ่มอ้วนและอ้วน ร้อยละ 13.12 ซึ่งเกินเกณฑ์ที่กระทรวงกำหนด นอกจากนี้ ยังพบว่า อัตราความชุกของภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนอยู่ใน เขตพื้นที่เมือง ร้อยละ 12.11 สูงกว่าเขตชนบทถึงร้อยละ 7.1 ประกอบกับผลการดำเนินการคัดกรองภาวะเริ่มอ้วนและ อ้วนจังหวัดนครราชสีมา ในกลุ่มเด็กวัยเรียน (อายุ 6-14 ปี) ในปี 2557-2559 พบว่ามีเด็กนักเรียนเริ่มอ้วนและอ้วน ร้อยละ 10.11, 12.12 และ 13.12 ตามลำดับ โดยเฉพาะ อำเภอเมือง พบว่า มีเด็กเริ่มอ้วนและอ้วน ร้อยละ 12.22 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, 2559) ซึ่ง เกินกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือไม่เกิน ร้อยละ 10 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาโรคอ้วนยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ โดยการประเมินผลการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาประเมิน เฉพาะจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม และความพึงพอใจในการ เข้าร่วมกิจกรรมเท่านั้น ยังขาดการประเมินด้านความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการ ปฏิบัติตัวที่ส่งผลต่อการเกิดโรคอ้วน

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ในกลุ่มนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ห้วมและเริ่มอ้วน จำนวน 13 คน โรงเรียนเทศบาล 3 (ยมราชสามัคคี) จังหวัดนครราชสีมา ในวันที่ 11 กันยายน 2560 โดยผู้วิจัยและครูอนามัย โรงเรียน ได้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาแบบสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจถึงการ รับรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดโรคอ้วน เช่น การรับ ประทานอาหารตามหลักโภชนาการ ประโยชน์ของการ ออกกำลังกาย และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคอ้วน นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนยังขาดความมั่นใจว่าจะ สามารถควบคุมตนเองไม่ให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคอ้วนได้โดย

ให้เหตุผลว่า การเกิดโรคอ้วนขึ้นอยู่กับการประกอบอาหาร ของผู้ปกครอง การจำหน่ายอาหารภายใน และนอกโรงเรียน และค่านิยมสมัยใหม่และสื่อโฆษณา ซึ่งการศึกษาของ ปาริชา นิพนพานนท์ (2555) ที่พบว่าหากนักเรียนมีการรับรู้ ความสามารถของตนเองความคาดหวังในผลลัพธ์ และ พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ดีจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการ รับรู้และตระหนักในการเลือกบริโภคอาหารที่ดีได้ ลดภาวะ เสี่ยงต่อการเกิดโรคภาวะอ้วนได้และการศึกษาของภัสรา ศิริจันทร์ภานุ และกำไลรัตน์ เย็นสุจิตร์ (2557) ที่พบว่า หากนักเรียนมีความรู้เรื่องโรคอ้วน การรับรู้ความสามารถ ของตนเอง และความคาดหวังในการปฏิบัติตนดีขึ้น หลังจากได้รับประสบการณ์ตรง และตัวแบบทำให้นักเรียน ประสบความสำเร็จในการลดน้ำหนักได้ Bandura (1977) ได้กล่าวว่า “ถ้าบุคคลได้รับรู้ความสามารถของตนเอง จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มุ่งหวังได้” และ ยังกล่าวว่า “ถ้าบุคคลได้รับความคาดหวังของตนเอง ทั้ง ด้านการรับรู้ผลประโยชน์ด้านร่างกายการยอมรับจากสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเอง” สอดคล้องกับการศึกษา ของภัทรนุช พิทักษา (2557) ที่นำทฤษฎีการเรียนรู้ ความสามารถของตนเองนำมาประยุกต์ใช้ในการจัด โปรแกรมสุขศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการ รับประทานอาหาร พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวัง ในผลลัพธ์สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และก่อนเข้าร่วม โปรแกรมสามารถควบคุมน้ำหนักตัวได้ ประกอบกับผล การศึกษาของพุมพิพงศ์ สัตยวงศ์ทิพย์และทองทิพย์ สละวงษ์ลักษณ์ (2559) ได้นำรูปแบบการสอนแบบสไปซ์ (SPICE Model) ของศิริพร พึ่งเพชร (2553) มาประยุกต์ ใช้ในกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพในครัวเรือน พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นได้

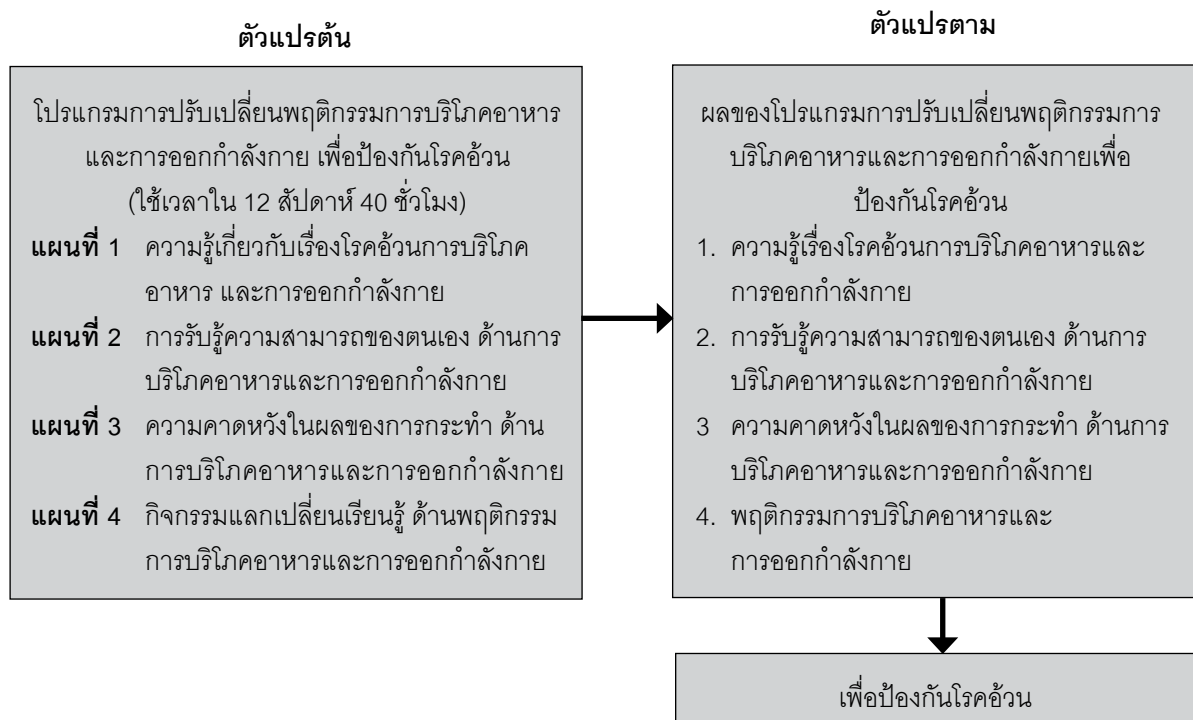
จากข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการนำทฤษฎี การรับรู้ความสามารถของตนเอง มาประยุกต์ใช้ในการ จัดโปรแกรมและนำรูปแบบการสอนแบบสไปซ์ (SPICE Model) มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร และการ ออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน น่าจะเป็นแนวทางหนึ่ง

ที่จะสามารถนำมาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริม ควบคุมและป้องกันการเกิดภาวะอ้วนในเด็กวัยเรียนไม่ให้ เกินร้อยละ 10 ตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อ ป้องกันโรคอ้วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสังกัด เทศบาลนครนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย คะแนนความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความ คาดหวังในผลของการกระทำ และพฤติกรรมการบริโภค อาหาร และการออกกำลังกาย ภายในกลุ่ม และ ระหว่าง กลุ่ม ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลัง การทดลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อ ศึกษาผลโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภค อาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดเทศบาลนคร นครราชสีมา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 1,126 คน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มทดลอง คือ โรงเรียนเทศบาล 3 (ยมราชสามัคคี) จำนวน 30 คน กลุ่มเปรียบเทียบ คือ โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดสมอราย) จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณเพื่อ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็น อิสระต่อกัน (อรุณ จิรวัฒนกุล, 2547)

เกณฑ์การคัดเข้า ดังนี้ 1) นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มหัวมและกลุ่มเริ่มอ้วน อ้างอิงตามกราฟแสดงการเจริญเติบโต อายุ 5-18 ปี 2) ผู้ปกครองให้การสนับสนุนและความร่วมมืออนุญาตให้เข้าร่วมโปรแกรม 3) ไม่มีโรคประจำตัว และภาวะเสี่ยงปัญหาทางสุขภาพ ไม่มีความทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถออกกำลังกายได้ 4) ไม่เป็นผู้ที่อยู่ในโปรแกรมลดน้ำหนักหรือร่วมทำการทดลองที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการลดน้ำหนัก

เกณฑ์การคัดออก ดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างที่เกิดการเจ็บป่วย บาดเจ็บระหว่างการให้โปรแกรม 2) กลุ่มตัวอย่างที่มีการย้ายโรงเรียนไปทีอื่น หรือไม่ประสงค์ที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน 1) ข้อมูลทั่วไป 15 ข้อ 2) แบบทดสอบความรู้เรื่องโรคอ้วน การบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน 10 ข้อ คำถามแบบให้เลือกตอบ ก ข คง 3) การรับรู้ความสามารถของตนเอง 20 ข้อ คำถามเลือกตอบ 5 ตัวเลือก 4) ความคาดหวังในผลลัพธ์ของตนเอง 20 ข้อ คำถามเลือกตอบ 5 ตัวเลือก 5) การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคอ้วน 20 ข้อ คำถามเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน รวมระยะเวลา 12 สัปดาห์ 40 ชั่วโมง ประกอบด้วย แผนที่ 1 ความรู้เรื่องโรคอ้วนการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย แผนที่ 2 การรับรู้ความสามารถของตนเอง แผนที่ 3 ความคาดหวังในการกระทำของตนเอง แผนที่ 4 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านพฤติกรรม การบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีจำนวน 3 ท่าน เลือกข้อคำถามที่ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 1 สังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) และ KR-20 ให้ผลในแต่ละด้าน 1) ด้านความรู้เรื่องโรคอ้วน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 2) ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 3) ด้านการรับรู้ความคาดหวังในผลลัพธ์ของตนเองมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 4) ด้านการปฏิบัติตนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้แบบสอบถามผ่านการพิจารณาจากสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้อนุมัติจริยธรรมการวิจัย เลขที่ไปรับรอง HE-001-2561 ผู้วิจัยประสานงานเพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยกับโรงเรียน 2 แห่ง ชี้แจงวัตถุประสงค์ ลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของนักเรียนผ่านการยินยอมของผู้ปกครอง

ระยะเวลาในการวิจัยจำนวน 12 สัปดาห์ ดำเนินกิจกรรม 6 สัปดาห์ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 6 สัปดาห์ รวมระยะเวลา 40 ชั่วโมง โดยกลุ่มทดลองจะดำเนินกิจกรรมตามแผนกิจกรรมทุกวันอังคาร หลังเลิกเรียนเวลา 14.30 น. ของทุกสัปดาห์ และกลุ่มเปรียบเทียบจะดำเนินการเก็บข้อมูลในสัปดาห์แรก และสัปดาห์ที่ 12 เท่านั้นในวันพฤหัสบดีหลังเลิกเรียน เวลา 14.30 น. ของสัปดาห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ ด้วยสถิติ Paired t-test และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองด้วยสถิติ Independent t-test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มทดลอง เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.3 มีอายุ 12 ปี มีน้ำหนักอยู่ในช่วง 61.1 - 65.0 กิโลกรัม ร้อยละ 43.3 มีส่วนสูงระหว่าง 151-160 เซนติเมตร ร้อยละ 53.3 แปลผลน้ำหนักอยู่ในกลุ่มเริ่มอ้วน ร้อยละ 83.3 นักเรียนพักอาศัยกับพ่อแม่ ร้อยละ 50.0 บุคคลในครอบครัวเป็นโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 26.7 และโรคอ้วน ร้อยละ 23.3 นักเรียนรับประทานอาหารกลางวันโรงเรียนจัดให้ ร้อยละ 80.0 โดยมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารจากความชอบ ร้อยละ 46.2

กลุ่มเปรียบเทียบ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.7 มีอายุ 12 ปี มีน้ำหนักอยู่ในช่วง 60.0 - 70.00 กิโลกรัม

ร้อยละ 23.3 ส่วนสูงระหว่าง 166-170 เซนติเมตร ร้อยละ 30.0 แปลผลน้ำหนักอยู่ในกลุ่มเริ่มอ้วน ร้อยละ 70.0 นักเรียนพักอาศัยกับพ่อแม่ ร้อยละ 43.0 บุคคลในครอบครัวเป็นโรคอ้วน ร้อยละ 33.3 และโรคเบาหวาน ร้อยละ 30.0 นักเรียนรับประทานอาหารกลางวันโรงเรียนจัดให้ ร้อยละ 70.0 โดยมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารจากความชอบ ร้อยละ 49.5

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนน ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคอ้วนการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลของการกระทำ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน

ตารางที่ 1 ผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง

การแปลผลน้ำหนัก	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มเปรียบเทียบ (n=30)	
	ก่อนทดลอง(คน)	หลังทดลอง(คน)	ก่อนทดลอง(คน)	หลังทดลอง(คน)
กลุ่มปกติ สมส่วน	0	11	0	1
กลุ่มท้วม	5	19	9	5
กลุ่มเริ่มอ้วน	25	0	21	18
กลุ่มอ้วน	0	0	0	6

ตารางที่ 1 พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรม มีผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มท้วม จำนวน 5 คน และกลุ่มเริ่มอ้วน จำนวน 25 คน หลังเข้าร่วมโปรแกรม ผู้เรียนมีน้ำหนักจากเดิม อยู่ในกลุ่มเริ่มอ้วนลดลงมาอยู่ในกลุ่มท้วม จำนวน 8 คน มีน้ำหนักลดลงเฉลี่ย 2.0-4.7 กิโลกรัม/คน และจากเดิมอยู่ในกลุ่มเริ่มอ้วนและกลุ่มท้วม ลดลงมาอยู่ในกลุ่มท้วมและปกติ จำนวน 22 คน มีน้ำหนักลดลงเฉลี่ย 2.0-3.0 กิโลกรัม/คน และกลุ่มเปรียบเทียบก่อนก่อนเข้าร่วมโปรแกรม มีผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มท้วม จำนวน 9 คน และกลุ่มเริ่มอ้วน จำนวน 21 คน หลังการเข้าร่วมโปรแกรม ผู้เรียนมีน้ำหนักจากเดิมอยู่ในกลุ่มท้วม เพิ่มขึ้นมาอยู่ในกลุ่มเริ่มอ้วนและอ้วน จำนวน 24 คน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลของการกระทำ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วนภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

การเปรียบเทียบตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
ความรู้เรื่อง โรคอ้วน	4.93	1.76	9.30	0.83	11.80	<.001
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	57.26	7.67	83.83	5.25	13.87	<.001
ความคาดหวังในผลของการกระทำ	62.53	7.01	82.90	6.33	11.53	<.001
พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย	62.03	8.20	80.90	5.97	12.39	<.001

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้เรื่องโรคอ้วน การบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลของการกระทำ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน หลังการทดลองแตกต่างกับก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลของการกระทำ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วนระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลอง

การเปรียบเทียบตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
ความรู้เรื่อง โรคอ้วน	9.30	0.83	5.60	1.54	11.53	<.001
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	83.83	5.25	60.50	13.95	8.57	<.001
ความคาดหวังในผลของการกระทำ	82.90	6.33	68.43	10.59	6.41	<.001
พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย	80.90	5.97	62.53	9.88	8.71	<.001

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้เรื่องโรคอ้วน การบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลของการกระทำ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน หลังการทดลองแตกต่างกับก่อนการทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาดูตามสมมุติฐานการวิจัยหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวิจัย กลุ่มทดลองมีความรู้โรคอ้วน การบริโภคอาหาร และการออกกำลังกาย การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลของการกระทำพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน มีการเปลี่ยนแปลงดีกว่าก่อนเข้าร่วม การทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้เรียนกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรม มีผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มเริ่มอ้วน จำนวน 25 คน และกลุ่มท้วม จำนวน 5 คน หลังเข้าร่วมโปรแกรม ผู้เรียนมีน้ำหนักจากเดิมอยู่ในกลุ่มเริ่มอ้วนลดลงมาอยู่ในกลุ่มท้วม จำนวน 8 คน มีน้ำหนักลดลงเฉลี่ย 2.0-4.7 กิโลกรัม/คน และจากเดิมอยู่ในกลุ่มเริ่มอ้วนและกลุ่มท้วม ลดลงมาอยู่ในกลุ่มท้วมและปกติ จำนวน 22 คน มีน้ำหนักลดลงเฉลี่ย 2.0-3.0 กิโลกรัม/คน และกลุ่มเปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมโปรแกรม มีผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มท้วม จำนวน 9 คน และกลุ่มเริ่มอ้วน จำนวน 21 คน หลังการเข้าร่วมโปรแกรม ผู้เรียนมีน้ำหนักจากเดิมอยู่ในกลุ่มท้วม เพิ่มขึ้นมาอยู่ในกลุ่มเริ่มอ้วนและอ้วน จำนวน 24 คน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ภาคทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติตามสภาพจริงที่ปรากฏขึ้นของนักเรียนทำให้ผู้เรียนรับรู้ถึงสภาพปัญหาสุขภาพของตนเองก่อให้เกิดความสนใจ และมีความพร้อมที่อยากเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อทำให้ตนเองมีสุขภาพที่ดีขึ้นสอดคล้องกับแนวคิด (เบนจามิน บลูม และคณะ, 1956) กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ได้อย่างเต็มศักยภาพต้องมาจากกระบวนการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติภายใต้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง นอกจากนี้ผลการศึกษานี้ของศิริพร พึ่งเพชร (2555) ยังพบว่า การจัดขั้นตอนการเรียนรู้แบบสไปซ์ (SPICE Modal) โดยการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบกลุ่มประกอบด้วย (Stimulus) ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ที่พร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่เชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิมเข้ากับความรู้ที่ได้รับใหม่อย่างเหมาะสม (Presentation)

ผ่านเนื้อหาและการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกลุ่มแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สอดคล้องกับผลการศึกษานี้ของภัทรนุช พัทธศึกษา (2557) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนทำให้ผู้เรียนสามารถเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเพื่อนนักเรียนได้ (Individual Inquiry) ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของกุลยา ตันติผลาชีวะ (2545) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการลงมือกระทำเป็นช่วยสร้างความเชื่อมั่นที่สนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ความถนัดจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน (Constructivism) ก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเองของอลัน ซอร์ (2555) ที่กล่าวว่า หากผู้เรียนมีความเข้าใจในการเรียนรู้ก็จะสามารถจุดประกายความคิด สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Evaluation) สรุปสิ่งที่ได้รับรู้มาประเมินผลซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมลดน้ำหนักของตนเอง สร้างความสุขในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความสุขจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนรักการเรียน และมีฉันทะในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นนิสัย นอกจากนี้การสร้างบรรยากาศในการเรียนแบบกัลยาณมิตรของผู้สอนจะช่วยกระตุ้น และพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างมีความหมายผลการศึกษานี้ของจันทร์ชัย อธิเกียรติ และธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว (2554) ได้กล่าวว่า การจัดการบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีตามสภาพจริง รวมถึงการจัดการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรของผู้สอนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และการเรียนรู้ครั้งนี้ ผู้เรียนยังได้เห็นการเรียนรู้จากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในการลดน้ำหนักจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างจินตนาการ และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองส่งผลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมบริโภคอาหาร และการออกกำลังกายที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา (1977) กล่าวว่า “ถ้าบุคคลได้รับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ที่ดีกับตนเอง การยอมรับ และ

การเห็นคุณค่าในตนเองจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มุ่งหวังได้สำเร็จ” ดังจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสภาพจริงที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวกด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองและบุคคลต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการควบคุมอาหารและลดน้ำหนักได้จริง ประกอบกับการใช้ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เช่น สื่อวีดิทัศน์ สื่อการเรียนอาหารจำลองแบบสัมผัสจับต้องได้ แผ่นพับ เพลง และสื่อการสอนออนไลน์ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์จริงสอดคล้องกับการศึกษาของชินจิโร พร้อมจันทร์ (2556) ที่กล่าวว่า การจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพที่ทันสมัยด้วยการใช้สื่อการสอนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถควบคุมน้ำหนักตนเองได้ การพูดชักจูงในที่นี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ เชื่อมั่นตนเองในการตัดสินใจที่จะเลือกรับประทานอาหาร และออกกำลังกาย เพื่อควบคุมน้ำหนักรวมถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ครอบครัว และครูผู้สอนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแรงสนับสนุนการลดน้ำหนักของผู้เรียนสอดคล้องกับการศึกษาของอัศรีย์ พิษย์รัตน์ และวรวิรัตน์ ทิพย์รัตน์ (2557) ที่กล่าวว่าควรมีการส่งเสริมการทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาของเด็กวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน ระหว่างผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง (จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ และนันทนา คะลา, 2559) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการรับประทานอาหารและออกกำลังกายควรให้สมาชิกในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งการกระตุ้นทางอารมณ์ให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออก และถ่ายทอดเรื่องราวเป็นละครสั้นได้อย่างมั่นใจ และถูกต้องตามหลักวิชาการ อันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์กับร่างกาย และเลือกการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับตนเองทำให้ให้มีรูปร่างที่แข็งแรงสมส่วนไม่อ้วน สังคมยอมรับและให้เกียรติ ได้อย่างภาคภูมิใจ สอดคล้องกับการศึกษา (ภัทรนุช พิทักษา, 2557) (ธัญญารัตน์ นวลประเสริฐ, 2556) (ปาริชา นิพพานนท์, 2555)

(ภัสรา ศิริจันทร์ภานุ และกำไลรัตน์ เย็นสุจิต, 2557) (Da silva et al., 2013) (ณรงค์ พันธุ์ศรี และจารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ, 2558) ที่นำทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานอาหาร และการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วน พบว่า หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการกระทำและพฤติกรรมการบริโภคอาหารและออกกำลังกาย มีการเปลี่ยนแปลงดีกว่าก่อนเข้าร่วมการทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การจัดทำแผนการสอนได้กำหนดเนื้อหาตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการสอนแบบสไปซ์ (SPICE Modal) ผู้ที่จะนำไปใช้ควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีและขั้นตอนการสอนแบบสไปซ์

1.2 การจัดเมนูเพื่อสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่จะนำไปสู่การลดน้ำหนักตัวได้ ควรจัดเมนูอาหารที่ให้พลังงานต่อวันไม่เกิน 1,200 กิโลแคลอรี ผู้ที่จะศึกษาควรให้ความสำคัญในการเลือกจัดเมนูอาหารเพื่อให้เหมาะสมและมีคุณค่าทางโภชนาการ

1.3 รูปแบบการออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่างที่จะนำไปสู่การลดน้ำหนักได้ ส่วนใหญ่อยู่ในประเภทกลาง คือปั่นจักรยาน แอโรบิค กายบริหาร และเดินเร็ว รองลงมาอยู่ในประเภทหนัก คือ บาสเกตบอล วิ่งเร็วและการว่ายน้ำ ผู้ที่จะศึกษาควรศึกษารูปแบบและกิจกรรมแต่ละประเภทของการออกกำลังกาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคอ้วนครั้งนี้ ไปทดลองใช้ในกลุ่มนักเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

2.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ควรศึกษา รายละเอียด และบริบทของกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะดำเนินการตั้งเกณฑ์ในการคัดเลือก เช่น ไม่มีโรคประจำตัว ภาวะเสี่ยงปัญหาทางสุขภาพและผู้ปกครองให้การสนับสนุนและความร่วมมืออนุญาตให้เข้าร่วมโปรแกรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *แนวทางการควบคุมป้องกันภาวะอ้วนในเด็กวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมสุขภาพอนามัย.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *คู่มือผู้จัดการน้ำหนักเด็กวัยเรียน Smart Kids Coacher*. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์.
- แคทรียา แสงศิริพงษ์. (2555). *การประยุกต์ใช้แรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการควบคุมน้ำหนักของเด็กอ้วนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- จิราภรณ์ ชมนบุญ. (2555). *ประสิทธิผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะและพฤติกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมของเด็กที่เป็นโรคอ้วน โรงพยาบาลหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ และ นันทนา คะลา. (2559). *การปฏิบัติตนทางด้านโภชนาการและสุขภาพของนักศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐานและอ้วน*. *ศรีนครินทร์เวชสาร*, 31(4), น. 224-230.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2543). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *สรุปตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข รอบที่ 2/2559 กระทรวงสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: นิเวศรรณาการพิมพ์.
- ภัสรา ศิริจันทร์ภาณุ และ กำไลรัตน์ เป็นสุจิต. (2557). *ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และภาวะโภชนาการของนักเรียนประถมศึกษา*. *วารสารพยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก*, 25(1), น. 55-63.
- ศิริพร พึ่งเพชร. (2553). *การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับลีลาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล).
- Bandura. (1977). Self-efficacy toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), pp. 191-215.
- Bloom Benjamin S, & Others. 1956. *Taxonomy of Educational Objectives*. New york: David McKay Co.
- Da silva et al. (2013). *The effectiveness of a physical activity and nutrition education program in the prevention of overweight in schoolchildren in Criciuma Brazil*. Retrieved November 10, 2014, from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24065061>
- Jones et al. (2014). *Healthy weight regulation and eating disorder prevention in high school students: a universal and targeted Web-based intervention*. Retrieved November 10, 2014, from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24583683>

การพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

The development of assertive behavior and creative thinking of early childhood students by STEM Education

พัทธรินทร์ โลหา^{1,*} และ สิรินาถ จงกลกลาง²
Pattharin Loha^{1,*} and Sirinat Jongkonklang²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา 2) แบบสังเกตพฤติกรรมกล้าแสดงออก และ 3) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที ผลการศึกษา พบว่า 1) พฤติกรรมกล้าแสดงออก ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 48.47 คิดเป็นร้อยละ 80.77 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 59.03 คิดเป็นร้อยละ 98.38 และมีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากับ 10.57 และมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35.57 คิดเป็นร้อยละ 49.39 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 49.73 คิดเป็นร้อยละ 69.06 และมีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากับ 14.17 และมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สะเต็มศึกษา พฤติกรรมกล้าแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000
M.Ed., Student in Curriculum and Instruction, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima
30000 Thailand

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000
Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000 Thailand

*Corresponding author, e-mail: nam_93_@hotmail.com

ABSTRACT

The purposes of STEM Education from this quasi experimental research were to compare the assertive behavior and creative thinking of kindergarten 2 before and after using STEM Education. The cluster random sample group of this research was 30 students of K 2/2 in the second semester of 2017 academic year at The Demonstration School of Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

The research instruments were 1) STEM education's experience lesson plan, 2) Assertive behavior's observation forms, and 3) Creative thinking measurement form. The collected data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent statistic. The results of the research were as follow; (1) before learning, mean of assertive behavior was 48.47, at 80.77%. The after learning, mean was 59.03, at 98.38%, mean of progress was 10.57. The after learning was higher than before learning at a significance level of .05, (2) before learning, mean of creativity was 35.57, at 49.39%. The after learning, mean was 49.73, at 69.06%, mean of progress was 14.17. The after learning was higher than before learning at a significance level of .05.

Keywords: STEM Education, Assertive Behavior, Creative Thinking

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมเด็กปฐมวัยมักจะเรียนรู้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้ ต่อมาเน้นให้เด็กปฐมวัยสืบค้นหาข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและการนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีความสนุกสนาน น่าสนใจ ทำให้เด็กปฐมวัยอยากที่จะเรียนรู้มากขึ้น (ชลธิปสมาธิโต, 2557, น. 102) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยน เพื่อเตรียมคนให้สอดคล้องและเท่าทันการเปลี่ยนแปลง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเข้าใจการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และสร้างเสริมประสบการณ์ และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย ซึ่งกิจกรรมที่จัดให้ในแต่ละวันก็จะแตกต่างกัน โดยต้องจัดให้สอดคล้องกับประสบการณ์สำคัญ สาระการเรียนรู้ และสาระที่ควรเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 43,50-53)

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจของเด็กปฐมวัย เป็นพฤติกรรมกล้าแสดงออกของแต่ละคนด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมด้านจิตใจที่แต่ละคนอาจมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ โดยที่จะแสดงอารมณ์ออกมาตามประสบการณ์และสภาพแวดล้อม (มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 2557, น. 1-21)

พฤติกรรมกล้าแสดงออกในเด็กปฐมวัย เป็นพฤติกรรมที่สำคัญในการดำเนินชีวิตสำหรับสังคมไทย เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมกล้าแสดงออกจึงควรฝึกฝนตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นช่วงวัยที่มีการเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว เหมาะสมที่จะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เสริมสร้างบุคลิกลักษณะต่าง ๆ ความกล้าแสดงออกเป็นคุณลักษณะหนึ่งของพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาและส่งเสริม (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็ก, 2545, น. 36) ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออก ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัยรวมทั้งส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ คิดค้น สิ่งแปลกใหม่

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในสังคม โดยเฉพาะในอนาคต การจินตนาการ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ทั้งในด้านผลผลิต รวมถึงกระบวนการแก้ปัญหาที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์และเจริญสังคม ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า (ชาญรงค์ พรุ่งโรจน์, 2546, น. 44) ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลผลิต หรือสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อน ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์เดิมแล้วเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ ๆ (Torrance, 1962, p. 16) โดยการส่งเสริมความคิดของเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับการรับรู้ และการแสดงความรู้ผ่านสื่อ วัสดุ และผลงาน อีกทั้งยังสามารถพัฒนาจิตใจได้อย่างมีคุณภาพด้วยการกระตุ้นให้มีความมั่นใจ กล้าที่จะเผชิญปัญหา สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

จากการศึกษาข้อมูลเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 พบว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านเป็นไปตามช่วงระยะของการพัฒนา แต่ด้านอารมณ์-จิตใจสำหรับเด็กปฐมวัยบางคนที่ยังไม่เป็นไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการตามวัย

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากการนำ 4 ศาสตร์มาบูรณาการเข้าด้วยกัน ได้แก่ Science Technology Engineering Mathematics ซึ่งทั้ง 4 ศาสตร์นี้เป็นทักษะที่จำเป็นต่อมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ที่มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติและเน้นการคิด เพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหาต่างๆ (วชิณีส อิศรเสนา ณ อยุธยา, 2559, น. 2)

นอกจากนี้สะเต็มศึกษายังช่วยพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน โดยการเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในสิ่งที่ตนเองสนใจร่วมกับกลุ่มเพื่อน ทำให้กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำใคร กล้าตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาจากสิ่งที่ตนเองสงสัย จนนำไปสู่การค้นพบคำตอบ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ฉัตรวรรณ ลัญญวรรณะกร และ นันทิยา น้อยจันทร์, 2558, น. 8-12)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาในเด็กปฐมวัย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมสะเต็มศึกษาจากการแก้ปัญหา การสืบเสาะหาความรู้ ด้วยประสบการณ์ตรงอย่างเหมาะสมกับวัย และไม่เน้นการท่องจำทฤษฎีต่าง ๆ แต่เป็นการสร้างประสบการณ์ผ่านการเล่นและการปฏิบัติให้เห็นจริงควบคู่กับการพัฒนาทักษะการคิดตั้งคำถามการสืบค้นการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ ๆ (คิม จงสถิตวัฒนา, 2559, น. 1) อีกทั้งยังสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ด้วยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วยได้แก่ ฤดูหนาวสุขสำราญ การเดินทางแสนสนุก เพื่อนสี่สหายเจ้าปลาน้อย และดิน หิน ททรายทรัพยากรพลิกชีวิต ที่มุ่งเน้นกระบวนการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับระดับปฐมวัย

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

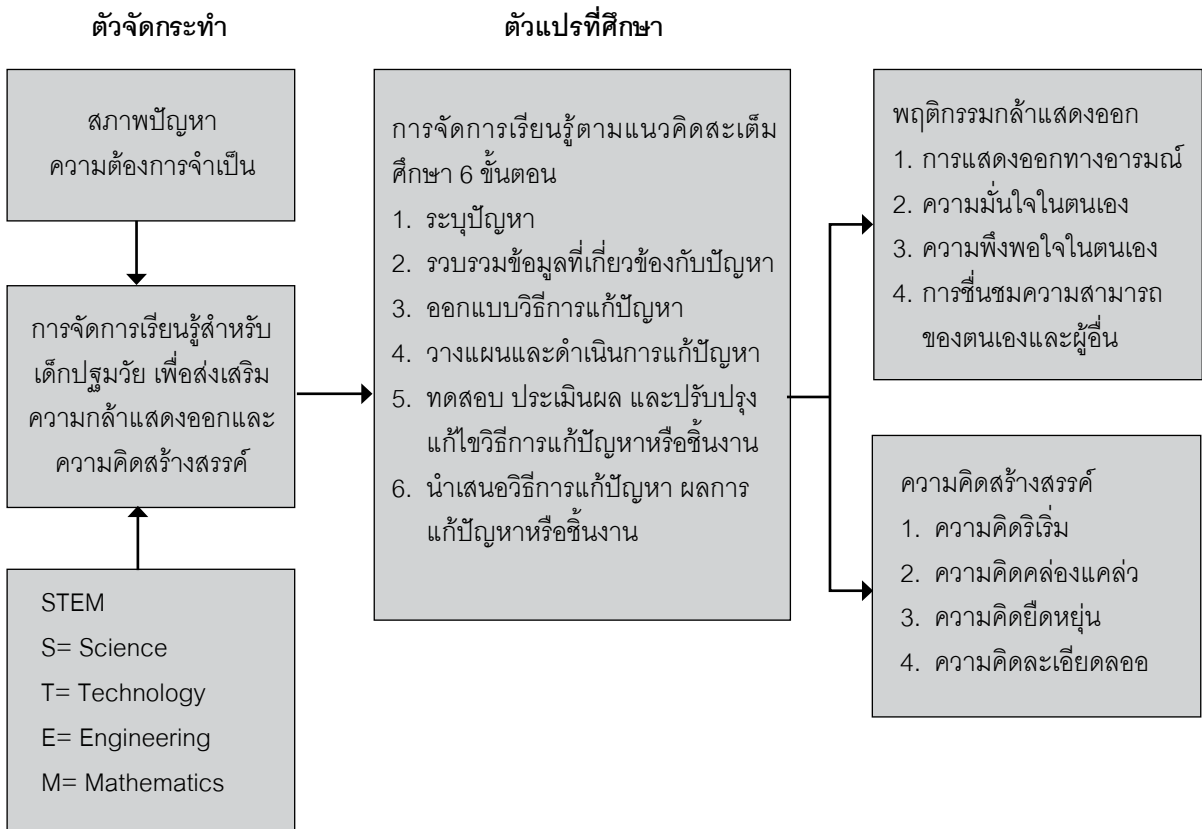
สะเต็มศึกษา (STEM education) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้ใน 4 สาขา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ ซึ่งมีกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ ระบุปัญหา รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือชิ้นงาน นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน เพื่อเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และได้เทคโนโลยีซึ่งเป็นผลผลิตจากกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2557, น. 16-17)

พฤติกรรมกล้าแสดงออก เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งเป็นพัฒนาการทางด้านอารมณ์-จิตใจ โดยเด็กปฐมวัยจะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผย (เทพ สงวนกิตติพันธุ์, 2543, น. 13-23) และ กำหนดกรอบของพฤติกรรมกล้าแสดงออก สรุปได้ดังนี้ 1) การแสดงออกทางอารมณ์ 2) ความมั่นใจในตนเอง 3) ความพึงพอใจในตนเอง 4) การชื่นชมความสามารถของตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 35)

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นประสบการณ์ทางสมองที่รวมการดึงประสบการณ์เดิมของแต่ละคนออกมา แล้วนำมาจัดให้อยู่ในรูปแบบใหม่ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ (อารี พันธุ์ณี, 2557, น. 5, 37-45) และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ขอบเขตในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2560 ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลในภาคเรียนที่ 2 จำนวน 30 คน และได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยแต่ละห้องจัดแบบคณะความสามารถมีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยตัวจัดกระทำ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา และตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมกล้าแสดงออก และ ความคิดสร้างสรรค์ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยฤดูหนาวสุขสำราญ, หน่วยเดินทางแสนสนุก, หน่วยเพื่อนสี่สหายเจ้าปลาน้อย, และหน่วยดิน หิน ททราย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทรัพยากรพลศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พุทธศักราช 2560 และใช้ระยะเวลาในการวิจัย 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ๆ ละ 40 นาที รวม 4 สัปดาห์ หรือ 20 วัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา จำนวน 4 แผน ตามหน่วยการเรียนรู้ซึ่งมีองค์ประกอบของแผนการวิจัย ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระที่ควรเรียนรู้ ประสิทธิภาพสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล มีการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด พบว่า มีผลการประเมินความเหมาะสม อยู่ระหว่าง 3.51-4.50 และมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.23 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2551, น. 85-89)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมกล้าแสดงออกซึ่งมีองค์ประกอบของแบบสังเกต ได้แก่ ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านความมั่นใจในตนเอง ด้านความพึงพอใจในตนเอง และด้านการชื่นชมความสามารถของตนเอง และผู้อื่นมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ จำนวน 20 ข้อ คือ 3, 2, 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งพบว่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมกล้าแสดงออกทั้งฉบับโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.820 (ฉัตรวรรณ วัลญวรรณะกร และนันทิยา น้อยจันทร์, 2558, น. 118)

2.2 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP (The test for Creative Thinking-Drawing Production ของ Jellen and Urban ซึ่งเป็นแบบวัดมาตรฐาน มีเกณฑ์ทั้งหมด 11 เกณฑ์ ได้แก่ การต่อเติม ความสมบูรณ์ ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ การต่อเนื่องด้วยเส้น

การต่อเนื่องที่ทำให้เกิดเรื่องราว การเขียนเส้นกันเขต การข้ามเส้นกันเขต การแสดงความลึก ไกล ใกล้ มิติของภาพ อารมณ์ขัน การคิดแปลกใหม่ และความเร็ว ซึ่งพบว่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.80 (Jellen and Urban, 1986, p. 135-155 อ้างใน ปิยวรรณ อภินันท์รุ่งโรจน์, 2555)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียวไม่มีกลุ่มควบคุมแล้วเก็บข้อมูลก่อนการทดลองซึ่งให้นักเรียนทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และวัดความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP (The test for Creative Thinking-Drawing Production ของ Jellen and Urban จากแผนการจัดประสบการณ์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 จากนั้นดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ แล้วทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้วยเครื่องมือฉบับเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์พฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test for dependent)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออก และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษานั้นทำให้ทราบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์ เด็กปฐมวัยยังมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกด้านการชื่นชมความสามารถของตนเองและผู้อื่นสูงสุด และด้านความมั่นใจในตนเองน้อยสุดความ

คิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออสูงสุด และด้านความคิดคล่องแคล่วน้อยสุด แต่หลังจากที่ผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์โดยใช้สะเต็มศึกษาในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1-2

คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ซึ่งเป็นการเริ่มจากการให้เด็กปฐมวัยแต่ละคนช่วยกันคิดหรือบอกปัญหา สาเหตุ ข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียนรู้ และนำไปสู่การทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้ค้นคว้าหาคำตอบที่หลากหลาย จนนำไปสู่กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ทั้งนี้เด็กปฐมวัยแต่ละคนและแต่ละ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

พฤติกรรมกล้าแสดงออก	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	48.47	5.86		.000
หลังเรียน	30	59.03	1.09		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

ความคิดสร้างสรรค์	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	35.57	4.44		.000
หลังเรียน	30	49.73	2.72		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีพฤติกรรมกล้าแสดงออกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งจะไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยใช้กิจกรรมสะเต็มศึกษา โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมที่ตนเองมีอยู่แล้วเข้ากับประสบการณ์ใหม่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติจริงจากการที่ครูผู้สอนได้จัดทำชิ้นตามหน่วยการเรียนรู้ผ่านการบูรณาการความรู้ใน 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์

กลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน กล้าแสดงออกทางอารมณ์มากขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง มีความพึงพอใจในตนเอง และรู้จักชื่นชมความสามารถของตนเองและผู้อื่น โดยเด็กปฐมวัยจะแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาให้เห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับพัชรี สอนแก้ว (2545, น. 25) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมที่เด็กปฐมวัยแสดงออกมาเป็นพัฒนาการทางด้านอารมณ์-จิตใจ ซึ่งเด็กปฐมวัยจะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผยเป็นอิสระ และเป็นวัยที่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย แสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพร คำสุวรรณ (2557) และเกตุมนี เหมวรา (2558) ที่พบว่าหลังการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา

เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหา กล่าวเผชิญปัญหาต่างๆ กล่าวแสดงออกและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา

2. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และฝึกทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี และนำความรู้มาออกแบบชิ้นงานหรือสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โดยผ่านการให้เด็กปฐมวัยได้สังเกต สำรวจ ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติ ซึ่งครูผู้สอนคอยให้คำชี้แนะ ความช่วยเหลือแก่เด็กปฐมวัยอยู่ตลอดเวลา และในการพัฒนา ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยนั้นเกิดความคิดสร้างสรรค์นอกจากจะให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียนแล้ว การให้เด็กปฐมวัยได้วาดภาพตามจินตนาการ โดยไม่ใช่ว่าลงในการลงสิ่งที่วาดลงไปนั้นก็เป็นการพัฒนา และส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านความคิดริเริ่ม เพราะการที่เด็กปฐมวัยได้ออกแบบชิ้นงานตามจินตนาการเป็นการทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ โดยเฉพาะความคิดละเอียดลออ เด็กปฐมวัยจะจดจ่อ มีสมาธิ ทำงานอย่างประณีต มีความใจเย็น คลายความตึงเครียด และเด็กปฐมวัยแต่ละคนวาดภาพที่แตกต่างกัน ไม่ซ้ำกัน แต่มีบางส่วนที่ลักษณะการวาดคล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับวรพร เกตุเลขา และสิรินาถ จงกลกลาง (2557, น. 120) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ถูกต้องควรให้แรงเสริม โดยการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจในการคิดรวมทั้งการวาดภาพประกอบคำอธิบาย การยกตัวอย่าง ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก มีทักษะการคิดและ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Amanda (2015) ที่พบว่าเด็กปฐมวัยสามารถคิดสร้างสรรค์หรือออกแบบชิ้นงานที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำใคร ซึ่งหลังการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษาเด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. เวลาในการจัดประสบการณ์ เนื่องจากในชั้นตอนที่ 4 ขั้ววางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นขั้นที่เด็กปฐมวัยลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยเด็กปฐมวัยแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมที่ต่างกัน ดังนั้นจึงควรให้ทำกิจกรรมนอกเวลาเรียน และควรมีการยืดหยุ่นในเรื่องเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยได้ใช้ทักษะในการคิด และลงมือปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมในแต่ละแผนใช้เวลา เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้คิด และลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ต่างกัน

2. พัฒนาการจัดประสบการณ์โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มให้มีความทันสมัย มีความหลากหลาย แปลกใหม่ โดยผสมผสานเข้ากับนวัตกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เน้นทักษะการคิด และได้ลงมือปฏิบัติทุกกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546* (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เกตุเมณี เหมราช. (2558). *การจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษาเรื่องของดีเมืองร้อยเอ็ดเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็ก. (2545). *ภาวะวิกฤตของชีวิตเด็กไทย ปัญหาที่ยังไม่สายเกินแก้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คิม จงสถิตวัฒนา. (2559). *การจัดการเรียนรู้ STEM ในระดับปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คออนไลน์.

- ฉัตรวรรณ วัฒนวรรณ และนันทิยา น้อยจันทร์. (2558). *การจัดกิจกรรม STEM Education สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอ็ดดูเคชั่นเนล เทคโนโลยี (เอ็ด-เทค).
- ชลธิป สมานิต. (2557). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 30(2), น. 102-110.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพ สงวนกิตติพันธุ์. (2543). *การแสดงออกที่เหมาะสม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2551). *พื้นฐานการวิจัย*. กทม: ประสานการพิมพ์.
- ปิยวรรณ อภินันท์รุ่งโรจน์. (2555). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนนายกัฒนาร วดอุดมธานี จังหวัดนครนายก ด้วยกิจกรรมศิลปะศึกษา* (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ปิยพร คำสุวรรณ. (2557). *ผลการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา* (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- พัชรี สวนแก้ว. (2545). *จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ดวงกลมสมัย.
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี คณะครุศาสตร์. (2557). *บทที่ 7 พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2560, จาก <https://www.educbkk.thon.com/blog/apsornsiri/wp-content/uploads/2014/.../บทที่-7.pdf>
- วศินส์ อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2559). *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ STEM Education [สะเต็มศึกษา]*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราพร เกตุเลขา และสิรินาถ จงกลกลาง. (2557). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้คิดอย่างสร้างสรรค์กับงานศิลป์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ร่วมกับการสร้างสรรค์ศิลปะแบบเซอเรียลลิสม์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- อารี พันธุ์ณี. (2557). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Amanda, S. (2015). *Robotics in the early childhood classroom: learning outcomes from an 8-week robotics curriculum in pre-kindergarten through second grade*. Eliot Pearson Department of Child Study and Human Development, Tufts University.
- Jellen, H. & Urban, K. K. (1986). The TCT-DP (Test for Creative Thinking-Drawing Production): An instrument that can be applied to most age and ability groups. *Creative Child and Adult Quarterly*, 11(1), pp. 138-155.
- Torrance, E. P. (1962). *Guiding Creative Talent*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.

สารสนเทศสำหรับการส่งบทความตีพิมพ์

นโยบายและวัตถุประสงค์

วารสารราชพฤกษ์ เป็นวารสารระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นวารสารพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของคณาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ และผลงานของบุคลากรในสถาบันการศึกษา โดยกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

เกณฑ์การตีพิมพ์

1. บทความที่ส่งมาเพื่อเผยแพร่ ต้องเป็นบทความใหม่ ที่อยู่ในสาขาวิชา 3 สาขาวิชา เท่านั้น คือ สาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/จิตวิทยา สาขาวิชาสังคมวิทยา และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารฯ จำนวน 2 เล่ม

2. ผลงานวิจัย/วิชาการ ที่รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วยกระดาษขนาด A4 หน้าเดียว เว้นขอบซ้ายและด้านบน 1.5 นิ้ว (4 ซม.) เว้นขอบขวาและด้านล่าง 1 นิ้ว (2.5 ซม.) อักษร Cordia New ขนาด 16 point ความยาวประมาณ 8-10 หน้า (กรณีที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดกองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณา) โดยมีส่วนประกอบดังนี้

3. บทความที่เป็นบทความวิจัย ต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

3.1 ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.2 ชื่อผู้แต่ง (Authors) ทุกคน พร้อมระบุสถาบันการศึกษา/หน่วยงาน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยความยาวประมาณ 300 คำ และให้จัดโครงสร้างบทความวิจัย ดังนี้ คือ บทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยในแต่ละตอนของบทคัดย่อทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ต้องมีคำสำคัญ (Keywords) ประมาณ 3-5 คำ

3.4 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วยบทนำ (ครอบคลุมความสำคัญ และที่มาของปัญหาการวิจัย) วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล/ทดลอง วิธีดำเนินการวิจัย/ทดลอง) สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ และเอกสารอ้างอิง

3.5 อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง กองบรรณาธิการได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการอ้างอิงเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นตามมาตรฐานสากล จากเดิมการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบ นาม-ปี (author-date in-text citation) ให้เปลี่ยนการอ้างอิงเป็นรูปแบบ APA style และรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมด ที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น และจัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง

3.6 หากรูปแบบการพิมพ์ไม่เป็นตามกำหนดข้อ 3.1-3.5 ทางกองบรรณาธิการจะไม่รับลงตีพิมพ์ในวารสาร

3.7 ผู้ส่งบทความวิจัยต้องมีคำรับรองว่าบทความของตนไม่เคยตีพิมพ์ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่นตามแบบฟอร์มของกองบรรณาธิการ

การติดต่อสอบถามในการจัดส่งบทความ

กองบรรณาธิการวารสารราชพฤกษ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย 0-4427-2827 ต่อ 14

ผู้สนใจส่งบทความสามารถลงทะเบียนส่งบทความได้ที่

<http://www.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal>

“บทความและข้อความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป ในกรณีที่มีการลอกเลียนหรือแอบอ้างโดยปราศจากการอ้างอิงหรือทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นผลงานของผู้เขียน กรุณาแจ้งให้ทางกองบรรณาธิการทราบด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง”

การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง และในรายการอ้างอิง ให้ใช้ตามรูปแบบ APA Style (American Psychological Association)

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

1.1 การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ

ตัวอย่าง

อมร รักษาสัตย์ (2544)

ชนกภัทร ผดุงอรรถ (2546, น. 45)

Poole (2002)

Phadungath (2003, p. 97)

1.2 การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

(ชนกภัทร ผดุงอรรถ, 2546)

(Phadungath, 2003)

(อมร รักษาสัตย์, 2544, น. 39-45)

(Poole, 2002, pp. 278-279)

2. รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม

2.1 หนังสือ

ตัวอย่าง

ปิยะ นากสงค์ และพันธุ์วี วรสิทธิกุล. (2545). *คู่มือฟังเพลงเล่นเกมร้องคาราโอเกะ*. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.

Magee, J. & Kramer, J. (2006). *Concurrency state models & java programs*. West Sussex, UK: John Wiley.

2.2 วารสาร

ตัวอย่าง

ปิยะวิทย์ ทิพรส. (2553). การจัดการป้องกันและลดสารให้กลืนโคลน Geosmin ในผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 24(72), น. 103-119.

Siriwongworawat, S. (2003). Use of ICT in Thai libraries: An overview. Program: *Electronic Library and Information Systems*, 37(1), pp. 38-43.

Tandra, R., Sahai, A. & Veeravalli, V. (2011, March). Unified space-time metrics to evaluate spectrum sensing. *IEEE Communications Magazine*, 49(3), pp. 54-61.

2.3 รายงานการวิจัย

ตัวอย่าง

กิตติพงษ์ ลื่อนาม. (2553). *การพัฒนารูปแบบการสอนสอดแทรกความรู้ด้านจริยธรรมเน้นการจัด
 การเรียนการสอนแบบบูรณาการ เรื่อง การทดสอบสมมุติฐาน : รูปแบบผลงานระเบียบ
 วิธี* (รายงานผลการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Chitnomrath, T. (2011). *A Study of factors regarding firm characteristics that affect
 financing decisions of public companies listed on the stock exchange of Thailand*
 (Research report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.

2.4 วิทยานิพนธ์

ตัวอย่าง

วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ. (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารการฝึกนักศึกษา
 วิชาทหารในกองทัพบกไทย* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).

สมหญิง ชูชื่น. (2559). *การสังเคราะห์ห่วงพันธ์ของแนฟโทควิโนน* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).

Nickels, D. W. (2005). *The relationship between IT-business alignment and
 organizational culture: An exploratory study* (Doctoral dissertation, University
 of Memphis).

2.5 เว็บเพจ

สุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย. (2554). *จัดระเบียบสำนักงานทนายความ*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2554,
 จาก <http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge>

CNN Wire Staff. (2011). *How U.S. forces killed Osama Bin Laden*. Retrieved May 3, 2011,
 from <http://www.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.raid/index.html>

แบบรับรองการพิจารณาผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เรียน บรรณาธิการวารสารราชพฤกษ์

ตามที่ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว

ตำแหน่ง/สถานภาพ ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษาระดับ สาขาวิชา

หลักสูตร มหาวิทยาลัย

☐ อื่นๆ ระบุ

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

ประเภทของผลงานวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่มีชื่อในผลงาน

มาเพื่อขอให้พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการของหน่วยงานบัณฑิตวิทยาลัย ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความ
ที่ส่งมาเผยแพร่เป็นบทความใหม่ โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน
และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ

(.....)

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

วันที่ เดือน พ.ศ.

**แบบรับรองบทความวิจัย (วิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)
เพื่อเสนอพิจารณาขอตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**

เรียน บรรณาธิการวารสารราชพฤกษ์

ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ ดร. ☐ อาจารย์

ชื่อ-สกุล

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail :

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากวิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ชื่อ-สกุล นักศึกษา.....

สาขาวิชา มหาวิทยาลัย

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ลงชื่อ

ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่ เดือน พ.ศ.

งานสาร
รatchaphruek

Ratchaphruek
Journal

<http://www.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphrukjournal>